Správa

o plnení opatrení a úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách za roky 2009 – 2012 a jeho aktualizácie

Násilie páchané na ženách a ich deťoch je jednou z najrozšírenejších foriem zásahu do ľudskej dôstojnosti. Podľa definície OSN termín „násilie páchané na ženách " označuje akýkoľvek rodovo podmienený násilný čin, ktorý vedie alebo by mohol viesť k fyzickej, sexuálnej alebo psychickej ujme alebo zraneniu žien, vrátane vyhrážania sa takýmito činmi, zastrašovania alebo svojvoľného obmedzovania slobody, a to vo verejnom, či súkromnom živote[1].

Násilie páchané na ženách vystupuje v rôznych formách. Medzi najčastejšie patrí fyzické (bitka, kopanie, škrtenie), psychické (citové a slovné týranie, zosmiešňovanie, osočovanie, výbuchy zlosti), sexualizované (znásilnenie, sexuálne zneužívanie), ekonomické (zneužívanie moci pri disponovaní s finančnými prostriedkami) a sociálne (väznenie, bránenie v styku s rodinou, priateľmi/priateľkami) násilie.

Dôsledky takéhoto násilia sa prejavujú negatívne nielen na individuálnej úrovni týraných žien a ich detí (ochorenie v dôsledku dlhotrvajúceho fyzického a psychického stresu, izolácia, strata práce a prístrešia, chudoba), ale aj na celospoločenskej úrovni ako rast výdavkov na sociálne služby, právnu pomoc, poradenstvo, rast zdravotníckych výdavkov na bité a znásilnené ženy. Odborníci a odborníčky upozorňujú na fakt, že ženy, ktoré zažívajú násilie viac absentujú v práci, znižuje sa ich schopnosť plniť si pracovné povinnosti, čo má negatívny vplyv na výšku ich zárobku a oslabuje možnosť udržať si pracovné miesto t.j. násilie prispieva k feminizácii chudoby. Celkovo potláčanie energie a podrývanie sebadôvery a ohrozovanie zdravia znemožňuje ženám plne sa zúčastňovať na živote spoločnosti a plne sa začleniť do pracovného procesu, čo pre spoločnosť predstavuje stratu ľudských zdrojov.

Podľa štúdie, ktorá bola vypracovaná pre potreby Rady Európy, pätina až štvrtina všetkých dospelých žien v Európe bola aspoň raz v živote vystavená fyzickému násiliu. Viac ako jedna z desiatich žien bola obeťou sexuálneho násilia. Väčšinu násilných činov páchajú muži z ich bezprostredného okolia, zvyčajne partneri alebo bývalí partneri.

Násilie páchané na ženách je závažným a čoraz viditeľnejším celospoločenským problémom aj v podmienkach SR, pričom má stúpajúcu tendenciu. Väčšina násilných činov páchaných na ženách sa pácha doma za zavretými dverami, kde okrem detí zvyčajne nie sú prítomní žiadni svedkovia. Podľa reprezentatívneho prieskumu výskytu a skúsenosti žien s násilím páchaným na ženách na Slovensku realizovanom v roku 2008[2] je násilie páchané na ženách vážnym spoločenským problémom. Zasahuje veľkú skupinu žien, dotýka sa rôznych oblastí od detstva po dospelosť, intímne vzťahy nevynímajúc. Na Slovensku je násiliu vystavená každá piata žena napr. každá piata dospelá žena, ktorá má v súčasnosti partnera zažila z jeho strany násilné správanie – presnejšie 21,2% dospelých žien SR vo veku 18 – 64 rokov. Výskyt násilia páchaného na ženách od bývalých partnerov je ešte vyšší: z dospelých žien, ktoré mali bývalého partnera, zažilo z jeho strany násilné správanie 27,9% (12.2% vyhranené násilie).

---

[1] Deklarácia násilia páchaného na ženách, Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN A/RES/48/104, 20.december 1993

[2] Filadelfiová, Holubová et al., Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2008

Hodnotenie plnenia aktivít *Národného akčného plánu na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách za roky 2009 – 2012* (ďalej len „Národný akčný plán“, resp. „NAP“) je spracované na základe úlohy B.3. uznesenia vlády SR č. 477 zo 6. júla 2011. Plnenie úloh Národného akčného plánu je napĺňanie vládnych zámerov v oblasti pomoci ale aj prevencie násilia na ženách a ich deťoch, rovnako plnením záverov a odporúčaní Rady Európy a Organizácie spojených národov.

Uznesením vlády SR č. 477 zo 6. júla 2011 bola schválená priebežná správa o plnení Národného akčného plánu za roky 2009 – 2010 ako aj aktualizácia úloh Národného akčného plánu. Nakoľko v sledovanom období do roku 2011 sa nepodarilo vyčleniť účelovo viazané finančné prostriedky na podporu plnenia vytýčených úloh, došlo k aktualizácii úloh Národného akčného plánu s cieľom podporiť a upraviť úlohy vzhľadom na nové skutočnosti a vytvoriť podmienky maximálneho naplnenia stanovených úloh. Aktualizácia Národného akčného plánu v roku 2011 teda nesmerovala k vytvoreniu nového dokumentu.

Už pri príprave predpokladov plnenia úloh aktualizovaného Národného akčného plánu, formulovaním jednotlivých úloh, výstupov, spôsobov a termínov jeho implementácie sa vychádzalo zo skutočností a zistení pri vyhodnocovaní úloh predchádzajúceho akčného plánu. Do úvahy sa brala tiež skutočnosť, že násilie, ktorého obeťami sú ženy a ich deti, je riešené v kompetencii Ministerstva spravodlivosti SR, Ministerstva vnútra SR, Ministerstva zdravotníctva SR, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a ďalších inštitúcií a orgánov, hlavne samosprávnych krajov, prostredníctvom ich štandardných postupov a politík zameraných na prevenciu, elimináciu a pomoc obetiam násilných trestných činov páchaných na jednotlivcovi. Z cenných skúseností je zrejmé, že celý komplex pomoci je možné zabezpečiť len spoluprácou odborníkov uvedených rezortov v súčinnosti s regionálnou a miestnou správou a mimovládnymi organizáciami.

Pri zadávaní a konkretizovaní úloh plánu bol kladený dôraz na skvalitnenie skutočnej pomoci obetiam násilia, na konkrétnu podporu zariadení, ktoré pomáhajú ženám, ktoré zažili alebo zažívajú násilie a ich deťom, na uskutočnenie odborného vzdelávania a zvýšenia úrovne – štandardov poskytovaných služieb tak, aby došlo k skvalitňovaniu práce pomáhajúcich profesií a k ich vzájomnej spolupráci. Do popredia sa dostala otázka inštitucionálneho zabezpečenia problematiky, kreovania intervenčných tímov, dopracovania a implementovania spracovaných metodík a štandardov. Národný akčný plán poukazuje na potrebu využívať existujúce vhodné kapacity a tam kde je ich nedostatok tak posilniť kapacity na plnenie úloh tak, aby sa pripravili podmienky a zabezpečila sa v regiónoch efektívnosť opatrení a pomoci smerujúcej k úrovni európskych štandardov. Opatrenia boli prijaté a následne plnené pre zabezpečenie rýchlej, efektívnej, odbornej a dostupnej pomoci práve pre ženy, ktoré pomoc potrebujú. Plán predpokladá zohľadňovať špecifické potreby žien, ktoré zažili alebo zažívajú násilie a ich detí, ktoré vyplývajú z ich situácie tak, aby sa v praxi zabezpečovali opatrenia, ktoré budú predchádzať vzniku násilia a zabraňovať akejkoľvek situácii, ktorá by mohla prispieť k vzniku a tolerancii násilia.

Pri tvorbe a schvaľovaní úloh Národného akčného plánu sa tiež predpokladalo, že značná časť náročných úloh bude finančne zabezpečená hlavne v rámci rozpočtov zodpovedných subjektov. Rovnako sa predpokladalo, že pomerne veľká časť úloh bude finančne zabezpečených z prostriedkov ESF, OP ZaSI - v rámci pripravovaného národného projektu, ako aj z ďalších výziev Európskeho sociálneho fondu (ďalej len „ESF“). V hodnotenom Národnom akčnom pláne sa oproti predchádzajúcemu plánu rozšíril počet foriem násilia, ktorým je venovaná v sledovanom období pozornosť v rámci jeho úloh, vzdelávaniu a

scitlivovaniu pomáhajúcich profesií, monitoringu a oblasti štatistík a práci s páchateľmi násilia.

Po obsahovej stránke je Národný akčný plán rozdelený do siedmych tematických oblastí:

I. Oblasť trestnoprávneho a občianskoprávneho rámca.

II. Oblasť poskytovania pomoci ženám, ktoré zažili alebo zažívajú násilie.

III. Oblasť vzdelávania a scitlivovania pomáhajúcich profesií.

IV. Oblasť prevencie.

V. Oblasť štatistík, výskumu a monitoringu.

VI. Oblasť násilia voči ženám na pracovisku.

VII. Oblasť práce s páchateľmi násilia.

Oblasti III., V.- okrem výskumu, VI. a VII. boli rozšírením oproti predchádzajúcemu Národnému akčnému plánu na roky 2005-2008.

Proces vyhodnotenia plnenia Národného akčného plánu

O spracovanie podkladov, relevantných na vypracovanie správy o plnení opatrení a úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu na prevenciu a elimináciu násilia na ženách za roky 2011 a 2012 a ich poskytnutie formou správ a odpočtov Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR, požiadal odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, Štatistický úrad SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Inštitút pre výskum práce a rodiny a Národný inšpektorát práce.

O poskytnutie vyhodnotenia opatrení a plnenia úloh, vrátane spolupráce pri realizácii týchto úloh Národného akčného plánu, v súlade s odporúčaním vyššie citovaného uznesenia vlády SR, ORRRP MPSVR SR požiadal Generálnu prokuratúru SR, Bratislavský samosprávny kraj, Banskobystrický samosprávny kraj, Košický samosprávny kraj, Nitriansky samosprávny kraj, Prešovský samosprávny kraj, Trenčiansky samosprávny kraj, Trnavský samosprávny kraj, Žilinský samosprávny kraj, Združenie miest a obcí Slovenska, Úniu miest Slovenska, rektorov univerzít a vysokých škôl ako: Prešovskú univerzitu v Prešove, Akadémiu Policajného zboru v Bratislave, Paneurópsku vysokú školu v Bratislave, Univerzitu Komenského v Bratislave, Vysokú školu zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, Univerzitu sv. Cyrila Metoda v Trnave, Trnavskú univerzita v Trnave, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Vysokú škola v Sládkovičove, Univerzitu P.J. Šafárika v Košiciach, Katolícku univerzita v Ružomberku, Univerzitu Mateja Bela v Banskej Bystrici, Trenčiansku univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, Slovensku zdravotnícka univerzita v Bratislave, Radu Rozhlasu a televízie Slovenska, Asociáciu zamestnávateľských zväzov a združení SR, Republikovú úniu zamestnávateľov, Konfederáciu odborových zväzov SR, Slovenskú rektorskú konferencia, Slovenskú akadémiu vied a Slovenské národné stredisko pre ľudské práva. O poskytnutie informácií za hodnotené obdobie odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí MPSVR SR požiadal aj MVO, ktoré pôsobia v oblasti eliminácie násilia na ženách alebo poskytujú konkrétnu odbornú pomoc pre ženy a ich deti, na ktorých je alebo bolo páchané násilie.

Z inštitúcií, ktoré mali v priamej zodpovednosti niektoré úlohy, neposkytli informácie o plnení Národného akčného plánu iba Slovenské národné stredisko pre ľudské práva.

Považujeme za dôležité uviesť, že pri plnení úloh Národného akčného plánu si uvedomujeme nezastupiteľnú úlohu mimovládnych organizácií, ktoré na základe dlhoročných skúseností poskytujú služby v oblasti pomoci ženám, ktoré zažili alebo zažívajú násilie a ich deťom. Týmto sa napĺňa v praxi spolupráca štátneho a mimovládneho sektora. Rovnako dôležité postavenie v procese konkrétnej, dostupnej, včasnej a odbornej pomoci ženám a ich deťom - obetiam násilia, majú samosprávne kraje, mestá a obce, ktoré poskytovaním konkrétnych odborných služieb podporujúcich prevenciu a elimináciu násilia na ženách zamedzujú jeho šíreniu a narastaniu.

Zhrnutie a prierezové témy

Do riešenia problematiky násilia páchaného na ženách a domáceho násilia sa zapájajú rôzne rezorty a inštitúcie. Táto pomoc je však skôr sporadická, bez vzájomnej koordinácie a multi-inštitucionálnej spolupráce, a to tak na národnej ako i na regionálnej úrovni. V praxi samosprávnych krajov sa však dajú identifikovať príklady dobrej praxe; takou je nesporne prístup Bratislavského samosprávneho kraja.

Napriek priebežnému plneniu úloh a nespornému posunu v problematike násilia páchaného na ženách je teda nutné skonštatovať, že **na Slovensku stále chýba systémový prístup a koordinované zabezpečenie jednak pomoci ženám zažívajúcim násilie** (sekundárna a terciárna prevencia), ale i **systematická primárna prevencia, teda predchádzanie násiliu**.

Mimovládny sektor je významným katalyzátorom riešenia problematiky násilia páchaného na ženách a často aj aktérom, ktorý často supluje úlohu a zodpovednosť štátu v tejto oblasti. Pre nedostatok finančných prostriedkov však MVO majú problémy s fungovaním a aj preto nedokážu v adekvátnej miere zabezpečiť podporné služby vrátane ubytovania pre ženy zažívajúce násilie a pre ich deti.

Na základe odpočtu plánovaných úloh NAP-u môžeme konštatovať, že väčšina úloh bola priebežne plnená alebo bola plnená aspoň čiastočne. Nesplnené úlohy sa viažu hlavne na realizáciu národného projektu v rámci MPSVR SR *Prevencia a eliminácia násilia na ženách*, ktorý predstavuje dôležitý zdroj financovania pre systémové aktivity v oblasti násilia páchaného na ženách. Text projektu prešiel niekoľkými kolami pripomienkovaní, ale najmä kvôli dvojnásobnej zmene vlády v danom období a neustále sa meniacim rámcovým podmienkam, najmä realizátora projektu a formy spolupráce s organizáciami poskytujúcimi služby, nebol do konca roka 2012 spustený. V čase odpočtovania NAP-u prechádza projekt reštruktualizáciou pod vedením Inštitútu pre výskum práce a rodiny ako budúceho realizátora projektu a Odboru rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí MPSVR SR ako garanta projektu. Jeho predpokladané spustenie je v 2. polovici roka 2013 s trvaním aktivít cca. 24 mesiacov.

Pozitívnou správou je, že v danom období rokov 2011 až 2012 došlo k výrazným posunom hlavne v rámcových podmienkach pre riešenie otázky násilia páchaného na ženách. V nasledujúcom texte uvádzame najdôležitejšie z nich, ktoré presahujú rámec NAP-u a sú východiskom pre prípravu nového NAP-u.

Zoznam použitých skratiek je uvedený na konci správy, po vyhodnotení poslednej oblasti.

Príprava na ratifikáciu Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu

11. mája 2011 podpísala Slovenská republika v Istanbule nový *Dohovor Rady Európy (ďalej len „RE“) o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu* (ďalej „Dohovor“) (CETS č. 210), ktorý bol prijatý Výborom ministrov Rady Európy dňa 7. apríla 2011 a ktorý bol vypracovaný počas deviatich expertných zasadnutí *Ad hoc výboru pre predchádzanie a boj proti násiliu na ženách a domácemu násiliu* (CAHVIO). Dohovor je najďalej siahajúcou medzinárodnou zmluvou v tejto oblasti zameraný na nulovú toleranciu k násiliu na ženách a domácemu násiliu. Je prvým komplexným a precíznym právne záväzným nástrojom pre predchádzanie a boj proti násiliu na ženách a domácemu násiliu na európskej úrovni. Dosiahnuté štandardy ľudských práv v dohovore sú míľnikmi pre ďalšie rokovania. Násilie na ženách a domáce násilie je v zmysle dohovoru chápané ako porušovanie ľudských práv a forma diskriminácie žien a tým popretím princípu rodovej rovnosti resp. rovnoprávnosti mužov a žien. Dohovor predvída zriadenie medzinárodnej skupiny nezávislých expertov (GREVIO) na účely monitorovania jeho implementácie na národných úrovniach.

Dohovor je prelomovým dokumentom zaväzujúcim členské štáty RE prijať účinné opatrenia na boj proti násiliu páchanému na ženách a domácemu násiliu. Dohoda je multilaterálnou medzinárodnou zmluvou prezidentskej povahy; medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách; medzinárodnou zmluvou, ktorá priamo zakladá práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a medzinárodnou zmluvou, na ktorej vykonanie je potrebný zákon. Podľa čl. 7 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky sa pred jej ratifikáciou vyžaduje súhlas Národnej rady Slovenskej republiky. Podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky má prednosť pred zákonmi.

Vláda sa Dohovorom zaoberala na svojom zasadnutí 4. mája 2011, kedy schválila uznesenie č. 297 o jeho podpísaní s výhradou ratifikácie. Rovnakým uznesením vlády uložila „ministerke spravodlivosti v spolupráci s ministrom zahraničných vecí, ministrom vnútra, podpredsedom vlády a ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny, ministrom školstva, vedy, výskumu a športu, ministrom kultúry, ministrom zdravotníctva, podpredsedom vlády a ministrom financií, ministrom hospodárstva, 1. podpredsedom vlády a ministrom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, generálnym prokurátorom SR, predsedníčkou Štatistického úradu SR a zástupcami vybraných mimovládnych organizácií pôsobiacich v oblasti predchádzania násiliu na ženách a domácemu násiliu a boja proti nemu, vykonať právnu analýzu dohovoru a v prípade potreby predložiť na rokovanie vlády návrh potrebných legislatívnych úprav na zabezpečenie vykonávania dohovoru“ v termíne do 30. júna 2013 a v termíne do 31. decembra 2013 „**predložiť na rokovanie vlády návrh na ratifikáciu dohovoru po vykonaní právnej analýzy a po prijatí potrebných legislatívnych opatrení zabezpečujúcich vykonávanie dohovoru**.“

Ministerka spravodlivosti oslovila listom relevantné rezorty so žiadosťou o súčinnosť a požiadala o identifikovanie a prijatie resp. zabezpečenie potrebných opatrení v rámci pôsobnosti rezortu týkajúcich sa implementácie článkov Dohovoru a o identifikovanie kontaktnej osoby za rezort, ktorá bude zapojená na ďalších úlohách súvisiacich s predložením návrhu na ratifikáciu Dohovoru SR. K príprave ratifikácie Dohovoru bola založená medzirezortná pracovná skupina pod gesciou MS SR.

Inštitucionálne zázemie

Už v roku 1999, v zmysle Uznesenia Rady vlády SR pre prevenciu kriminality, bola vytvorená jej *Expertná skupina pre prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách a v rodinách.* Expertná skupina vychádzala z modelových stratégií a praktických opatrení na elimináciu násilia páchaného na ženách, vypracovaných OSN. Činnosť expertnej skupiny bola viackrát prerušená a v roku 2012 znova obnovená. Okrem primárneho cieľa, ktorým je koordinácia aktivít akčných plánov (implementácia, monitorovanie a vyhodnocovanie), expertná skupina sa podieľa aj na príprave materiálov na zasadnutia Rady vlády SR pre prevenciu kriminality a vyjadruje sa k riešeniu úloh týkajúcich sa spolupráce SR so zahraničím v tejto oblasti.

Ako medzirezortný orgán spolupracuje s ministerstvami a inými ústrednými orgánmi štátnej správy, sociálnymi partnermi, obcami, vyššími územnými celkami, orgánmi miestnej štátnej správy, mimovládnymi neziskovými organizáciami, vedeckými pracoviskami a akademickými inštitúciami. V rámci svojej činnosti sa Expertná skupina zameriava na úlohy spojené so zvýšením prevencie a eliminácie násilia na ženách a v rodinách v súlade s medzinárodnými záväzkami SR a jej záväzkami, vyplývajúcimi z členstva v EÚ, zákonmi a všeobecne záväznými právnymi predpismi.

Pracovná skupina *Eliminácia násilia páchaného na ženách:* ďalším opatrením je konštitúcia samostatnej pracovnej skupiny pre elimináciu násilia páchaného na ženách, ktorá pôsobí v rámci *Výboru pre rodovú rovnosť Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.* Vo februári 2012 sa predmetom rokovania výboru stali témy, týkajúce sa zlepšenia pomoci obetiam domáceho násilia, sexuálneho zneužívania a týrania. Podklad o rokovaní, ako aj témy rokovania sú prístupné na webovej stránke www.gender.gov.sk**.**

Ďalším významným krokom k systémovým opatreniam bude zriadenie *Koordinačno-metodického centra pre násilie na ženách a domáce násilie* (ďalej len „KMC“)**,** ktoré plánuje MPSVR SR zriadiť s podporou Nórskeho finančného mechanizmu. Cieľom KMC bude **vytvoriť, implementovať a koordinovať komplexnú celoštátnu politiku** pre oblasť prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách. V rámci KMC bude vytvorený expertný tím zodpovedný za odbornú koordináciu a supervíziu systémovej prevencie a intervencie na podporu obetí a poskytovania služieb v oblasti násilia páchaného na ženách a domáceho násilia. Cieľom KMC bude zabezpečenie odbornej koordinácie jednotlivých aktivít prostredníctvom jednotných metodických usmernení pre poskytovanie služieb, pre oblasť primárnej prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách a deťoch, vytváranie podmienok multiinštitucionálnej spolupráce pomáhajúcich profesií a zabezpečenie systému ich vzdelávania, ako aj uskutočňovania výskumov a pravidelného monitoringu.

Služby

Na základe monitoringu sociálnych služieb[3], ktorý spracoval Inštitút pre výskum práce a rodiny, možno konštatovať, že v oblasti násilia páchaného na ženách je **v regiónoch dostupných 52 subjektov**, poskytujúcich služby tejto cieľovej skupine. Z toho je **16 subjektov, ktoré majú najväčší potenciál napĺňať štandardy Rady Európy** a byť skutočne špecializovanými subjektmi pre ženy zažívajúce násilie.

V piatich krajoch (BBSK, NSK, PSK, TSK, TTSK) túto arbitrárnu hranicu dosiahol iba jeden subjekt, v BSK a KSK 4 subjekty, v ŽSK 3 subjekty. Z toho 10 subjektov poskytuje takmer výlučne alebo aj špecializované poradenské služby, viaceré sú kombinované s pobytovými službami, alebo vedia bezpečné ubytovanie pre ženy NPŽ sprostredkovať u iných pobytových zariadení. Minimálne 4 sú viac pobytové ako poradenské zariadenia a klientky navštevujú špecializované poradenstvo v iných inštitúciách.

Viaceré takéto subjekty sa primárne zameriavajú na domáce násilie, resp. ochranu detí pred násilím[4]. Viaceré kombinované pobytové a poradenské špecializované zariadenia spĺňajú parametre bezpečného ženského domu, ako ich stanovujú Minimálne štandardy Rady Európy (ďalej len „MŠ RE“). Celkovo je vzhľadom na počet žien a rodinných miest[5] potrebných na Slovensku 695 miest v špecializovaných bezpečných ženských domoch (ďalej len „BŽD“). V zariadeniach, ktoré už poskytujú pobytové služby ženám NPŽ a spĺňajú MŠ RE na 75% je celkovo 238 miest. **Na Slovensku chýba ešte 457 miest pre ženy a ich deti zažívajúce násilie v špecializovaných ženských bezpečných domoch.**

Tabuľka 1 Počet odporúčaných, existujúcich a potrebných miest v BŽD pre ženy zažívajúce násilie

Kraj	Počet žien	Odporúčaný počet miest podľa MŠ RE	Počet existujúcich miest v špecializovaných BŽD	Počet potrebných miest pre ženy NPŽ v BŽD
BBSK	340 626	85	50	35
BSK	319 038	80	30	50
KSK	406 011	102	28	74
NSK	355 125	89	19	70
PSK	421 772	105	11	94
TSK	303 035	76	34	42
TTSK	284 421	71	41	30
ŽSK	351 007	88	25	63
SPOLU	2 781 035	695	238	457

Poznámky:

1) Počet žien v danom regióne k 31.12. 2011; dostupné na (http://app.statistics.sk/mosmis/sk/run.html)
2) Odporúčaný počet miest v BŽD podľa Minimálnych štandardov Rady Európy = 1 rodinné miest na 10 000 žien (rodinné miest = 1 žena + 1,5 dieťaťa, t. j. 2,5 miesta)
3) Počet existujúcich miest = kapacita pobytových zariadení/subjektov, ktoré boli zaradené do evaluácie a spĺňajú 75-percentnú hranicu plnenia Minimálnych štandardov Rady Európy
4) Počet potrebných miest pre ženy NPŽ v BŽD = počet odporúčaných miest – počet existujúcich

[3] Mgr. Barbora Holubová, Mgr. Jarmila Filadelfiová, PhD: Monitoring sociálnych služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti z hľadiska európskych štandardov. Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava, 2013.

[4] Väčšinou ide o akreditované subjekty podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately

[5] Jedno rodinné miesto odhadujeme na 1 ženu (matku) a 1,5 dieťaťa = 2,5 osoby

Špecializované poradenské miesta môžu tvoriť integrovanú súčasť BŽD, alebo môžu byť osobitnými poradňami vzhľadom na umiestnenie, ktoré budú poskytovať iba špecializované ambulantné poradenské služby pre ženy zažívajúce násilie. Monitoringom bolo identifikovaných 11 špecializovaných poradní , ktoré dosiahli 75% MŠ RE, pritom vzhľadom na počet žien v regiónoch je potrebných celkovo 52 poradenských miest**. Na Slovensku chýba 41 špecializovaných poradenských miest pre ženy, ktoré by spĺňali štandardy RE.**

Jednotná krízová nonstop linka - špecializovaná pre ženy zažívajúce násilie, prevádzkovaná subjektom spĺňajúcim 75% MŠ RE na Slovensku v podstate neexistuje. Viaceré subjekty však prevádzkujú svoje vlastné krízové linky s rôznou mierou adekvátnej zaškolenosti v oblasti násilia páchaného na ženách.

Na Slovensku by malo byť aspoň **11 krízových centier pre obete znásilnenia** ako zariadení sociálneho poradenstva alebo núdzového bývania, ktoré by poskytovali okrem iného aj špecializované poradenstvo pre obete znásilnenia. Hoci viaceré špecializované poradenské miesta pre NPŽ sa stretávajú aj so znásilnenými ženami, osobitne nie sú zamerané len pre tento typ násilia páchaného na ženách. Vzhľadom na vysokú latenciu znásilnených a sexuálne napadnutých žien na Slovensku a nízky počet evidovaných prípadov znásilnenia políciou, je potrebné tomuto druhu špecifických podporných služieb venovať zvýšenú pozornosť.

Intervenčné projekty v zmysle holistickej intervencie a koordinovanej pomoci, združujúcej všetky relevantné subjekty pri riešení jednotlivých prípadov, sú taktiež súčasťou MŠ RE. Vo viacerých krajoch fungujú neformálne intervenčné zoskupenia a partnerstvá, ktoré treba len inštitucionalizovať a štandardizovať. Potenciálom pre sformovanie intervenčným tímov je fungovanie pracovných skupín pre problematiku NPŽ v niektorých krajoch a či mestách.

Systémové opatrenia a alokácia zdrojov

V súčasnosti sa pripravuje systémové ukotvenie riešenia inštitucionálnej podpory obetiam násilia páchaného na ženách a domáceho násilia. Celková čiastka alokovaná na štátnej úrovni na problematiku eliminácie násilia páchaného na ženách predstavuje na najbližšie 3 roky cca. 12 miliónov EUR.

Konkrétnym opatrením na posilnenie inštitucionálnej podpory bude realizácia *národného projektu podporeného z Európskeho sociálneho fondu* vo výške cca. 4 milióny EUR, ktorého cieľom má byť zlepšenie poskytovania pomoci ženám a deťom zažívajúcim násilie a zabezpečiť regionálnu dostupnosť podporných sociálnych služieb. Ďalšie financovanie na dobudovanie a rozšírenie systému pomoci, financovanie aktivít a pokrytie ďalších výdavkov ako výskum, vzdelávanie, kampane a ďalšie soft aktivity je zabezpečené cez *Nórsky finančný mechanizmus* (ďalej len „NFM“), ktorého program SK09 pod názvom „*Rodovo podmienené a domáce násilie*“ bol schválený v novembri 2012, pričom prvá výzva smerovaná na 3 opatrenia bola vyhlásená ku koncu marca 2013. Celková hodnota alokácie z NFM je cca. 8 miliónov EUR. Očakávame, že NFM spoločne s projektom z ESF **zabezpečí naštartovanie účinnej pomoci ženám a iným obetiam domáceho násilia**.

Oblasti Národného akčného plánu na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách na roky 2009 – 2012 a aktualizované úlohy:

I. Oblasť trestnoprávneho a občianskoprávneho rámca

č	Návrhy úloh pôvodného NAP	Aktualizácia 2011	Zodpovedný	Indikátory /plnenie	Termín	Zdroje financovania	Plnenie
1.	Efektívne využívať existujúcu legislatívu v praxi (napríklad zákon č. 448/2008 Z. z.) v záujme kontinuálneho a stabilného skvalitňovania poskytovania pomoci a vytvárania nových zariadení a podporných služieb ženám, ktoré zažívajú násilie	Efektívne aplikovať zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Z. z. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v záujme kontinuálneho a stabilného skvalitňovania poskytovania pomoci a vytvárania nových zariadení a podporných služieb ženám, ktoré zažívajú násilie	Samosprávne kraje v spolupráci s MPSVR SR	Počet zriadených sociálnych služieb – odpočet v texte podľa VÚC Počet nových zariadení - odpočet v texte podľa VÚC	Priebežne, s hodnotením k 31. 12. 2012	Rozpočty samosprávnych krajov	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti pre budúci NAP
2.	Vypracovať monitorovaciu správu o postupoch polície pri aplikácii § 27a zákona č. 491/2008 Z. z vo vzťahu k oprávneniu vykázať osobu zo spoločného obydlia	Priebežne monitorovať postupy polície pri aplikácii § 27a zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov vo vzťahu k oprávneniu vykázať osobu zo spoločného obydlia	MV SR	Počet vykázaných osôb - 994 Počet porušení vykázania – N/A Počet vykázaní, ktoré boli dodatočne hodnotené ako neoprávnené - 0	Priebežne, s hodnotením k 31. 12. 2012	Z rozpočtovej kapitoly MV SR	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti pre budúci NAP

3.	Vypracovať komparatívnu štúdiu o špecifickej legislatíve – zákonoch o násilí páchanom na ženách, resp. domácom násilí vo vybraných členských štátoch EÚ	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti	SNSĽP	Komparatívna štúdia – počet 1	k 31. 10. 2011	SNSĽP	Úloha splnená
4.	Vypracovať analýzu národnej legislatívy, ktorá sa dotýka problematiky žien, na ktorých je páchané násilie, a zhodnotiť možnosť vypracovať samostatný zákon v tejto problematike	Vypracovať analýzu národnej legislatívy, ktorá sa dotýka problematiky žien, na ktorých je páchané násilie, a zhodnotiť možnosť vypracovať samostatný zákon v tejto problematike, resp. navrhnúť zmeny legislatívy vo vzťahu k problematike násilia páchaného na ženách	SNSĽP v spolupráci s Ústavom štátu a práva SAV	Analýza národnej legislatívy - počet 1	Priebežne s hodnote-ním k 31. 12. 2012	Zodpovedné subjekty s možnosťou čerpania prostriedkov z národného projektu OP ZaSI	Úloha čiastočne splnená a zostáva v platnosti pre budúci NAP
5.	Vypracovať regionálne akčné plány (RAP) na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti	Samosprávne kraje a obce v spolupráci s MVO	Počet akčných plánov, počet oblastí, priorít a opatrení	Priebežne, s hodnotení m k 31. 12. 2012	Samosprávne kraje a obce	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti pre budúci NAP
6.	Zapracovávať do koncepčných materiálov samosprávnych krajov a komunitných plánov obcí úlohy NAP, RAP a také prvky a postupy, ktoré budú mať konkrétny dosah na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti	Samosprávne kraje a obce	Počet zapracovaných prvkov vo všeobecne záväzných nariadeniach, vnútorných predpisoch a materiáloch samosprávnych krajov a obcí	Priebežne, s hodnotení m k 31. 12. 2012	Samosprávne kraje a obce	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti pre budúci NAP

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí (ďalej len „MPSVR SR, ORRRP“) v rámci prípravy ratifikácie Dohovoru Rady Európy vypracoval Právnu analýzu možností využívania existujúcej legislatívy v praxi (napríklad zákon č. 448/2008 Z. z.) v záujme kontinuálneho a stabilného skvalitňovania poskytovania pomoci a vytvárania nových zariadení a podporných služieb ženám, ktoré zažívajú násilie a navrhlo v texte **zákona 448/2008 Z. z.** úpravy , ktorého novela sa v čase odpočtu NAP pripravuje. V zmysle uvedených návrhov bude možné poskytovať sociálne poradenstvo, špeciálne sociálne poradenstvo a prevádzkovať zariadenie núdzového bývania pre obete **rodovo podmieneného násilia**, ktorým sú vo valnej väčšine prípadov ženy.

Ministerstvo vnútra SR (ďalej len „MV SR“) uviedlo, že Prezídium Policajného zboru prostredníctvom úradu kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru priebežne **monitoruje a vyhodnocuje využívanie inštitútu oprávnenia vykázať zo spoločného obydlia** podľa § 27a zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len „inštitút vykázania zo spoločného obydlia“), a to vždy štvrťročne. Od zavedenia tohto inštitútu 15.12.2008 bolo za hodnotené obdobie v rámci SR príslušníkmi Policajného zboru (ďalej len „PZ“) realizovaných 994 prípadov vykázania zo spoločného obydlia. Z celkového počtu prípadov vykázania bolo podaných celkom 166 návrhov ohrozenej osoby príslušnému súdu na vydanie predbežného opatrenia podľa § 76 ods. 1 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku. Súdy týmto návrhom vyhoveli v 125-tich prípadoch, čo predstavuje 75,3% z podaných návrhov. V hodnotenom období boli podané dve sťažnosti vykázaných osôb na postup policajtov v súvislosti s využitím predmetného oprávnenia. Na základe prešetrenia sťažností kontrolnými orgánmi Policajného zboru boli tieto vyhodnotené ako neopodstatnené. Podrobnejšie údaje o využívaní inštitútu vykázania zo spoločného obydlia za jednotlivé roky v rámci Slovenskej republiky sú uvedené v tabuľke č. 2.

Tabuľka 2 Vykázanie zo spoločného obydlia – prehľad ukazovateľov za obdobie od 15.12.2008 do 31.12.2012

	celkom	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Počet prípadov vykázania osoby zo spoločného obydlia	**994**	10	226	228	277	253
Počet návrhov ohrozenej osoby príslušnému súdu na vydanie predbežného opatrenia podľa § 76 ods. 1 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku	**166**	3	46	33	47	37
Počet súdmi vydaných predbežných opatrení podľa § 76 ods. 1 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku	**125**	3	35	27	32	28
Počet sťažností podaných proti vykázaniu zo spoločného obydlia a spôsob ich vybavenia	**2/0**	1	0	1	0	0

Na základe úloh, vyplývajúcich z Národného akčného plánu na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách na roky 2009 – 2012 a jeho aktualizácie, bolo dňa 23.04.2012 Prezídiom Policajného zboru **vydané usmernenie, týkajúce sa metodiky sledovania využívania inštitútu vykázania zo spoločného obydlia v policajnej praxi**. V zmysle predmetného usmernenia bolo vedenie evidencie využívania tohto inštitútu rozšírené o údaje o počte prípadov vykázania zo spoločného obydlia podľa pohlavia vykázanej osoby, počte prípadov vykázania zo spoločného obydlia podľa vzťahu vykázanej osoby k ohrozenej osobe, počte prípadov konania vykázanej osoby na zmarenie vykázania a počte žiadostí ohrozených osôb o kontrolu dodržiavania obmedzenia uloženého predbežným opatrením podľa § 76 ods. 1 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku.

Pri aplikácii inštitútu vykázania zo spoločného obydlia prevládajú v policajnej praxi pozitívne skúsenosti. Inštitút vykázania zo spoločného obydlia poskytuje ohrozenej osobe bezprostrednú ochranu jej života a zdravia, s čím súvisí aj zníženie nebezpečenstva dokonania skutku, prípadne zabránenie v pokračovaní násilného konania páchateľa. Čo sa týka negatívnych skúseností, možno poukázať na nízky počet návrhov ohrozených osôb na vydanie predbežného opatrenia podľa § 76 ods. 1 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku. Z tohto aspektu sa javí inštitút vykázania osoby zo spoločného obydlia ako prostriedok dočasného riešenia problému domáceho násilia a to krátkodobým izolovaním násilníka od obete. V tejto súvislosti je poukazované na to, že účinným inštitútom na zabránenie pokračovania v trestnej činnosti páchateľa je inštitút väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

V súvislosti s využívaním inštitútu oprávnenia vykázať zo spoločného obydlia, za účelom zabezpečenia dostatočného časového priestoru pre ohrozené osoby na podanie návrhu na vydanie predbežného opatrenia podľa § 76 ods. 1 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku na príslušný súd, s poukazom na nízky počet takýchto návrhov zo strany ohrozených osôb, navrhujeme úlohu iniciovať legislatívne zmeny na predĺženie 48-hodinovej lehoty trvania vykázania.

Samosprávne kraje:

Na úrovni krajov osobitný dokument v oblasti NPŽ - Regionálny akčný plán (ďalej len „RAP“) pre oblasť NPŽ majú Bratislavský a Prešovský kraj, ostatné majú problematiku zahrnutú v koncepciách rozvoja sociálnych služieb, alebo v komunitných plánoch s rôznou úrovňou rozpracovanosti. Viaceré Úrady VÚC ani neuvažujú o tvorbe samostatného dokumentu.

Bratislavský samosprávny kraj (ďalej „BSK“) za účelom riešenia potrieb obyvateľov regiónu a v rámci plnenia si svojich kompetencií zameriava svoje aktivity a činnosti okrem iného i na pomoc fyzickým osobám a rodinám, ktoré sa ocitli v krízovej sociálnej situácii. Takýmito fyzickými osobami sú aj ženy, na ktorých je páchané násilie, resp., ktoré sú obeťou domáceho násilia.

V záujme riešenia problematiky násilia páchaného na ženách v Bratislavskom kraji, odbor sociálnych vecí v súlade s Národným akčným plánom na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách na roky 2009-2012, schváleným vládou SR, vypracoval *„Regionálny akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách pre Bratislavský kraj“* (ďalej len „RAP BSK“) na roky 2011-2013. BSK ako jediný samosprávny kraj má vytvorenú **pracovnú skupinu RAP BSK**, ktorej členovia/ky z miestnej správy, neštátnych subjektov zaoberajúcich sa problematikou násilia, policajného zboru, úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, Obvodného úradu Bratislava, Magistrátu hlavného mesta SR Bratislavy a MPSVR

SR, realizujú úlohy zamerané na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách a ich deťoch. Pri priebežnom zhodnotení napĺňania úloh z RAP BSK za roky 2011 - 2012 možno konštatovať, že jednotlivé úlohy, ktoré boli stanovené, sa podarilo členom pracovnej skupiny naplniť.

Jednou z priorít RAP BSK je v spolupráci so zástupcami obcí a mestských častí regiónu a tiež zástupcami neziskových organizácii a štátnej správy vytvoriť fungujúcu sieť sociálnych aktérov v oblasti pomoci ženám, na ktorých je páchané násilie v Bratislavskom kraji. V rámci prijímania a plnenia úloh RAP BSK majú všetky ženy rovnaké postavenie v zmysle zachovania zásady rovnakého zaobchádzania. Úlohy, ktoré BSK zapracoval do RAP BSK, vyplývali z potrieb regiónu a členmi pracovnej skupiny sú realizované cez oblasť primárnej prevencie, sekundárnej prevencie a terciárnej prevencie. V roku 2012 boli zrealizované tieto úlohy:

- odborný seminár zameraný na tému prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách. Odborný seminár uskutočnil BSK v spolupráci s občiansky združením Aliancia žien Slovenska, občianskym združením Pomoc ohrozeným deťom a svojim príspevkom sa zapojilo aj MPSVR SR,
- vypracovanie výzvy o postupe zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti žene ohrozenej násilím, elektronicky zaslanej 520 lekárom v odbore všeobecné lekárstvo a 130 lekárom v odbore všeobecná zdravotná starostlivosť pre deti a dorast. Odbor zdravotníctva Ú BSK uskutočnil pracovné stretnutie s 24 agentúrami domácej ošetrovateľskej starostlivosti, Slovenskou komorou zdravotných sestier a pôrodných asistentiek, s námestníčkami pre ošetrovateľskú starostlivosť z 32 ústavných zariadení v pôsobnosti BSK,
- vzdelávanie sociálnych pracovníkov v oblasti komunikačných zručností voči ženám, na ktorých je páchané násilie. Vzdelávanie zabezpečilo občianske združenie Aliancia žien Slovenska, ktoré je taktiež členom pracovnej skupiny,
- poskytovanie jednorazového finančného príspevku obcami a mestami, ktoré sú zastúpené v pracovnej skupine RAP BSK, okrem iných, aj ženám, na ktorých je páchané násilie a poskytovanie ubytovania ženám s deťmi, na ktorých bolo alebo je páchané násilie. Takéto ubytovanie zabezpečuje mesto Senec vo vyčlenenom nájomnom sociálnom byte.

Zastupiteľstvo BSK schválilo na rokovaní dňa 1.10.2010 *Koncepciu rozvoja sociálnych služieb v kompetencii BSK* (ďalej len „Koncepcia“). V Koncepcii sú stanovené priority:

1. Zabezpečiť dostupné sociálne služby pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím nachádzajúcich sa v hmotnej núdzi a pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím bez prístrešia.
2. Podporiť vznik efektívneho systému krízovej intervencie pre občanov ohrozených sociálnym vylúčením.

Prax ukázala, že aj v týchto cieľových skupinách sa môžu nachádzať ženy, na ktorých je páchané násilie.

V roku 2012, v rámci prípravy materiálu *Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja BSK na roky 2014 – 2020*, bol spracovaný návrh *Zásobníka projektov*. Okrem iných projektov, BSK naplánoval v roku 2013-2014 realizovať projekt s názvom „Rekonštrukcia a zriadenie Bezpečného ženského domu“ (rodinný dom v majetku BSK). Zriadenie Bezpečného ženského

domu BSK považuje za dôležitý krok k skvalitneniu pomoci ženám a ich deťom, na ktorých je páchané násilie. Bezpečný ženský dom bude primeranejšie zohľadňovať špecifické a diverzifikované potreby tejto cieľovej skupiny, ako napríklad bezpečné bývanie, ochranu a pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, odborné sociálne poradenstvo a pod.

Banskobystrický samosprávny kraj (ďalej „BBSK“) mal vypracovaný *Regionálny akčný plán (RAP) na elimináciu a prevenciu násilia páchaného na ženách pre BBSK na roky 2010 – 2012*. RAP pre BBSK sa členil na 4 oblasti:

1. Legislatíva a právna prax (4 úlohy)
2. Špecializovaná pomoc ženám vystavených násiliu (4 úlohy)
3. Prevencia násilia páchaného na ženách (3 úlohy)
4. Monitoring (1 úloha)

V rámci jednotlivých úloh Národného akčného plánu BBSK finančne prispieval v rokoch 2011 a 2012 na prevádzku všetkých zariadení núdzového bývania tak vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, ako aj pre zariadenia neverejných poskytovateľov. Ostatné úlohy RAP neboli doposiaľ splnené. BBSK má vypracovanú *Koncepciu rozvoja sociálnych služieb v Banskobystrickom samosprávnom kraji na roky 2011 – 2017*, v rámci ktorej má vytýčené aj aktivity, ktoré sa týkajú aj žien, ktoré zažívajú násilie.

Košický samosprávny kraj (ďalej len „KSK“) nemá vypracovaný osobitný strategický materiál v oblasti násilia páchaného na ženách, ale problematika je súčasťou širšieho dokumentu: *Koncepcie rozvoja sociálnych služieb v Košickom kraji na roky 2007 – 2013/aktualizácia do roku 2015*. V Koncepcii je problematika násilia páchaného na ženách uvedená v rámci oblasti A7; ako regionálna priorita č.7: „*Skvalitňovanie a rozširovanie ponuky sociálnych služieb zameraných na prevenciu a elimináciu domáceho násilia*“; hlavným cieľom je vytvárať služby zamerané na podporu žien a detí zažívajúcich násilie so zohľadňovaním ich špecifických a diverzifikovaných potrieb a rozvíjať preventívne programy. Priorita je odôvodnená tým, že domáce násilie je často tabuizovaným sociálnym problémom, ktorého prevencia a eliminácia vyžaduje kvalitné sociálne služby.

Úlohou odboru sociálnych vecí a zdravotníctva (ďalej len „OSVaZ“) KSK je koordinovanie a poskytovanie sociálnych služieb. Jednou z týchto služieb je aj poskytovanie sociálnych služieb v zariadení núdzového bývania § 29 zákona č. 448/2008 Z. z., v ktorom sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, na ktorej je páchané násilie, osamelej tehotnej žene a rodičovi, alebo rodičom s deťmi, ktoré nemajú zabezpečené ubytovanie. Od roku 2007 je OSVa Z členom **pracovnej skupiny**, ktorá spolupracuje pri prevencii a eliminácií násilia páchaného na ženách v meste Košice pod vedením OZ Fenestra. Multiinštitucionálný tím spolupracuje pri prevencii a eliminácii násilia páchaného na ženách.

Žilinský samosprávny kraj (ďalej len „ŽSK“) zabezpečuje v rámci plnenia plánu a vytvára podmienky na znižovanie a eliminovanie násilia páchaného na ženách. Organizácie v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti a neverejných poskytovateľov usmerňuje tak, aby svoju činnosť zamerali na plnenie predmetného akčného plánu a na túto činnosť poskytuje primerané finančné prostriedky.

Základné strategické princípy ŽSK pre prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách a v rodinách je **dostupnosť, bezpečie a kvalita**. Od roku 2007 ŽSK vyhlasuje výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie finančného príspevku z rozpočtu ŽSK na vykonávanie

opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, do ktorých sa každoročne zapájajú subjekty a obce, ktoré svoje aktivity zameriavajú aj na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách. Problematike násilia páchaného na ženách a v rodinách v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK sa venujú zariadenia, neverejní poskytovatelia a akreditované subjekty na území ŽSK, ktorí venujú pozornosť problematike násilia páchaného na ženách a v rodinách.

ŽSK má vypracované dva dokumenty zameriavajúce sa aj na krízovú intervenciu: *Koncepciu sociálnych služieb, sociálnej prevencie a sociálneho poradenstva v ŽSK* a *Sociálny program na ochranu práv a právom chránených záujmov detí a na predchádzanie a zamedzenie nárastu sociálnopatologických javov na území ŽSK*. ***P*oskytuje poradenstva pre občanov a občianky ŽSK**, na ktorých je páchané násilie priamo na Úrade ŽSK.

Medzi priority **Nitrianskeho samosprávneho kraja** (ďalej len „NSK“) patrí podpora opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, podpora kvalitných sociálnych služieb s prihliadnutím na špecifické potreby prijímateľov sociálnych služieb a vzdelávanie zamestnancov NSK a ZSS v týchto, ale aj v iných oblastiach poskytovania sociálnych služieb. K 31.12.2012 eviduje zariadenia sociálnych služieb, ktoré poskytujú podporné služby pre ženy a vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, alebo sa stretli s problematikou prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách vrátane domáceho násilia a rodovej rovnosti na území NSK.

V súlade s *Koncepciou rozvoja sociálnych služieb v regióne NSK na roky 2012 – 2017* bola Úradu NSK uložená úloha zaradiť prijímateľov sociálnych služieb v ZSS do skupín podľa ich špecifických potrieb a na základe zaradenia prijímateľov sociálnych služieb v ZSS vypracovať plán zriadenia nových sociálnych služieb. V roku 2012 boli prijímatelia sociálnych služieb v ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK zaradení do skupín podľa ich špecifických potrieb. Noví prijímatelia sociálnych služieb budú do skupín zaraďovaní priebežne v priebehu ich adaptačnej fázy v ZSS. V zmysle ich diagnózy a špecifických potrieb im sú poskytované sociálne služby, ktoré potrebujú. Zamestnanci ZSS sú oboznámení s tým, že ku všetkým prijímateľom sociálnych služieb je nevyhnutné pristupovať s prihliadnutím na ich špecifické potreby.

Prešovský samosprávny kraj (ďalej len „PSK“) v odpočte plnenia plánu uvádza, že veľkú zásluhu v spoločnosti majú ženské hnutia, ktoré pritiahli pozornosť spoločnosti na podstatu, vážnosť a veľkosť problému, akým je násilie páchané na ženách. Nezastupiteľnú funkciu v boji proti násiliu zastávajú aj samosprávy. Jednou zo základných povinností samosprávy je aktívne podporovať a chrániť ženy, na ktorých je páchané násilie, a utvárať im priaznivé podmienky, aby v čase, kedy je na nich páchané násilie mali zabezpečené vhodné prostredie pre seba a svoje deti.

Úrad PSK, odbor sociálny v záujme stabilného skvalitňovania poskytovania pomoci ženám spolupracuje aj s akreditovanými subjektmi a mimovládnymi organizáciami v regióne. Ide o neverejných poskytovateľov, s ktorými sa každoročne uzatvára zmluva a ktorým sa poskytuje finančný príspevok. Úrad PSK, odbor sociálny vypracoval v roku 2011 *Regionálny akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách*. Regionálny akčný plán (RAP) predstavuje základný rámec pre zahájenie efektívnych postupov v oblasti prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách a v rodinách. RAP je systémovým krokom smerujúcim k vytvoreniu procesu postupného riešenia viacerých problémov v oblasti prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách a k napĺňaniu všeobecných cieľov poskytovania služieb ženám zažívajúcim násilie a ich deťom, ktorými sú:

- prevencia násilia,
- poskytovanie adekvátnej pomoci ženám zažívajúcim násilie,
- financovanie sociálnych služieb pre ženy a deti zažívajúce násilie.

RAP má komplexným a integrovaným spôsobom eliminovať násilie, podporovať a zlepšovať život žien, ich prístup k informáciám, bývanie či zamestnanosť. V rámci RAP boli v oblasti trestnoprávneho a občiansko-právneho rámca stanovené 3 aktivity. V oblasti poskytovania pomoci ženám, ktoré zažívajú násilie boli stanovené 2 aktivity. V oblasti prevencie boli stanovené 2 aktivity. Všetky aktivity sa priebežne plnia.

Úrad PSK schválil dodatok ku *Koncepcii rozvoja sociálnych služieb na území PSK*, na základe zozbieraných údajov z komunitných plánov miest a obcí v PSK boli zapracované do koncepčného zámeru prvky a postupy, zamerané na riešenie problematiky.

Trenčiansky samosprávny kraj (ďalej len „TSK“) v rámci odpočtu plnenia NAP za hodnotené obdobie uviedol, že je potrebné vyzdvihnúť uskutočňované aktivity zo strany samosprávnych krajov a obcí a ich rastúcu pozornosť k skvalitňovaniu pomoci obetiam násilia páchaného na ženách. Samosprávne kraje vo veľkej miere iniciujú vytváranie regionálnych akčných plánov na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách. V rámci regiónov je zjavná snaha o sieťovanie relevantných aktérov a nadväzovanie partnerstiev za účelom riešenia problematiky násilia páchaného na ženách.

Napriek snahám samosprávnych krajov a iných zainteresovaných subjektov je to však práve oblasť reálnej pomoci ženám, na ktorých je páchané násilie, v ktorej zaznamenávajú najväčšie nedostatky. Problémom naďalej ostáva najmä nedostatočný počet a kvalita služieb poskytovaných ženám, ktoré sa stali obeťami násilia. Samosprávne kraje, mestá, obce a ostatní aktéri pôsobiaci v oblasti pomoci ženám sa stretávajú s pretrvávajúcimi personálnymi a finančnými limitmi.

Združenie miest a obcí Slovenska (ďalej len „ZMOS“) v predloženom hodnotení plnenia úloh NAP (č. 5; 6 a 28) uviedlo, že predpokladajú priebežné plnenie úloh zo strany miest a obcí. Vzhľadom na to, že NAP nevytvoril podmienky na monitorovanie úloh, nemajú možnosť splnenie úloh bližšie vyhodnotiť. Navrhujú vyčleniť finančné prostriedky na monitorovanie a vyhodnocovanie úloh NAP.

II. Oblasť poskytovania pomoci ženám, ktoré zažili alebo zažívajú násilie

Č	Návrhy úloh pôvodného NAP	Aktualizácia 2011	Zodpovedný	Indikátory	Termín	Zdroje financovania	Plnenie
7.	Vytvoriť Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách	Úloha zostáva v platnosti	MPSVR SR v spolupráci s implementátorom národného projektu a v súčinnosti so samosprávnymi krajmi a MVO	Zriadenie Koordinačno-metodického centra (KMC) – pripravuje sa	Vyhodnotenie k 31.12.2012	V rámci národného projektu OP ZaSI	Úloha sa priebežne plní, v rámci Nórskeho finančného mechanizmu je pred-schválený preddefinovaný projekt na zriadenie KMC
8.	Vypracovať právny a odborný rámec zriaďovania a fungovania siete intervenčných tímov a následne takúto sieť zriadiť	Úloha zostáva v platnosti; aktualizácia: Vytvoriť podmienky pre vznik siete krajských intervenčných tímov	MPSVR SR v spolupráci s implementátorom národného projektu a v súčinnosti so samosprávnymi krajmi a MVO	Počet zriadených intervenčných tímov – pripravuje sa	Vyhodnotenie k 31.12.2012	V rámci národného projektu OP ZaSI	Úloha nebola splnená kvôli nespusteniu projektu a zostáva v platnosti pre budúci NAP
9.	Doplniť, aktualizovať a zverejniť na web stránke MPSVR SR dokument uvádzajúci štandardy činností pre poskytovanie pomoci obetiam násilia páchaného na ženách, ktorý bude v súlade s prílohou č. 2 k zákonu 448/2008 Z. z., bude zohľadňovať špecifické diverzifikované potreby cieľovej skupiny a bude slúžiť ako odporúčací	Vypracovať štandardy a metodiku poradensko-intervenčných centier a bezpečných ženských domov tak, aby v nich boli premietnuté špecifické potreby cieľových skupín aj so zreteľom na marginalizované rómske komunity, publikovať ich na internetovej stránke MPSVR SR a vytvoriť podmienky na ich aplikovanie v praxi	MPSVR SR v spolupráci s implementátorom národného projektu a v súčinnosti s MVO	Vypracované štandardy a metodika – pripravuje sa Hodnotiaca správa z fungovania centier – vypracovaná monitorovacia správa IVPR (viď kap. 5)	Priebežne, s hodnotením k 31. 12. 2012	V rámci národného projektu OP ZaSI	Úloha bola splnená čiastočne kvôli nespusteniu projektu a zostáva v platnosti pre budúci NAP

	dokument pre poskytovateľov predmetných služieb a pre akreditačnú komisiu.						
10.	Vyvinúť úsilie o vytvorenie siete zariadení a podporných služieb a núdzového bývania pre ženy zažívajúce domáce násilie, ktoré zodpovedajú vypracovaným štandardom a sú zriaďované v zmysle zákona č.448/2008 Z. z.	Realizovať aktivity a opatrenia vo vzťahu k vytvoreniu siete zariadení a núdzového bývania pre ženy zažívajúce domáce násilie s ohľadom aj na marginalizované rómske komunity, ktoré sú zriaďované v zmysle zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Z. z. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov	Verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb v spolupráci s ÚSVRK a MVO	Počet zariadení v regiónoch – 52 celkom, z toho 16 špecializovaných Počet klientok v zariadeniach – *údaj nedostupný* Počet využitých služieb – *údaj nedostupný*	Sledovanie ročne, s hodnotením k 31. 12. 2012	Samosprávne kraje	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti pre budúci NAP
11.	Vyvinúť úsilie o vytvorenie súboru činností v záujme žien zažívajúcich domáce násilie, ktoré zodpovedajú vypracovaným štandardom a sú zriaďované v zmysle zákona č.305/2005 Z.z.	Osobitne sledovať vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre maloleté obete násilia páchaného v rodinách v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších prepisov	ÚPSVaR	Počet detí alebo plnoletých fyzických osôb, pre ktoré orgán SPODaSK vykonával opatrenia sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately v súvislosti s násilím páchaným v rodinách 2011: 422 prípadov, v 68 prípadoch podnet na začatie trestného stíhania 2012: 545 prípadov, v 175 prípadoch	Sledovanie ročne, s hodnotením k 31. 12. 2012	Z rozpočtu ÚPSVaR	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti pre budúci NAP

				podnet na začatie trestného stíhania			
12.	Poskytovať podporné služby so zreteľom na skupiny žien s kumuláciou znevýhodnení (ženy z kultúrnych, sociálnych a etnických minorít) a vo všetkých opatreniach prihliadať na ich špecifické potreby	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti	Neverejní a verejní poskytovatelia sociálnych služieb, ÚSVRK	Počet zariadení poskytujúcich špecifické podporné služby - 16 Typy poskytnutých špecifických služieb a činností – poradenstvo a núdzové ubytovanie Počet príjemkýň /príjemcov rôznych typov špecifických služieb – *údaj nedostupný*	Sledovanie ročne, s hodnotením k 31. 12. 2012	Z grantovej schémy ÚSVRK, Z rozpočtu verejných a neverejných poskytovateľov služieb	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti pre budúci NAP
13.	Odporučiť jednotlivým poskytovateľom služieb ženám, ktoré zažívajú násilie, aby zapracovali v zmysle prílohy 2 zákona č. 448/2008 Z. z. do podmienok kvality nimi poskytovaných služieb aj zásady vyplývajúce z odporúčaných štandardov, ktoré budú zverejnené na web stránke MPSVR SR	Dôsledne poskytovať služby ženám, na ktorých je páchané násilie, v súlade so stanovenými podmienkami kvality poskytovanej sociálnej služby v zmysle zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Z. z. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov	Verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb	Počet zariadení, ktoré poskytujú sociálne služby v súlade s citovaným zákonom - 181 Počet špecifických podporných služieb: 52 resp.16 (podľa stupňa špecializácie) (*Údaje na základe monitoringu IVPR*)	aktualizácia: Sledovanie ročne, s hodnotením k 31. 12. 2012	Z rozpočtu verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti pre budúci NAP
14.	Vypracovať metodiky postupov pre prácu so ženami, ktoré zažívajú násilie, a ich deťmi pre	Vypracovať metodiky postupov pre prácu so ženami a ich deťmi, ktoré zažívajú násilie (aj so zreteľom na	MPSVR SR v spolupráci s implemen-tátorom	Metodika – pripravuje sa	k 31.12.2012	V rámci národného projektu OP ZaSI	Úloha nebola splnená kvôli nespusteniu projektu a zostáva v platnosti pre budúci

	všetky zainteresované pomáhajúce profesie a pre intervenčné tímy pracujúce v jednotlivých krajoch	marginalizované rómske komunity) pre všetky zainteresované pomáhajúce profesie a pre intervenčné tímy pracujúce v jednotlivých krajoch	národného projektu a v súčinnosti s MVO				NAP
15.	Alokovať finančné prostriedky zo strany samosprávnych krajov a venovať zvýšenú pozornosť skvalitňovaniu pomoci a podpory v sieti sociálnych služieb tak, aby vytvorené služby boli zamerané na podporu žien a detí zažívajúcich násilie a zohľadňovali ich špecifické a diverzifikované potreby v súlade s vypracovanými štandardami	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti	Samosprávne kraje	Výška alokovaných finančných príspevkov zo strany samosprávnych krajov – *odpočet VÚC v texte* Počet žien, ktoré pomoc potrebovali v kalendárnom roku – *údaj nedostupný* Počet zariadení, ktoré pomoc v krízových situáciách poskytovali - 52 resp.16 (podľa stupňa špecializácie)	Priebežne, s hodnotením k 31. 12. 2012	Z rozpočtu samosprávnych krajov a obcí	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti pre budúci NAP
16.	Vypracovať metodické usmernenie k vykonávaniu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre týrané, zanedbávané a zneužívané deti a deti žijúce v rodinách s výskytom rodovo podmieneného násilia,	Úloha bola splnená	ÚPSVaR	Počet úradov, ktoré vydali túto smernicu – 1 ÚPSVaR pre všetky úrady PSVaR	30. 6. 2010	Z rozpočtu ÚPSVaR	Úloha splnená

	oddeleniami sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, odbormi sociálnych vecí a rodiny Úradov práce, sociálnych vecí a rodiny						
17.	-	Novo navrhnutá úloha pre národný projekt OP ZaSI: Vytvoriť non stop národnú bezplatnú poradenskú telefónnu linku zameranú na telefonickú krízovú intervenciu pre ženy zažívajúce násilie	MPSVR SR v spolupráci s implementátorom národného projektu	Zriadenie telefónnej linky – pripravuje sa	Priebežne s hodnotením k 31.12. 2012	V rámci národného projektu OP ZaSI	Úloha nebola splnená kvôli nespusteniu národného projektu a zostáva v platnosti pre budúci NAP
18.	-	Novo navrhnutá úloha pre národný projekt OP ZaSI: Podpora a skvalitnenie výkonu poradensko-intervenčných centier na regionálnej úrovni	MPSVR SR v spolupráci s implementátorom národného projektu	Počet poradensko-intervenčných centier – existencia neformálnych tímov vo viacerých krajoch	Priebežne, s hodnotením k 31. 12. 2012	V rámci národného projektu OP ZaSI	Úloha bola splnená čiastočne a zostáva v platnosti pre budúci NAP

MPSVR SR vytvorilo podmienky pre prípravu národného projektu *Eliminácia a prevencia násilia na ženách* s podporou Európskeho sociálneho fondu. Implementátorom projektu má byť **Inštitút pre výskum práce a rodiny** (ďalej len „IVPR"). Hlavnou náplňou projektu bude podpora existujúcich a zriadenie a prevádzkovanie nových azylových domov (tzv. bezpečných ženských domov) a súvisiacich sociálnych služieb (poradenských centier) na celom Slovensku tak, aby bola zabezpečená ich regionálna dostupnosť v každom samosprávnom kraji. Tieto zariadenia budú poskytovať komplexné služby ženám, zažívajúcim domáce násilie a ich deťom. V súčasnosti na Slovensku absentujú takto dobudované zariadenia, alebo sa nachádzajú sporadicky pri MVO iba v niektorých regiónoch, bez vzájomného sieťovania a prepojenia. Integrovaný systém krízovej intervencie vytvorený a odpilotovaný v rámci projektu bude pozostávať z nasledujúcej siete inštitúcií:

- národná non-stop bezplatná linka, ktorej úlohou bude telefonické poradenstvo obetiam domáceho násilia a v prípade potreby kontaktovať poradenské centrum a odovzdať ženu do konkrétnej starostlivosti;
- sieť špecifických sociálnych služieb – intervenčno-poradenských centier, poskytujúcich všetky relevantné poradenské služby pre ženy a ich deti, pričom v prvej fáze budú podporené existujúce poradenské centrá. Po ukončení projektu by mali byť podporených a vytvorených celkom 20 poradenských centier po celom Slovensku.
- sieť bezpečných ženských domov, ktoré budú poskytovať komplexnú špecializovanú pomoc ženám zažívajúcim násilie a ich deťom pobytovou formou až do vyriešenia problémov ženy. Na konci projektu by malo byť k dispozícii 110 rodinných miest po celom Slovensku (rodinné miesto je matka +2 deti).

Projekt sa napriek plánovaným aktivitám v NAP nepodarilo spustiť, najmä kvôli neustálym navrhovaným zmenám v projekte, realokácii zdrojov a zmene vlády v roku 2012. Predpokladaným termínom na spustenie projektu je 3. štvrťrok 2013. V rovnakom čase predpokladáme spustenie projektu **Koordinačno-metodického centra pre násilie na ženách a domáce násilie** (viď popis v úvode).

V rokoch 2009 až 2012 bola poskytnutá **dotácia na projekty** zamerané na pomoc ženám zažívajúcim násilie z rozpočtu kapitoly MPSVR SR 11 subjektom vo výške 83.201 EUR.

UPSVaR: Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva potrebné správne, sociálne a výchovné opatrenia na ochranu detí pred akýmkoľvek telesným alebo duševným násilím, urážaním alebo zneužívaním, včítane sexuálneho zneužívania, zanedbávaním alebo nedbanlivým zaobchádzaním, trýznením alebo vykorisťovaním počas doby, keď sú v starostlivosti jedného alebo oboch rodičov, zákonných zástupcov alebo akýchkoľvek iných osôb starajúcich sa o dieťa.

V prípade, ak je dieťa v prostredí vlastnej rodiny ohrozené, a nie je možné zabezpečiť jeho výchovu prostredníctvom širšej rodiny, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPODaSK") zabezpečí výchovu a starostlivosť maloletej obeti násilia na základe rozhodnutia súdu v náhradnej starostlivosti, najmä v zariadení na výkon rozhodnutia súdu. V spolupráci so zariadením na výkon rozhodnutia súdu, s obcou a akreditovaným subjektom, ktorý vykonáva opatrenia zamerané na pomoc a ochranu obeti násilia v prirodzenom rodinnom prostredí, vypracúva plán sociálnej práce s rodinou dieťaťa, ktorého súčasťou je sledovanie psychického, fyzického a sociálneho vývinu dieťaťa.

Pre potreby krízovej intervencie je zabezpečená nepretržitá 24 hodinová dostupnosť orgánu SPODaSK úradov PSVaR. Podozrenie z týrania, zneužívania alebo zanedbávania dieťaťa je

možné anonymne nahlásiť na **bezplatnú linku UPSVaR 0800 191 222**. SPODaSK v roku 2011 vykonával opatrenia v 422 prípadoch týraných, sexuálne zneužívaných a šikanovaných detí. V 68 prípadoch orgán podal podnet na začatie trestného stíhania a v 111 prípadoch bol ustanovený za opatrovníka v trestnom konaní. V roku 2012 vykonával opatrenia v 545 prípadoch týraných, sexuálne zneužívaných a šikanovaných detí. V 175 prípadoch orgán podal podnet na začatie trestného stíhania a v 126 prípadoch bol ustanovený za opatrovníka v trestnom konaní.

V rámci pomoci obetiam násilia bolo v roku 2011 prostredníctvom referátov poradensko – psychologických služieb poskytnuté psychologické poradenstvo a psychologická pomoc pri sanácii biologickej rodiny v 232 prípadoch a v roku 2012 v 280 prípadoch. UPSVaR bola s účinnosťou od 02.12.2010 vypracovaná interná norma č. IN – 071/2010 „*Vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre maloleté obete násilia páchaného v rodinách*“ a s účinnosťou od 02.01.2013 bola vypracovaná interná norma č. IN – 067/2012 „*Plánovanie sociálnej práce pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately“*. Získavanie informácií o pomoci deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným je súčasťou programu štátnych štatistických zisťovaní. Na základe štatistických ukazovateľov za rok 2012 možno oproti roku 2011 konštatovať, že celkový počet týraných, sexuálne zneužívaných a šikanovaných detí, ktorým orgány SPODaSK poskytli pomoc sa zvýšil, avšak uvedené údaje rozhodne neodrážajú skutkový stav, nakoľko je možné predpokladať výraznú latenciu syndrómu CAN.

MZ SR považuje násilie páchané na ženách aj naďalej naliehavým problémom, ktoré potláča najpodstatnejšie základné práva žien, ako sú dôstojnosť, prístup k spravodlivosti a rodovú rovnosť. Systém zdravotnej starostlivosti v SR má podľa MZ SR veľmi dobré podmienky na identifikáciu obetí a ich následnú zdravotnú starostlivosť zabezpečenú lekármi - špecialistami. Skúsenosti ukazujú, že tento kontakt je veľmi dôležitý, pretože veľká časť zneužívaných žien nikdy neprivolá políciu a nepoužije ani krízovú linku dôvery, čiže nevyužije ani jeden z dvoch najviac rozvinutých zdrojov pomoci. Ak sa ich však zdravotnícky pracovník spýta na ubližovanie, šetrným spôsobom v súkromí ambulancie, ženy väčšinou priznajú týranie. MZ SR vydalo v roku 2008 *Odborné usmernenie o postupe zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti žene ohrozenej násilím* uverejnené vo Vestníku MZ SR, čiastka 54-55, ročník 56. Ďalšie Odborné usmernenie MZ SR o postupe poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pri oznamovaní prípadov podozrenia zo sexuálneho zneužívania osôb do osemnásť rokov uverejnené vo Vestníku MZ SR, čiastka 4-6, ročník 58 z roku 2010, bolo novelizované v roku 2012 Odborným usmernením MZ SR o príznakoch a diagnostike zanedbávania, týrania alebo zneužívania maloletej osoby a o postupe poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pri oznamovaní podozrenia na zanedbávanie, týranie alebo zneužívanie maloletej osoby uverejnené vo Vestníku MZ SR, čiastka 39-60 zo dňa 13.12.2012.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, ďalej len („ÚSV SR RK“) ako poradný orgán vlády SR, k plneniu úlohy č. 12 uviedol, že na tejto úlohe v roku 2012 neparticipoval, pretože na základe uznesenia vlády SR č. 308 z 27. júna 2012 prešla pôsobnosť Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity z Úradu vlády SR na Ministerstvo vnútra SR. Z uvedeného dôvodu zabezpečenia prechodu pôsobnosti Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity nebolo možné v rozpočtovom roku 2012 uskutočniť vyhodnotenie a schválenie žiadostí o poskytnutie dotácie, ako aj poskytnúť dotácie. Vyčlenené rozpočtové prostriedky z výzvy z roku 2012 boli presunuté na základe rozpočtového opatrenia do disponibilného zdroja pre výzvu v roku 2013 na predkladanie

žiadostí o poskytnutie dotácie na podporu sociálnych a kultúrnych potrieb a riešenia mimoriadne nepriaznivých situácií rómskej komunity v pôsobnosti Ministerstva vnútra SR. V roku 2013 sa na podávanie žiadostí, vyhodnocovanie žiadostí a poskytovanie dotácií vzťahuje zákon č. 526/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva vnútra SR v znení zákona č. 287/2012 Z. z..

Samosprávne kraje:

BSK: V súlade so zákonom o sociálnych službách BSK vykonáva zápis do Registra poskytovateľov sociálnych služieb a vedie Register poskytovateľov sociálnych služieb na území BSK (ďalej len „Register"). V rámci siete poskytovateľov sociálnych služieb sú v Registri vedení poskytovatelia, ktorí aj pre cieľovú skupinu ženy, na ktorých je páchané násilie, v roku 2012 poskytovali základné sociálne poradenstvo, špecializované poradenstvo, sociálne služby poskytované v zariadeniach na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb (napr. útulok, zariadenie núdzového bývania) a sociálne služby v zariadeniach pre fyzické osoby, odkázané na pomoc inej fyzickej osoby (napr. zariadenie podporovaného bývania, domov sociálnych služieb).

Za účelom rozšírenia siete aktérov pomoci ženám, na ktorých je páchané násilie, BSK sieť poskytovateľov sociálnych služieb rozšíril aj o akreditované a neakreditované subjekty, vykonávajúce opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorým na aktivity a činnosť v tejto oblasti poskytol finančné prostriedky.

Sociálno-poradenská činnosť prvého kontaktu je nevyhnutným predpokladom pre poskytovanie kvalitných, dostupných a cielených sociálnych služieb. Prioritou župy bolo preto zabezpečiť pokrytie regiónu BSK funkčnou a dostupnou sieťou miest prvého kontaktu, ktorá umožní občanovi jednoduchý prístup k základným informáciám týkajúcich sa oblasti sociálnej pomoci a k poskytnutiu základného sociálneho poradenstva, čo najbližšie k miestu bydliska občana. Túto sieť v roku 2012 tvorili:

- poskytovatelia sociálnych služieb a subjekty vykonávajúce opatrenia sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately,
- tzv. poradenské centrá (v roku 2012 BSK finančne podporil 2 poradenské centrá zriadené neverejnými poskytovateľmi. Do spolupráce s poradenskými centrami boli v roku 2012 zapojené tieto obce: Kaplna, Kráľová pri Senci, Most pri Bratislave, Dunajská Lužná, Rohožník, Závod, Gajary, Studienka, pričom v každej z uvedených obcí bolo sociálne poradenstvo poskytované pravidelne, minimálne jedenkrát týždenne),
- od 1.6.2012 Kancelária prvého kontaktu Úradu Bratislavského samosprávneho kraja pre oblasť sociálnych vecí, ktorej činnosť bola zameraná aj na poskytnutie základného sociálneho poradenstva v oblasti pomoci v nepriaznivej sociálnej situácii a v krízovej sociálnej situácii (poskytnuté bolo sociálne poradenstvo aj klientke, na ktorej bolo zo strany partnera páchané násilie).

V roku 2012 BSK nemal vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti zariadenia sociálnych služieb ani zariadenia vykonávajúce opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, v ktorých by sa zabezpečovala pomoc výlučne iba ženám, na ktorých je páchané násilie, a preto tejto cieľovej skupine venoval pozornosť aj prostredníctvom neštátnych subjektov. V tejto súvislosti v roku 2012 podporil finančnými príspevkami neštátne subjekty, ktoré:

- vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. aj v oblasti pomoci ženám, na ktorých je páchané násilie. Sú to: Aliancia žien Slovenska o. z., DOMOV – DÚHA o. z., MAJÁK NÁDEJE n. o., Pomoc ohrozeným deťom o. z., Slovenský výbor pre UNICEF, o. z.. Finančné prostriedky boli týmto organizáciám v roku 2012 poskytnuté v celkovej výške 165 064,83 €.
- poskytujú v súlade so zákonom č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“) sociálne služby v zariadeniach na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb aj fyzickým osobám, na ktorých je páchané násilie. Konkrétne takýmto druhom zariadenia je v súlade so zákonom o sociálnych službách zariadenie núdzového bývania.

Centrum pre rodiny v kríze je sociálny program BSK, ktorý sa realizuje už päť rokov. Základným cieľom je poskytnúť komplexnú, administratívne nenáročnú a bezplatnú pomoc členom rodiny, ktorá sa ocitla v ťažkej životnej situácii. Centrum pre rodiny v kríze predstavuje dobre prepracovaný systém, ktorý koordinuje zástupca kraja. Centrum sprevádza rodinu od náhleho vzniku akútnej krízovej situácie až do vyriešenia a zaradenia späť do bežného života. Služby centra sú určené pre tri cieľové skupiny. Pre rodiny, v ktorých rodič alebo dieťa je vo alebo po výkone trestu, pre rodiny s deťmi pred, počas alebo po rozvode a pre rodiny s deťmi s poruchami správania sa (v týchto cieľových skupinách sú aj ženy, na ktorých je páchané násilie). Sociálny program BSK a Centrum pre rodiny v kríze funguje na základe spolupráce s občianskymi združeniami: Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov, Pomoc ohrozeným deťom, Detský fond Slovenskej republiky.

Na rokovaní Zastupiteľstva BSK dňa 9.12.2011 prijali poslanci „*Podmienky kvality sociálnych služieb v kompetencii BSK* “ (ďalej len „Podmienky kvality“). BSK tak urobil významný krok smerom k zvyšovaniu kvality sociálnych služieb vo svojej kompetencii, ktoré sú poskytované ťažko zdravotne postihnutým občanom regiónu. Na príprave Podmienok kvality sa zúčastňovali okrem zástupcov verejných a neverejných poskytovateľov aj samotní prijímatelia sociálnych služieb. Podmienky kvality predstavujú referenčný rámec pre poskytovateľov sociálnych služieb, dokument ktorý popisuje atribúty kvality sociálnej služby v oblastiach stanovených zákonom o sociálnych službách (procedurálne, personálne a prevádzkové). Ich spoločným východiskom je rešpekt k prijímateľovi sociálnych služieb, k jeho právam, individuálnym potrebám a rozhodnutiam.

V roku 2012 BSK zabezpečil sociálnu službu v zariadení núdzového bývania u 4 poskytovateľoch sociálnej služby. Týmto subjektom na základe Zmluvy o poskytnutí finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby v roku 2012 BSK poskytol finančné príspevky na kapacitu 53 miest, v sume 89.088,94 €. Okrem zariadenia núdzového bývania bola v roku 2012 ženám, na ktorých je páchané násilie, poskytnutá pomoc v útulku a to u neverejných poskytovateľov sociálnych služieb. Na poskytovanie sociálnych služieb v útulku bol týmto subjektom zo strany BSK poskytnutý finančný príspevok na prevádzku vo výške 24 643,68 €. V decembri 2012 Zastupiteľstvo BSK schválilo rozpočet na rok 2013, v rámci ktorého sú alokované aj finančné príspevky pre neštátne organizácie, ktoré sa venujú problematike pomoci ženám, na ktorých je páchané násilie.

Finančný príspevok sa zo strany BSK poskytuje každoročne pre všetky útulky, zariadenia núdzového bývania a krízové strediská v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK, neverejných

poskytovateľov a akreditovaných subjektov. BBSK poskytlo v roku 2011 257 tisíc a v roku 2012 239 tisíc EUR.

V BBSK nie je zariadenie, ktoré by bolo zriadené výlučne pre ženy, ktoré sú obeťami násilia. Ženy, ktoré zažívajú násilie, sú umiestňované v rámci útulkov a zariadení núdzového bývania, prípadne ich deti aj v rámci krízových stredísk. Na týrané ženy sa najviac zameriava Krízové centrum SOS, n. o. v Rimavskej Sobote, ktoré v rámci zariadenia núdzového bývania a útulku s celkovou kapacitou 50 miest pravidelne erudovane poskytuje sociálne služby ženám, na ktorých je páchané násilie.

Celkový počet útulkov v kraji sa k 31.12.2012 v porovnaní s predchádzajúcim rokom nezmenil (1 v zriaďovateľskej pôsobnosti obce pribudol a 1 v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK ubudol), ich celková kapacita sa znížila o 10 miest. Celkový počet zariadení núdzového bývania v kraji sa k 31.12.2012 v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšil o 1 (neverejný poskytovateľ) a ich celková kapacita sa zvýšila o 14 miest. Celkový počet krízových stredísk v kraji sa k 31.12.2012 v porovnaní s predchádzajúcim rokom nezmenil, ich celková kapacita sa zvýšila o 6 miest. Okrem toho v kraji pôsobili neverejní poskytovatelia a akreditované subjekty, ktoré poskytovali buď výlučne (t. j. Pomoc obetiam násilia so sídlom v Bratislave) alebo okrajove aj poradenstvo ženám, ktoré zažívajú násilie.

KSK: V roku 2011 bola celková kapacita miest v zariadeniach núdzového bývania, financovaných z rozpočtu KSK pre 229 prijímateľov sociálnych služieb, v roku 2012 to bolo 267 prijímateľov sociálnych služieb. Okrem týchto pobytových služieb financoval KSK špecializovaných poradcov pre túto cieľovú skupinu: v r. 2011 jedného poradcu, v r. 2012 troch poradcov. Výška finančného príspevku na poskytovanie špecializovaného sociálneho poradenstva bola v r. 2011 vo výške 9186 €, v r. 2012 vo výške 29 144 €.

NSK: Financovanie sociálnych služieb a opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately z rozpočtu NSK v rokoch 2011 prostriedky v hodnote 285.977,16 € a v roku 2012 v hodnote 247 659 €. v zmysle platnej legislatívy verejní poskytovatelia boli NSK financovaní do 1.3.2012.

TTSK: V zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK sa neposkytujú sociálne služby cieľovej skupine žien, ktoré sú obeťami násilia páchaného na ženách. V súlade so zákonom č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov TTSK zriadil Krízové stredisko Trnava, ktoré poskytuje starostlivosť aj ženám, na ktorých je páchané domáce násilie. TTSK zabezpečuje poskytovaním finančného príspevku poskytovanie sociálnych služieb pre ženy v zariadeniach neverejných subjektov. Za rok 2011 počet klientok v zariadeniach v regióne TTSK bol spolu 33 žien a ich 34 detí, v roku 2012 spolu 34 žien a ich 30 detí, poradenstvo bolo poskytnuté v roku 2011 spolu 242 klientkam, v ďalšom roku 202 klientkam. TTSK poskytol subjektom poskytujúcim sociálne služby pre ženy: v roku 2011 finančný príspevok 129 754,- €, v roku 2012 vo výške 137 890,- €.

Na území **TSK** sú zariadenia sociálnych služieb, ktorých cieľom je pomáhať v akútnych krízových situáciách násilia páchaného na ženách a deťoch, napríklad SKC – DOTYK, o. z. Beckov poskytuje verejnoprospešné služby – humanitárnej a sociálnej pomoci obetiam domáceho násilia a obetiam obchodovania s ľuďmi. Organizácia poskytuje základné sociálne poradenstvo a sociálne služby v zariadení núdzového bývania, kapacita 18. Cieľovou skupinou sú ženy a deti – obete domáceho násilia, ženy nútené k nedobrovoľnej prostitúcií, utečenkyne, prostitútky, ženy vydaté za cudzích štátnych príslušníkov a trpiace násilím, ženy svedkyne závažných trestných činov, sexuálne zneužívane deti a osamelé matky. Zdroje

financovania*:* finančný príspevok TSK; sponzorské dary; finančný príspevok z podielu zaplatenej dane 2 %; vlastné vklady a členské príspevky, príspevky od FO a PO, príspevky od spolupracujúcich samospráv. TSK si uvedomuje potrebu podporovania takýchto typov zariadení, nakoľko násilie v akejkoľvek podobe je dlhodobo pretrvávajúcim nielen individuálnym, ale aj spoločenským problémom.

PSK prostredníctvom sociálneho odboru každoročne alokuje finančné prostriedky na skvalitňovanie pomoci a podpory na sociálne služby, ktoré sú zamerané na podporu žien a detí zažívajúcich násilie, pričom zohľadňuje ich špecifické a diverzifikované potreby. Pri rozdeľovaní finančného príspevku neverejným poskytovateľom sa prihliada na rozdelenie zdrojov subjektom v súlade s ich požiadavkami a s prihliadnutím na ich odbornosť.

Sociálne poradenstvo žien je zamerané na dosiahnutie právnej, sociálnej, politickej a ekonomickej rovnoprávnosti v spoločnosti. V roku 2011 bola poskytovaná sociálna služba ženám prostredníctvom troch verejných poskytovateľov s celkovou medziročne zvýšenou kapacitou na 42 miest a u neverejných poskytovateľov sa zvýšila kapacita o 11 miest, celková kapacita bola 37 miest. V roku 2012 bola poskytovaná sociálna služba prostredníctvom troch verejných poskytovateľov s celkovou kapacitou 52 miest (oproti roku 2011 došlo k zvýšeniu kapacity u verejných poskytovateľov o 10 miest) a prostredníctvom štyroch neverejných poskytovateľov s celkovou kapacitou 59 miest (oproti roku 2011 bola zvýšená kapacita u neverejných poskytovateľov o 22 miest). Odbor sociálny Úradu PSK kladie dôraz aj na dostupnosť a financovanie uvedených služieb. Počet žien, ktorým bola poskytovaná sociálna služby za neverejných poskytovateľov je 21 a 24 detí. Výška alokovaných finančných prostriedkov, ktoré boli poskytnuté v roku 2012 neverejným poskytovateľom na ich činnosť je 56 000,0 € a sumou 8,2 tis. € bolo financované poskytovanie špecializovaného poradenstva pre túto špecifickú skupinu žien.

V rámci plnenia úloh, ktoré **ŽSK** vyplývajú z akčného plánu na roky 2009 -2012, k 1.5.2011 zriadil krízové stredisko v zariadení sociálnych služieb TROJLÍSTOK – centrum sociálnych služieb v Ružomberku, ktoré vykonáva opatrenia ambulantnou formou hlavne v teréne. Cieľová skupina krízového strediska je dieťa, rodina alebo plnoletá fyzická osoba, ktorá sa nachádza v krízovej situácii. Krízové stredisko zabezpečuje: sociálnu prácu, odbornú diagnostiku, pomoc na zvládnutie krízy, špeciálne sociálne poradenstvo, pomoc pri príprave na školské vyučovanie, liečebno-výchovnú starostlivosť, psychologickú starostlivosti, špeciálno-pedagogickú starostlivosť, rekreačnú činnosť, pracovnú terapiu, záujmovú činnosť, kultúrnu činnosť, pracovné uplatnenie. V roku 2012 celá činnosť krízového strediska prešla na organizáciu: Centrum sociálnych služieb ANIMA, Liptovský Mikuláš, ktorá pokračuje v dotknutých aktivitách aj naďalej.

ŽSK poskytol na oblasť sociálnych služieb vátane násilia páchaného na ženách a v rodinách v roku 2011 financie vo výške 697 940,- €, a v roku 2012 financie vo výške 717 912,-€.

MVO *(uvedené sú len vybrané organizácie, ktoré poskytli k svojej činnosti informácie):*

Aliancia žien Slovenska Bratislava (ďalej len „Aliancia žien“) sa od svojho vzniku v roku 1994 venuje riešeniu problematiky ľudských práv, najmä z hľadiska ich porušovania činmi ako je domáce násilie, násilie na ženách a ich deťoch, obchodovanie, najmä so ženami a ďalšie. V roku 2011 bola MPSVR SR znovu udelená a rozšírená akreditácia na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Aj v roku 2012 bolo hlavným cieľom a aj naďalej je efektívne pomáhať obetiam domáceho násilia, v čom organizáciu čiastočne podporil BSK prostredníctvom

projektu *Pomoc deťom a plnoletým fyzickým osobám ohrozeným správaním člena rodiny*. V období január – december 2012 mala Aliancia žien celkovo 973 kontaktov s obeťami domáceho násilia. Pomoc a poradenstvo Aliancia žien poskytovala priamo telefonicky na non-stop linke alebo písomne, ako e-mailovú odpoveď. Aliancia žien odpovedá aj na webovom chate AVON-u, kde sa sporadicky objavujú texty od žien zažívajúcich násilie, v odpovediach sa stále snažia pripomínať aj číslo non stop krízovej linky.

DOMOV – DUHA, o. z. Bratislava prevádzkuje Krízové stredisko DÚHA, je členom pracovnej skupiny, ktorú zriadil v rámci RAP BSK. RAP sa vykonáva v primárnej, sekundárnej a terciárnej prevencii násilia páchaného na ženách. V rámci úloh sekundárnej prevencie - spolupráca na vytvorení mapy pomáhajúcich organizácií v BA kraji a poskytovanie odborného sociálneho a psychologického poradenstva ženám, na ktorých je páchane násilie.

Fenestra Košice bola v rokoch 2011-2012 partnerskou organizáciou v projekte *PROTECT II: Capacity Building in Risk Assessment and Safety Management to Protect High Risk Victims of Domestic Violence***.** Tento projekt bol financovaný Európskou komisiou v rámci programu DAPHNE, zameraný na budovanie kapacít v oblasti odhadu nebezpečenstva a manažmentu bezpečia v prípadoch žien ohrozených zvlášť závažným násilím v partnerskom vzťahu. V roku 2012 poskytovala Fenestra špecializované poradenstvo ženám, ktoré zažívajú násilie zo strany intímnych partnerov, pracovali celkovo so 163 klientkami.

Maják Nádeje, n. o. Bratislava vykonáva činnosti na ochranu práv a právom chránených záujmov, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately, na zamedzenie nárastu sociálnopatologických javov formou sociálneho, psychologického a právneho poradenstva realizovaním terapeutických prístupov a v rámci krízovej sociálnej intervencie aj sociálne bývanie v kríze. V rámci prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách vykonávali v rokoch 2011 a 2012 hlavne terciárnu prevenciu, v rámci nej v centre ubytovaným ženám/obetiam domáceho násilia a ich rodinám poskytovali poradenstvo aj psychoterapiu, aktivity zamerané na elimináciu problémových životných situácií a ich a zvládanie.

MYMAMY, záujmové združenie žien Prešov priamo v teréne poskytuje sociálne služby ženám, na ktorých je páchané násilie v párových vzťahoch. Aj v roku 2012 v rámci aktivít dlhodobého projektu *„Nie si sama“,* na základe rodovo citlivého prístupu poskytovali ženám traumatizovaných násilím v intímnych vzťahoch efektívnu pomoc a vytvárali ženám a ich deťom bezpečný priestor. Združenie opätovne zrealizovalo stretnutia na stredných školách, kde využívali vlastné metodiky a pracovné zošity na „búranie rodových stereotypov“. V roku 2012 bol realizovaný aj projekt *„Pandorina skrinka“,* v ktorom MVO prostredníctvom aktivít ako Klub žien, FEMFEST a vytvorenie expertnej skupiny pri PSK zrealizovala otvorenú diskusiu na tému násilie. Natočením vlastného filmu „Pandorina skrinka“ záujmové združenie žien MYMAMY spracovalo interaktívnu pomôcku hlavne pre školy a organizácie pôsobiace na vidieku, prostredníctvom ktorej poskytujú kontakt a pomoc ženám, na ktorých je páchané násilie v párových vzťahoch, pri riešení ich problémov.

Náruč – Pomoc deťom v kríze Žilina považuje za potrebné posilniť zdroje VUC, ktoré každým rokom klesajú a nepokrývajú potreby špecializovaných zariadení. Príspevky sa dlhodobo nevalorizujú, čo môže spôsobiť kolaps subjektom, ktoré služby poskytujú. Úlohu NAP č. 18 považuje občianske združenie za prínos, jej splnenie môže výrazne zlepšiť kvalitu aj kvantitu služieb poskytovaných v poradenských centrách na regionálnej úrovni.

Odyseus, Bratislava je MVO, ktorej služby sú určené pre ľudí užívajúcich drogy, pre ľudí pracujúcich v pouličnom sex-biznise, mladých ľudí a ľudí žijúcich s HIV. Primárne sa

nezaoberá násilím páchanom na ženách, no terénni/e sociálni/e pracovníci a pracovníčky sa s ním stretávajú na terénnych službách často, keď príde žena pracujúca v sex-biznise, či užívateľka drog a potrebuje sa o tejto téme porozprávať a poradiť. V rámci rôznych projektov sa o. z. Odyseus zameriava na zvyšovanie právneho povedomia žien a mužov z ohrozených komunít. V roku 2012 prebiehal projekt *Nie som hračka, mám svoju hodnotu!,* ktorého cieľom bolo zvyšovanie informovanosti o ľudských právach. Počas trvania bolo poskytnutých 132 odborných konzultácií ohľadom práv žien (vrátane konzultácií o policajtoch, sex-biznise, ľudských právach a o násilí páchanom na klientke a o spôsoboch ako sa môže brániť). Zároveň bolo počas toho roka uverejnených 9 článkov, ktoré sa týkali práva klientok a klientiek. Významnou pozitívnou zmenou, ktorá nastala aj vďaka projektu, bola zmena postoju žien pracujúcich v sex-biznise pri komunikácii s policajtmi a policajtkami.

Pomoc ohrozeným deťom Bratislava poskytovalo odborné sociálno-právneho a psychologické poradenstvo ženám, na ktorých je páchané násilie**.** Od mája 2011 do novembra 2012 osobne pracovali s 462 klientmi a klientkami, ktorým poskytli 2168 konzultácií (z toho 1154 psychologických, 803 sociálnych, 211 právnych).Poskytujú aj utajované bývanie pre ženy - obete násilia, za hodnotené obdobie poskytli bývanie 9 matkám spolu s 12 deťmi. Byty sú stále obsadené.

Od roku 2002 **Pomoc rodine Michalovce** (OZ) prevádzkuje Centrum pomoci obetiam domáceho násilia (CPODN) ako ambulantné poradenské centrum, krízovú telefonická pomoc cez Linku pomoci , sprevádza klientky na rôzne inštitúcie. V roku 2011 poskytlo špecializované poradenstvo pre 112 klientiek spolu 280 konzultácií a v roku 2012 pre 136 klientiek 459 konzultácií.

Rodina – Azylový dom Tamara Trnava k úlohám NAP uviedli, že počet klientiek v zariadení, na ktorých bolo páchané násilie, za rok 2011 bol 6 matiek + 8 detí a za rok 2012 spolu 6 matiek +7 detí, pričom dochádzalo ku kumulácii znevýhodnení. Výška alokovaných finančných prostriedkov TTSK v roku 2011 dosiahla 22 950 EUR, v roku 2012 sa zvýšila na 25 200 EUR.

Zariadenie núdzového bývania Amoret v Lučenci (ZNB) včlenené do krízového strediska „Amoret“ a poskytuje sociálne služby pre občanov (ďalej prijímateľ sociálnej služby – PSS) Banskobystrického samosprávneho kraja. Kapacita zariadenia je 13 pobytových miest pre cca 5 rodičov a 8 detí. Sociálne služby sa poskytujú aj fyzickej osobe, na ktorej je páchané násilie.

Na základe **výsledkov Monitoringu sociálnych služieb** pre ženy zažívajúce násilie a ich deti z hľadiska európskych štandardov (výskumná úloha, december 2012) v ktorom bolo oslovených 181 subjektov, poskytujúcich pobytové, ambulantné a terénne služby, bolo evaluovaných 52 subjektov a pri sledovaní **parametrov minimálnych štandardov Rady Európy** a určení hranice 75% maximálneho možného skóre bolo identifikovaných 16 subjektov, ktoré majú najväčší potenciál napĺňať štandardy RE a byť špecializovanými subjektmi pre ženy zažívajúce násilie (uvádzame v zverejnenom poradí): Fenestra ZZŽ Košice; ZZŽ MyMamy Prešov; SCK Dotyk Beckov; KOTVA, n. o. Trebišov; NÁRUČ-POMOC DEŤOM V KRÍZE; Žena v tiesni o. z. Martin; Krízové centrum SOS, Rimavská Sobota; Aliancia žien Slovenska, o. z. Bratislava; SČK – Trebišov; Centrum Slniečko, Nitra; ÁNO PRE ŽIVOT n. o. Rajecké Teplice; Pomoc ohrozeným deťom, o. z. Bratislava; OZ Pomoc rodine Michalovce; Brána do života, Krízové centrum, o. z., Bratislava; Slovenský výbor pre UNICEF, o. z., Bratislava; Križovatky n. o. – Azylový dom Emauzy, Holíč. Potrebnú pomoc a služby ženám poskytujú aj ďalšie organizácie, ktoré svoju činnosť zameriavajú na pomoc ženám v núdzi, na domáce násilie resp. ochranu detí pred násilím.

III. Oblasť vzdelávania a scitlivovania pomáhajúcich profesií

č	Návrhy úloh pôvodného NAP	Aktualizácia 2011	Zodpovedný	Indikátory	Termín	Zdroje financovania	Plnenie
19.	Zabezpečiť finančné zdroje na oblasť prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách, na realizáciu aktivít a úloh vrátane vzdelávania a tréningov zamestnancov rezortov v rámci rozpočtu zainteresovaných ministerstiev	Úlohy sa priebežne plnia a zostávajú v platnosti; z dôvodu zefektívnenia vynaložených finančných prostriedkov boli pôvodné úlohy 17. a 18. zlúčené; aktualizácia: Realizovať vzdelávacie a tréningové aktivity o problematike prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách (aj s ohľadom na marginalizované rómske komunity) pre zástupcov/zástupkyne zainteresovaných pomáhajúcich profesií (zástupcovia a zástupkyne ústredných orgánov štátnej správy, samosprávnych krajov a miestnej samosprávy, sociálni pracovníci/-čky vrátane terénnych sociálnych pracovníkov/-čiek a ich asistentov/-tiek, zdravotníci/-čky, psychológovia/-ičky, právnici/-ičky, sociálni kurátori/-ky, komunitní sociálni pracovníci/-čky, terénni zdravotní pracovníci/-čky, asistenti/-tky učiteľa, policajní špecialisti/-tky pre prácu s komunitami a pod.)	MPSVR SR v spolupráci s implementátorom národného projektu a v spolupráci s MS SR, MV SR, MŠVVaŠ SR, MK SR, MZ SR, ÚSVRK	Počet realizovaných vzdelávacích aktivít, Vzdelávané profesie *odpočet v texte*	Priebežne s hodnotením k 31. 12. 2012	V rámci národného projektu OP ZaSI, podľa možností aj z rozpočtových kapitol zodpovedných rezortov	Úloha bola splnená čiastočne kvôli nespusteniu projektu a zostáva v platnosti pre budúci NAP Vzdelávanie bude uskutočňované aj v rámci KMC
20.	Realizovať aktivity a úlohy vrátane vzdelávania a tréningov zamestnancov rezortu zdravotníctva v oblasti prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách						Úloha bola splnená čiastočne kvôli nespusteniu projektu a zostáva v platnosti pre budúci NAP Vzdelávanie bude uskutočňované aj v rámci KMC
21.	Vypracovať systém rodovo citlivého akreditovaného vzdelávania a obsah	Vypracovať koncepciu systematického vzdelávania v oblasti násilia páchaného na ženách (so zreteľom i na marginalizované rómske komunity) pre	MPSVR SR v spolupráci s implementátorom	Koncepcia systematického vzdelávania Počet vyškole-	Priebežne s hodnotením k 31. 12. 2012	V rámci národného projektu OP ZaSI a v spolupráci s MPSVR SR a MŠ	Úloha bola splnená len čiastočne kvôli nespusteniu projektu a zostáva

	vzdelávania (spoločný pre všetkých a špecifický pre jednotlivé profesie) všetkých pomáhajúcich profesií, ako aj zamestnancov, ktorí o problematike rozhodujú, a realizovať systematické pregraduálne aj postgraduálne vzdelávanie v tejto oblasti	jednotlivé profesijne zamerané odbory na vysokých školách a univerzitách a overenie koncepcie v praxi	národného projektu a v spolupráci s MŠVVaŠ SR, s univerzitami a s vysokými školami a s odborníčkami a odborníkmi na problematiku násilia	ných osôb Hodnotiaca správa o overení v praxi *odpočet v texte*		SR	v platnosti pre budúci NAP Koncepciu vzdelávania bude vypracovaná v rámci KMC
22.	Vytvoriť a uviesť do praxe návrh na systematické vzdelávanie súdnych znalcov a znalkýň v odbore psychológia zameraného na tému násilia páchaného na ženách	Úloha zostáva v platnosti	MS SR	Vytvorenie návrhu Počet preškole-ných súdnych znalcov a znalkýň v odbore psychológia	31. 12. 2012	Z rozpočtovej kapitoly MS SR	Úloha priebežne plnená
23.	Uskutočniť vzdelávanie profesií, ktoré sa dostávajú do styku s ľuďmi diskriminovanými, resp. na ktorých je páchané násilie, v problematike ľudských práv	Realizovať vzdelávacie aktivity aj so špecifickým zameraním na problematiku násilia páchaného na ženách	SNSĽP	Počet vzdelávacích kurzov Počet vzdeláva-ných osôb	Priebežne s hodnotením k 31. 12. 2012	Z rozpočtu SNSĽP	Úloha nesplnená
24.	Preškoliť terénnych sociálnych pracovníkov a ich asistentov v problematike násilia v rómskych rodinách	Úloha dosiaľ nebola splnená a naďalej zostáva v platnosti subsumovaná v rámci úlohy č. 19 (nové číslovanie)					

MPSVR SR zabezpečilo vzdelávanie v oblasti rodovej rovnosti vrátane násilia páchaného na ženách hlavne v rámci aktivít *národného projektu Inštitút rodovej rovnosti* (ďalej len „NP IRR"), ktorého implementátorom je **Centrum vzdelávania MPSVR SR**. Ciele projektu sú:

- vytvoriť prostredie, účinné mechanizmy, nástroje a metódy implementovania rodovej rovnosti a eliminácia rodovej nerovnosti na trhu práce,
- zlepšenie informovanosti, poradenstvo a zvýšenie právneho povedomia v oblasti diskriminácie,
- vytvorenie e-systému uplatňovania rodovej rovnosti a jeho celoštátnu koordináciu,
- zvýšenie odborných znalostí aktérov na prevenciu a elimináciu diskriminácie,
- zlepšenie databázy informácií a monitorovanie situácie v oblasti rodovej rovnosti na trhu práce.

Za hodnotené obdobie dvoch rokov v rámci aktivít NP IRR vykonali expertky z Aliancie žien Slovenska vzdelávanie v oblasti násilia páchaného na ženách pod názvom *Násilie na ženách ako dôsledok nerovného postavenia žien* spolu pre 1334 účastníčok a účastníkov, z toho pre 531 študentov a študentiek stredných a vysokých škôl, 355 zamestnancov a zamestnankýň úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a pre 63 žiakov a žiačok základných škôl Bratislavského, Trnavského, Trenčianskeho aj Žilinského samosprávneho kraja. Ďalšími účastníkmi a účastníčkami vzdelávania boli výchovné poradkyne a pedagogičky základných a stredných škôl, pracovníci a pracovníčky chránených dielní, sociálne pracovníčky v zariadeniach pre seniorov, zamestnanci a zamestnankyne centra právnej pomoci aj verejnosť, ktorá prejavila záujem o tému vzdelávania.

V rámci projektu bol vytvorený e-learningový systém rodovej rovnosti, ktorý je dostupný na stránke http://www.institutrr.sk/elearning/ a v súčasnosti sa spracovávajú metodické príručky pre akreditovaný systém ďalšieho vzdelávania v rodovej rovnosti v rámci primárnej prevencie násilia páchaného na ženách.

Úrad vlády SR a MPSVR SR: Dôležitou udalosťou bolo schválenie programu *Nórskeho finančného mechanizmu* pre rodovo podmienené a domáce násilie. Dňa 6. novembra 2012 boli oficiálne uzavreté a podpísané štyri programové dohody k programom zameraných na prispôsobovanie sa klimatickým zmenám, zelené inovácie v priemysle, sociálnu inklúziu a tiež na predchádzanie domácemu a rodovo podmienenému násiliu. Finančný príspevok NFM k programu Domáce a rodovo podmienené násilie predstavuje 7 000 000,00 Eur. Program bude predovšetkým zameraný na prevenciu domáceho násilia a zmiernenie dopadov vzniknutých domácim násilím. Správcom programu je *Úrad vlády Slovenskej republiky*; donorskými partnermi programu sú *Nórske riaditeľstvo pre zdravie* a *Rada Európy*. Prvá výzva bola vyhlásená v marci 2013. ORRRP MPSVR SR sa na príprave a realizácii programu podieľa nielen ako odborný garant, ale aj ako implementátor preddefinovaného projektu **Koordinačno-metodického centra**, ktoré v budúcom období naplní resp. pomôže naplniť všetky úlohy z oblasti *Oblasť vzdelávania a scitlivovania pomáhajúcich profesií.*

MZ SR zabezpečuje v rámci úloh NAP-u vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov k prevencii a eliminácii násilia páchaného na ženách najmä prostredníctvom *Slovenskej zdravotníckej univerzity* v Bratislave. Systematické vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov je zamerané predovšetkým na tých, ktorí pri výkone svojho povolania majú vplyv na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách. Daná problematika je zaradená prierezovo do obsahu vzdelávania všetkých študentov zdravotníckeho školstva v dennej aj

externej forme štúdia, ktorým získavajú odbornú spôsobilosť na výkon odborných pracovných činností v jednotlivých zdravotníckych povolaniach na základe *Nariadenia vlády SR č. 296/2012 Z. z.* v predmetoch: profesijná etika, verejné zdravotníctvo, komunitná medicína, sociálne determinanty zdravia, gynekológia a pôrodníctvo, zdravotnícke právo, ošetrovateľstvo, gynekologické ošetrovateľstvo, pôrodná asistencia, ošetrovateľstvo v komunite, urgentná zdravotná starostlivosť, multikultúme ošetrovateľstvo, sociálna práca a iné. Systematicky sa predmetnej tematike venuje pozornosť aj v rámci kvalifikačného špecializačného štúdia zameraného na ošetrovateľskú starostlivosť v študijných odboroch: chirurgia, intenzívna ošetrovateľská starostlivosť o dospelých, intenzívna starostlivosť v gynekológii a pôrodníctve, pôrodná asistencia a starostlivosť o ženu v rodine a komunite, ošetrovateľská starostlivosť v komunite, ako aj v rámci štúdia zameraného na riadenie a organizáciu zdravotníctva s názvom Master of Public Health.

Školenie pracovníkov zdravotníckych zariadení nie je dôležité len preto, aby sa zvýšilo percento nahlásených prípadov, ale aj preto, aby nedochádzalo k sekundárnej viktimizácii žien, t.j. aby sa obete domáceho násilia nestali obeťami „zdravotníctva“. Zdravotnícki pracovníci, ktorí nezistia a nezaznamenajú dôkazy v prípadoch domáceho násilia, môžu ohroziť všetky právne úkony obetí. Zdravotnícki pracovníci, ktorí ignorujú násilie a neuvedomujú si jeho negatívne dôsledky, môžu zhoršiť následky pre ženy tým, že ich označia za hypochondrické alebo ich liečia na neexistujúce psychické choroby. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že problematika násilia, by mala byť aj naďalej súčasťou vzdelávania zdravotníckych pracovníkov na všetkých úrovniach.

MS SR v odpočte plnenia uviedlo, že sa plnením úloh nemuselo zaoberať s osobitnou starostlivosťou, nakoľko všetky aktivity (okrem úlohy č. 20) boli realizované z rozpočtových kapitol zodpovedných subjektov rezortu justície, ktoré majú tieto úlohy zaradené do náplne svojej práce, resp. sú (aj) na tento účel zriadené. V prípade úlohy č. 20 boli a v budúcich rokoch budú stále prostriedky rozpočtované vždy vopred zaslaním požiadavky na vecne príslušný odbor MS SR vo výške 3.000,- EUR ročne a viazané priamo na tento účel. Indikátory:

- výška finančných zdrojov na splnenie úlohy v rámci jednotlivých rezortov: - vzdelávanie znalcov a znalkýň z odboru psychológia za rok 2012: 1.500,- E UR z rozpočtu MS SR, vzdelávanie znalcov a znalkýň z odboru psychológia za rok 2013 a nasledovne každoročná predpokladaná suma 3.000,- EUR z rozpočtu MS SR,
- vzdelávanie sudcov, prokurátorov a súdnych úradníkov: z rozpočtovej kapitoly Justičnej akadémie SR, vzdelávanie príslušníkov ZVJS: z rozpočtovej kapitoly ZVJS,
- počet realizovaných vzdelávacích aktivít, vzdelávané profesie:

  - rok 2011 – 1x vzdelávanie justičných čakateľov, 1x vzdelávanie právnych čakateľov prokuratúr, 1x vzdelávanie sudcov, prokurátorov, VSÚ, právnych čakateľov prokuratúry,

  - rok 2012 – 1x vzdelávanie znalcov a znalkýň z odporu psychológia, 1x vzdelávanie sudcov, prokurátorov a súdnych úradníkov, 12x vzdelávanie sudcov, prokurátorov, VSÚ, justičných čakateľov, právnych čakateľov prokuratúry,
- projekt „*Sociálna inklúzia páchateľov domáceho násilia“* v spolupráci s Alianciou žien Slovenska, individuálny tréning s 15 páchateľmi domáceho násilia v ZVJS,

- Časť úlohy č. 21, týkajúca sa vypracovania systém rodovo citlivého akreditovaného vzdelávania a obsah vzdelávania (spoločný pre všetkých a špecifický pre jednotlivé profesie) všetkých pomáhajúcich profesii, ako aj zamestnancov, ktorí o problematike rozhodujú a realizovať systematické pregraduálne aj postgraduálne vzdelávanie v tejto oblasti, bola na MS SR zverená Justičnej akadémii SR v oblasti vzdelávaniu sudcov, justičných čakateľov, vyšších súdnych úradníkov, prokurátorov, probačných a mediačných úradníkov. Justičná akadémia SR ministerstvo priebežne o jej plnení informuje. Justičná akadémia SR sa systematicky venuje tiež vzdelávaniu o ochrane práv poškodených v trestnom konaní a súvisiacim témam.

V rámci cyklického vzdelávania sudcov a prokurátorov sa uskutočnila séria regionálnych podujatí, boli organizované zvlášť pre civilných a zvlášť pre trestných sudcov a prokurátorov. Na podujatí každý účastník obdržal bezplatne knižnú publikáciu k prednášanej téme. Celkovo sa uskutočnilo 12 jednodňových podujatí s názvom „Najnovšia judikatúra ESĽP a jej dôsledky na rozhodovaciu činnosť vnútroštátnych súdov (civilný, trestný úsek)“. Indikátory:

- obsah vzdelávania, počet vzdelávacích kurzov bol uvedený vyššie,
- počet vzdelávaných profesií: 5 (+ iní) - sudcovia, prokurátori, VSÚ, právni čakatelia prokuratúry, justiční čakatelia,
- počet lektorov: 13.

Úloha uskutočnenia vzdelávania profesií, ktoré sa dostávajú do styku s ľuďmi diskriminovanými, resp. na ktorých je páchané násilie, v problematike ľudských práv, bola pre MS SR najväčšou výzvou, nielen čo sa týka obsahu, ale aj spôsobu financovania. Prvý polrok roku 2012 bol vyhradený výlučne pre dialóg so Znaleckým ústavom forenznej psychológie pri Filozofickej fakulte UK v Bratislave o forme školenia a o vytipovanie lektorov, ktorí by boli pre uvedený typ školenia o tejto problematike vhodní a prínosní. V priestoroch Inštitútu vzdelávania MS SR v Omšení boli v rámci prípravných prác pre splnenie tejto úlohy štyri vzdelávania, s programom: Agresivita z forenzne psychologického pohľadu; Páchatelia a obete domáceho násilia; Psychodiagnostika agresivity klinickými a testovými metódami; Kazuistický seminár - rozbor znaleckých posudkov na páchateľov a poškodené v prípadoch domáceho násilia. Organizácia vzdelávania znalcov a znalkýň z odboru psychológia naďalej plánuje pokračovať v tejto forme vzdelávania pravidelne 2x ročne.

MV SR: preventívne aktivity v oblasti eliminácie násilia páchaného na ženách boli v hodnotenom období zabezpečené bez mimoriadneho navýšenia finančných prostriedkov, v rámci plánovaných činností jednotlivých útvarov. Systém vzdelávania príslušníkov Policajného zboru v oblasti prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách je rozpracovaný v jednotlivých učebných dokumentoch školských vzdelávacích programov odborných škôl Policajného zboru. V roku 2011 sa Prezídium PZ zapojilo do projektu občianskeho združenia Pomoc ohrozeným deťom - Centrum Nádej „*Eliminácia domáceho násilia*“, týkajúceho sa vzdelávania príslušníkov Policajného zboru k problematike domáceho násilia a k diagnostickej metóde „SARA DN“ na identifikáciu domáceho násilia pri služobných zákrokoch. Školenia sa zúčastnili policajti v pôsobnosti jednotlivých krajských riaditeľstiev Policajného zboru, pedagogickí pracovníci Akadémie Policajného zboru a stredných odborných škôl Policajného zboru a policajti z Prezídia PZ. Do konca roka 2012 bolo preškolených celkovo 1608 policajtov.

MŠVVaŠ SR k plneniu úlohy č. 23 uviedlo, že úloha vzdelávania pedagogických zamestnancov bola v roku 2012 plnená prostredníctvom Metodicko-pedagogického centra (MPC) a jeho regionálnych pracovísk. Obsahová tematika ľudských práv bola integrovaná do

všetkých typov vzdelávaní - cez vedúcich pedagogických zamestnancov, výchovných poradcov, koordinátorov prevencií, do vzdelávania v oblasti didaktiky, psychológie, spoločenskovedného aj viacpredmetového vzdelávania, výchovných predmetov, výchovy mimo vyučovania aj predškolskej výchovy a v dokončujúcich špecializovaných kvalifikačných štúdiách. V priebehu roka 2012 MPC vzdelávalo pedagogických zamestnancov v oblasti ľudských práv, práv dieťaťa, multikultúrnej spoločnosti v nasledovných akreditovaných vzdelávacích programoch: Ľudské práva v edukačnom procese; Rozvíjanie emocionálnej inteligencie a komunikačných zručností; Výchova k ľudským právam na škole; Multikultúrna výchova na I. stupni ZŠ; Globálne rozvojové vzdelávanie; Výchova a vzdelávanie Rómov na hodinách náboženstva/náboženskej výchovy; Prevencia kriminality.

V rámci predškolskej výchovy bola uvedená problematika zapracovaná do národného projektu „Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materských škôl, ako súčasť reformy vzdelávania“, ktorý je spolufinancovaný z EÚ a realizuje ho MŠVVaŠ SR v spolupráci s Metodicko-pedagogickým centrom v Bratislave. V rámci metodiky boli Štátnym pedagogickým ústavom vydané dve odborné publikácie „Všetci to robia!“ a „K prevencii v škole,“ podporujúce využívanie aktivizujúcich metód, skupinovej práce, diskusie a kooperatívneho riešenia úloh pri práci so žiakmi – predovšetkým druhého stupňa. Ich cieľom je prispieť v škole k znižovaniu problémov spojených s rizikovým správaním žiakov, k zavádzaniu inovatívnych foriem prevencie užívania návykových látok v rámci školského kurikula, k zatraktívneniu výchovno-vzdelávacieho procesu využívaním interaktívnych vzdelávacích metód pri nadobúdaní vedomostí a ich využívaní v praxi, k rozvíjaniu osobných a sociálnych kompetencií žiakov, k zvyšovaniu matematickej gramotnosti žiakov.

MK SR k plneniu uviedlo, že má na podporu prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách - zvyšovania informovanosti a podpory neformálneho vzdelávania v predmetnej problematike – samostatný dotačný program „*Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva*“. Jeho základným cieľom je napomáhať integrácii znevýhodnených skupín obyvateľstva do spoločnosti v oblasti kultúry, vytvárať rovnosť príležitostí a tým lepšie podmienky pre dôstojný život ľudí, ktorí sa ocitli na okraji spoločnosti. Dotačný program slúži na uľahčenie prístupu marginalizovaných skupín ku kultúre. Program bol v roku 2011 - 2012 zameraný na podporu kultúrnych aktivít osôb so zdravotným postihnutím (všetky druhy zdravotného postihnutia: občania s telesným, mentálnym, zrakovým, sluchovým postihnutím, vrátane ochrany duševného zdravia), znevýhodnených skupín detí a mládeže, starších ľudí, bezdomovcov, na podporu projektov v oblasti kultúry prispievajúcich k implementácii rodovej rovnosti (ženy - matky, týrané ženy, nediskriminácia žien po 45 roku života, ženy - migrantky, rómske ženy a pod.) a tiež prevencii v oblasti eliminácie obchodovania s ľuďmi, ako aj projektov zameraných na kultúrnu integráciu migrantov a projektov podporujúcich trvalú udržateľnosť kultúrnych aktivít znevýhodnených skupín obyvateľstva.

Univerzitná knižnica v Bratislave aktívne spolupracuje s mimovládnymi organizáciami, profesionálnymi združeniami, organizáciami tretieho sektora a nadáciami, ktoré realizujú aktivity zamerané na zvyšovanie informovanosti o ľudských právach vrátane predchádzania násilia na ženách. Knižnica má vo svojich knižničných fondoch na základe zákona č. 535/2003 Z. z. o povinných výtlačkoch periodických publikácií, neperiodických publikácií a rozmnožení audiovizuálnych diel, celoštátnu produkciu titulov knižných a periodických publikácií, ktoré obsahujú aj problematiku z oblasti eliminácie všetkých foriem násilia a diskriminácie a ostatných prejavov intolerancie, ako aj publikácie z práva, pedagogiky, psychológie a sociológie.

Školy:

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave realizuje kontinuálnu edukáciu v predmetnej oblasti. V rámci realizačných oblastí čiastkovo prispieva k oblasti vzdelávania a scitlivovania pomáhajúcich profesií. Aktivity FMK UCM v Trnave nie sú priamo naviazané na realizáciu NAP.

Fakulta masmediálnej komunikácie má v študijných plánoch bakalárskeho stupňa štúdia zaradené predmety, ktoré odkazujú k šíreniu osvety a sekundárnej prevencii šírenia násilia, ktoré môže mať aj konkrétnu podobu – násilia na ženách. Mediálna výchova spolu s inými kategóriami pokrýva problematiku násilia v médiách, stereotypy a rodové stereotypy, do ktorých je možné subsumovať násilie na ženách. Ďalší predmet, ktorý reflektuje problematiku násilia a učí študentov ako ho eliminovať je predmet: Násilie na TV obrazovke. Perspektívne sa FMK snaží orientovať na spoločenskú zodpovednosť médií a pri reflektovaní obsahu poskytovaných mediálnych celkov a snažiť sa všímať si problematiku NAP.

Katedra psychológie má vo svojom študijnom programe zaradené predmety, ktoré sa zaoberajú problematikou týrania a násilia v rámci osnov predmetu. Jedná sa o predmety: Patopsychológia a psychopatológia; Sociálna patológia; Kriminalistická psychológia; Forenzná psychológia. Téme sa venujú aj pracovníci spolu so svojimi študentmi v rámci riešenia diplomových a bakalárskych prác. Fakulta sociálnych vied UCM v Trnave v rámci a v procese prevencie daného patologického javu pripravila návrh spracovania záverečných, teda bakalárskych a diplomových prác.

Univerzita P.J. Šafárika v Košiciach, Katedra sociálnej práce FF UPJŠ zaradila v akademickom roku 2012-13 do svojich bakalárskych študijných programov predmety, ktoré priamo riešia problematiku prevencie, foriem násilia, páchaného na ženách, ako aj samotné formy intervencie a poradenstva tejto skupine žien. V rámci výučby na magisterskom stupni štúdia Katedra sociálnej práce FF UPJŠ zaraďuje do akademického roka 2013-14 nový študijný predmet s názvom *Sociálna práca s CAN* (týraným a zneužívaným dieťaťom) , *Sociálna práca s EAN, GAN* (týraným a zneužívaným seniorom a seniorkou) a *Sociálna práca s týranými ženami.* Záverečné práce (bakalárskych, diplomových, rigoróznych i doktorandských) v oblasti prevencie a foriem násilia páchaných na ženách ako i v oblasti sociálnej, psychologickej i právnej pomoci tejto skupine žien a ich riešenie študentkami a študentmi Filozofickej fakulty UPJŠ odrážajú záujem podieľať sa na riešení tejto problematiky. Katedra sociálnej práce sa zaradila do riešenia vedeckovýskumných úloh v rámci riešenia grantových úloh Vega na roky 2012-1014 s vedeckovýskumnou úlohu venovanou klientskemu násiliu, agresivite klientov, ktorí sú agresívny nielen voči pracovníkov z pomáhajúcich profesií, ale aj tých, ktorým bolo bezprostredne dokázaní domáce násilie voči ženám, matkách a deťom. Od roku 2010 pokračuje Katedra sociálnej práce s pravidelnými odbornými seminármi a kolokviami v spolupráci s neziskovou organizáciou MyMamy v Prešove.

Prešovská univerzita v Prešove realizuje niekoľko študijných programov, do ktorých parciálne spadá i oblasť prevencie (a eliminácie) násilia páchaného nielen na ženách, ale i deťoch, napr. sociálna práca, etika, učiteľstvo akademických predmetov, výchova k občianstvu, politológia, pričom problematika násilia na ženách je implementovaná do kurzov a je predmetom najmä diskusií. V roku 2011 vznikol na Prešovskej univerzite Ústav rómskych štúdií a výskum rómskej problematiky v prešovskom vysokoškolskom prostredí však siaha podstatne hlbšie. Toto pracovisko je pripravené ponúknuť interdisciplinárne a integrálne výskumy zamerané na marginalizované komunity a v spolupráci s inými, vyššie

menovanými pracoviskami bude vedieť pripraviť ako kvalitné analýzy týkajúce sa problematiky, tak navrhnúť isté opatrenia smerujúce k ich riešeniu.

Fakulta práva Paneurópskej vysokej školy svojimi aktivitami napĺňa oblasť vzdelávania a scitlivovania pomáhajúcich profesií, od roku 2007 raz ročne **sleduje viktimačnú situáciu na Slovensku** prostredníctvom viktimačného výskumu realizovaného s podporou Rady vlády pre prevenciu kriminality. Zistenia z výskumu sú zaradené aj do vzdelávacieho procesu, kde sú poslucháčom fakulty prezentované v rámci predmetov kriminológia, psychológia pre právnikov a v súčasnosti fakulta plánuje zaradiť do výučby viktimológiu ako samostatný výberový predmet. Aktuálne dianie v oblasti problematiky obetí násilia je reflektované aj pri navrhovaní tém záverečných prác. Touto cestou chce fakulta práva skvalitniť vyučovací proces a pripraviť tak pre prax odborníkov, ktorí budú zorientovaní nielen v oblasti právnej, ale aj v oblasti viktimologickej, a teda pripravení pre praktickú prácu s obeťami kriminality, ktorá si vyžaduje patričné znalosti a vnímavosť voči potrebám obetí.

Akadémia Policajného zboru Bratislava v súlade s cieľmi a úlohami akčného plánu aktívne reagovala na potrebu eliminácie násilia páchaného na ženách najmä v oblasti preventívnej a výchovno-vzdelávacej činnosti, ktorá je zameraná predovšetkým na prípravu príslušníkov Policajného zboru. V súlade so študijným programom ochrany osôb a majetku jednotlivé katedry pravidelne zaraďujú do výučby aktuálne problémy týkajúce sa aj problematiky rodovo podmieneného násilia, s cieľom zvýšiť vnímavosť študentov voči tomuto druhu páchania násilnej trestnej činnosti. Základné informácie o spoločensko-kultúrnych, etických, sociálno-psychologických a politických faktoroch, ktoré podmieňujú jednotlivé formy a prejavy rodovo podmieneného násilia, ale aj spôsoby jeho eliminácie získavajú študenti najmä v spoločensko-vedných predmetoch na katedre spoločenských vied. So špecifickými postupmi práce polície pri vyšetrovaní tejto trestnej činnosti sa študenti oboznamujú na katedrách: trestného práva, kriminálnej polície, kriminológie, policajných vied a na katedre vyšetrovania. Uvedená problematika je zakomponovaná do viacerých prednášok, seminárov a cvičení. Kvalitným zdrojom informácií pre študentov v tejto oblasti sa stala vysokoškolská učebnica vydaná na katedre vyšetrovania autorským kolektívom pod názvom Vyšetrovanie trestných činov súvisiacich s domácim násilím. Zaujímavé podnety, týkajúce sa riešenia tejto problematiky sú taktiež obsiahnuté v Zborníku z odborného seminára, ktorý bol vydaný v spolupráci Odborom rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí MPSVR SR pod názvom „*Násilie na ženách – problémy a perspektívy riešenia*“ vydanom v roku 2011. V dňoch 15.-16. mája 2012 APZ usporiadala konferenciu s medzinárodnou účasťou „Profesijná etika ako aktuálny problém bezpečnostno-právnej teórie a praxe“, ktorá vytvorila neformálny priestor aj na otvorenú diskusiu o problematike násilia na ženách z viacerých aspektov, od vzdelávania, konkrétnej pomoci, preventívnej práce s dôrazom na elimináciu násilia, využitie výsledkov aktuálneho stavu výskumu, až po konkrétnu pomoc a pripravenosť na riešenie daných sociálnych problémov v našej spoločnosti. Vzhľadom na vysokú spoločenskú závažnosť a aktuálnosť tejto problematiky príslušné katedry pravidelne vypisujú témy záverečných prác, ktorých obsahom je aj problematika rodovo podmieneného násilia.

Univerzita Mateja Bella v Banskej Bystrici zahrnula do študijných programov viacerých katedier predmety z oblasti rodových štúdií. V edukačnom procese sa venujú aj problémom násilia na ženách hlavne priamym vzdelávaním pomáhajúcich profesií ale aj podporou a zadávaním bakalárskych a diplomových prác v tejto problematike.

MVO:

O.z. Pomoc ohrozeným deťom Bratislava uskutočnilo v hodnotenom období vzdelávanie pre MVO, miestne úrady, sociálne pracovníčky SPO v problematike domáceho násilia a metodiky SARA SK (identifikácie ohrozenia obetí) v rámci Bratislavského samosprávneho kraja ako aj vzdelávanie pre príslušníkov poriadkovej polície OO PZ v rámci celého Slovenska v počte cca 1600 policajtov. V rámci vzdelávania žiakov základných a stredných škôl bol program realizovaný dobrovoľníkmi a dobrovoľníčkami z OZ POD, program stále prebieha a doteraz sa preventívnych aktivít zúčastnilo 532 žiakov a žiačok ZŠ.

Aliancia žien aj v roku 2012 pokračovala vo vzdelávaní odborníčok a odborníkov pracujúcich s problematikou násilia na ženách na základe zmluvy s Inštitútom rodovej rovnosti, v Bratislavskom, Trnavskom a Trenčianskom SK. Pokračovali aj v spolupráci s kozmetickou firmou AVON - odborná konzultácia a spolupráca pre medzinárodnú kampaň (www.avon.sk). Pod záštitou AVON-u mohli pokračovať v seminároch pre stredné školy, v Trnavskom kraji a ešte v niekoľkých bratislavských školách, ktoré prejavili záujem. Podieľali sa na príprave poviedkovej publikácie „Skutočné príbehy ženskej sily – v dobrom aj v zlom ~~a ešte horšom~~“ . Aj v školskom roku 2011/2012 viedla Aliancia žien predmet Klinika domáceho násilia na Fakulte práva Trnavskej univerzity, čím sprostredkovali v rámci klinického vzdelávania kontakt s reálnou prácou, odovzdať budúcim právničkám a právnikom počas dvoch semestrov vedomosti a skúsenosti zo17 ročnej práce a súčasne pomáhali vychovať ďalšiu skupinu odborníčok a odborníkov, ktorí sa budú orientovať v problematike a byť nápomocné/í v ktorejkoľvek právnickej profesii.

IV. Oblasť prevencie

č	Návrhy úloh pôvodného NAP	Aktualizácia 2011	Zodpovedný	Indikátory	Termín	Zdroje financovania	Plnenie
24.	Sprístupňovať laickej aj odbornej verejnosti informácie o medzinárodných záväzkoch SR v oblasti ľudských práv a násilia voči ženám a zabezpečiť preklady dokumentov OSN, RE a EÚ do slovenského jazyka	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti	MPSVR SR, MZVaEZ SR, ÚV SR prostredníctvom Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, v spolupráci a ďalšími rezortmi a subjektmi	Zainteresované rezorty a subjekty Preložené a sprístupnené dokumenty	Priebežne s hodnotením v roku 2012	Z rozpočtov zodpovedných rezortov a subjektov	Úloha splnená
25.	Pri tvorbe pedagogických dokumentov týkajúcich sa relevantných predmetov základných a stredných škôl sa v rámci vzdelávania o ľudských právach zaoberať aj problematikou násilia páchaného na ženách	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti	MŠVVaŠ SR a Štátny pedagogický ústav	Analýza pedagogických dokumentov	Priebežne s hodnotením v roku 2012	Z rozpočtovej kapitoly MŠ SR	Úloha priebežne plnená
26.	V rámci realizácie Národného plánu výchovy k ľudským právam na roky 2005 – 2014 zdôrazňovať problematiku násilia páchaného na ženách	V rámci realizácie Plánu výchovy k ľudským právam v rezorte školstva na roky 2005 – 2014 zdôrazňovať problematiku násilia páchaného na ženách	MŠVVaŠ SR	Počet a charakter aktivít venovaných problematike násilia	Priebežne s hodnotením v roku 2012	Z rozpočtovej kapitoly MŠ SR	Úloha priebežne plnená
27.	Navrhnúť zmenu	Úloha sa priebežne plní a	MŠVVaŠ SR	Zaradenie danej	31. 12. 2012	Z rozpočtovej	Úloha splnená

	obsahu študijného odboru masmediálne štúdiá na vysokých školách v súlade so zákonom č. 131/2002 Z. z. a po schválení doplniť o problematiku rodovej rovnosti za účelom prípravy budúcich masmediálnych a marketingových odborníkov s rodovo citlivým prístupom v praxi	zostáva v platnosti		problematiky do obsahu študijného odboru masmediálne štúdiá na VŠ		kapitoly MŠ SR	čiastočne
28.	Medializovať problematiku násilia páchaného na ženách a zvyšovať povedomie spoločnosti o tejto problematike prostredníctvom parciálnych mediálnych kampaní a prezentáciou problematiky v dostupných printových a elektronických médiách, rezortných periodikách, v regionálnych médiách a pod.	V rámci podpory primárnej prevencie realizovať informačné aktivity (o. i. okrúhle stoly, tlačové konferencie...) a mediálne kampane o problematike násilia páchaného na ženách vrátane využitia dostupných printových a elektronických médií, rezortných periodík, regionálnych médií a pod.	MPSVR SR v spolupráci s implementátorom národného projektu, všetky rezorty, samosprávne kraje a obce, MVO	Počet mediálnych kampaní Počet mediálnych výstupov v závislosti od typu média	Priebežne s hodnotením v roku 2012	V rámci národného projektu OP ZaSI a z rozpočtov zodpovedných rezortov a subjektov	Úloha bola splnená len čiastočne kvôli nespusteniu projektu a zostáva v platnosti pre budúci NAP

29.	Sledovať problematiku násilia páchaného na ženách v oblasti médií a marketingovej komunikácie v spolupráci s mediálnymi radami a s Koordinačným metodickým centrom pre prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách	Úlohy 28. a 29. (pôvodné) sú zlúčené, priebežne sa plnia a zostávajú v platnosti; aktualizácia: Sledovať problematiku násilia páchaného na ženách v oblasti médií a marketingovej komunikácie na základe každoročného monitoringu vybraných médií s cieľom zefektívnenia legislatívnych a samoregulačných opatrení v oblasti médií	MPSVR SR v súčinnosti s IVPR	Metodika monitoringu, Každoročné správy z monitoringu počet podaných sťažností a podnetov na prešetrenie	Priebežne s hodnotením k 30. 6. 2012	IVPR cez kontrahovanú úlohu zo strany ORRRP prostredníctvom kontraktu medzi IVPR a MPSVR SR	Úloha splnená
30.	Vypracovať metodiky monitoringu médií a ročných správ z monitoringu vybraných médií						Úloha splnená
31.	Vypracovať a distribuovať informačné materiály o miestach a spôsoboch pomoci ženám – všeobecne zamerané, ako aj špecifikované vzhľadom na profesiu poskytovateľov pomoci.	Vytvoriť a distribuovať informačné materiály (s ohľadom na rómsky jazyk a jazyky najpočetnejších národnostných menšín v SR) pre odbornú i laickú verejnosť z oblasti násilia páchaného na ženách (informácie o zdrojoch pomoci pre ženy, o legislatívnych možnostiach, eliminácia mýtov o násilí páchanom na ženách atď.)	MPSVR SR v spolupráci s implementátorom národného projektu, ÚSVRK a MVO	Vypracované a distribuované informačné materiály Počet jazykov, do ktorých boli vypracované materiály preložené	Priebežne s hodnotením v roku 2012	V rámci národného projektu OP ZaSI	Úloha nebola splnená kvôli nespusteniu projektu a zostáva v platnosti pre budúci NAP

MPSVR SR plní úlohu sekretariátu **Výboru pre rodovú rovnosť Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť** (ďalej len „Výbor"). Výbor v priebehu rokov 2011 a 2012 zasadal päť razy, pričom na svojich zasadnutiach sa opakovane venoval problému násilia na ženách, a to najmä rokovaniu o správach o násilí na ženách, monitoringu médií ako aj návrhu národného projektu. Informácie z rokovania Výboru sú dostupné na stránke www.gender.gov.sk. Na rokovaní Výboru 25.1.2013 sa MPSVR SR prihlásilo ku celosvetovej kampani za ukončenie násilia na ženách.

Kampaň COMMIT: Slovenská republika sa ako 19. členská krajina OSN prihlásila svojim záväzkom ku celosvetovej kampani za ukončenie násilia na ženách. Kampaň **COMMIT** je podpornou iniciatívou globálnej kampane Generálneho tajomníka OSN UNITE za ukončenie násilia na ženách. UN Women zahájilo túto kampaň pri príležitosti *Medzinárodného dňa za ukončenie násilia na ženách* (25. November) a zahájenia 16 dní aktivizmu. Jej cieľom je získať verejné vyhlásenia vysokých štátnych predstaviteľov, ktorými sa prihlasujú k ku konkrétnym krokom v oblasti ukončenia násilia páchaného na ženách a dievčatách.

UNWOMEN prostredníctvom tejto iniciatívy vyzvala vlády členské krajiny OSN deklarovať nové záväzky v oblasti ukončenia násilia voči ženám. Vyhlásenia sa zbierali medzi 25. novembrom 2012 a marcom 2013, kedy boli prezentované počas globálneho zasadnutia *Výboru pre postavenie žien Hospodárskej a sociálnej rady OSN* (ECOSOC) v New Yorku. Téma násilia na ženách bola tento rok aj nosnou témou 57. zasadnutia *Komisie pre postavenie žien*, ktoré sa konalo v New Yorku, USA, v termíne od 4. marca do 15. marca 2013. Deklarácie doteraz urobených záväzkov sú zverejnené na stránke http://saynotoviolence.org/commit.

Minister PSVR SR vyjadril podporu kampani s nasledujúcimi konkrétnymi záväzkami:

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR:

- prijme konkrétne kroky na podporu existujúcich a rozšírenie nových poradenských a ubytovacích služieb pre ženy zažívajúce násilie v intímnych vzťahoch a zabezpečí legislatívny rámec a vypracovanie štandardov pre tieto služby;
- vytvorí Koordinačno-metodické centrum pre domáce a rodovo podmienené násilie ako koordinačný orgán pre systémové riešenie problematiky násilia na ženách;
- zabezpečí vytvorenie národnej bezplatnej non-stop linky pre obete domáceho násilia v zmysle koordinovaného postupu štátov EU (číslo 116 016);
- prijme v roku 2013 nový *Národný akčný plán pre elimináciu a prevenciu násilia na ženách*, reflektujúci záväzky štátov vyplývajúcich z *Dohovoru RE o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a boji proti nemu*.

MPSVR SR každoročne vypracováva v spolupráci s IVPR **Súhrnnú správu o stave rodovej rovnosti na Slovensku** za uplynulý rok. Správa pravidelne obsahuje informácie z problematiky násilia páchaného na ženách a prehľad relevantných merateľných ukazovateľov.

Web sídlo ORRRP MPSVR SR **www.gender.gov.sk** prináša informácie o medzinárodných záväzkoch SR v oblasti ľudských práv a násilia voči ženám. Na stránke sú zverejnené všetky dokumenty OSN a Rady Európy, ako aj smernice a stratégie EÚ o oblasti rodovej rovnosti a rodovo podmieneného násilia. ORRRP zabezpečilo preklad **minimálnych štandardov Rady Európy** v oblasti podporných služieb pre obete násilia páchaného na ženách. Minimálne štandardy sú najmenší spoločný menovateľ základných štandardov, na dosiahnutie

ktorého by sa mali zamerať všetky štáty a služby. Štandardy stanovujú štátom a poskytovateľom služieb kritériá, s ohľadom na rozsah a druhy služieb, ktoré by mali byť dostupné, kto by ich mal poskytovať a tiež princípy a metódy, z ktorých by mali vychádzať. Predstavujú len minimálnu úroveň a kvalitu služieb, ktoré by mali byť ženám v Európe poskytované. Dobrá prax by mala zahŕňať minimálne štandardy, no popritom sa sústrediť na maximalizáciu dostupnosti služieb, kvalitu a pozitívne výsledky.

Web stránka www.zastavmenasilie.sk poskytuje základné informácie o násilí páchanom na ženách, ponúka dokumenty a postupy pri pomoci ženám, ktoré zažili alebo zažívajú násilie. Stránka bola zriadená v rámci národnej kampane, organizovanej v SR na podnet RE pod názvom *Zastavme násilie na ženách* v období november 2007 až máj 2008, kampaň gestorovalo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR prostredníctvom odboru rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí. ORRRP vytvoril v rámci vlastných kapacít novú web stránku a aktualizáciu poskytovaných informácií a údajov. Web stránka má stále vysokú navštevovanost a poskytuje informácie požadované širokou verejnosťou ale aj žiakmi a žiačkami, študentmi a študentkami v edukačnom procese stredných a vysokých škôl. Stránka bude v najbližšom období inovovaná. Aktuálna nadväznosti témy je aj na web stránke www.gender.gov.sk, ktorú odborne aj technicky zabezpečuje odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí MPSVR SR.

K **Medzinárodnému dňu proti násiliu na ženách**, ktorým je 25. november, vydalo MPSVR SR v roku 2011 tlačovú správu odsudzujúcu túto formu násilia.

Úrad vlády SR ako správca programu SK09 *Domáce a rodovo podmienené násilie financovaného* z Nórskych grantov 2009 – 2014 zorganizoval v spolupráci s ORRRP MPSVR SR otváraciu konferenciu „*Počúvame volania o pomoc*“, ktorá sa uskutočnila 26. novembra 2012 v priestoroch Hotela Bôrik v Bratislave. Otváracia konferencia programu sa konala pri príležitosti **Medzinárodného dňa boja proti násiliu páchanému na ženách** (25.november). Cieľom konferencie bolo nielen oficiálne zahájenie implementácie programu, ale aj odborná diskusia na tému prevencie násilia na ženách. Prítomným sa okrem domácich hostí prihovoria aj hostia zo zahraničia a zástupcovia verejnej správy a mimovládnych organizácií pôsobiacich v tejto oblasti.

MS SR: Plnením úlohy č. 24, zameranej na „sprístupňovanie laickej aj odbornej verejnosti informácie o medzinárodných záväzkoch SR v oblasti ľudských práv a násilia voči ženám a zabezpečenie prekladov dokumentov OSN, RE a EÚ“ nie je síce MS SR poverené expressis verbis, avšak bol zabezpečený preklad dokumentu - **Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a boji proti nemu**. Preklad dohovoru aj výkladovej správy k nemu bude v priebehu I. polroka 2013 zverejnený na webovej stránke MS SR (vvw@justice.gov.sk) v sekcii „Medzinárodné právo“ pod názvom „Národné akčné plány, stratégia a programy“, kde MS SR zverejní prehľadný súbor o všetkých aktivitách, ktoré v tejto oblasti realizovalo vrátane zverejnenia Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a vrátane zverejnenia a prekladu judikatúry ESĽP do slovenského jazyka (5 najznámejších prípadov týkajúcich sa násilia na ženách).

K Dohovoru sa konala v Bratislave významná medzinárodná konferencia *Efektívne spôsoby predchádzania násiliu na ženách a domácemu násiliu a boja proti nemu,* ktorú organizovala Rada Európy v partnerstve s Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky a Nórskymi grantmi dňa 29. novembra 2011. Na konferencii sa zúčastnili zástupcovia a zástupkyne z 18 členských štátov Rady Európy, resp. prijímateľských štátov nórskych grantov 2009 - 2014. V rámci programu konferencie vystúpili zástupkyňa generálneho tajomníka Rady Európy,

osobitná spravodajkyňa OSN pre násilie na ženách, ministerka spravodlivosti Slovenskej republiky, štátna tajomníčka Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, štátna tajomníčka Ministerstva zdravotníctva Nórskeho kráľovstva, ako aj členovia/ky Parlamentného zhromaždenia Rady Európy, Kongresu miestnych a regionálnych samospráv Rady Európy a ďalší expert/ky z Rady Európy a zo Slovenskej republiky, vrátane zástupcov a zástupkýň MPSVR SR a medzinárodných i domácich mimovládnych organizácií.

MŠVVaŠ SR uviedlo, že uvedená problematika je zabezpečovaná v oblasti základného a stredného školstva v rámci plnenia úloh vyplývajúcich z *Národného plánu výchovy k ľudským právam v rezorte školstva na roky 2005 - 2014* (ďalej len „PVĽP"), ktorej gestorom je **Štátny pedagogický ústav**, ktorý je zároveň koordinátorom plnenia navrhovaných úloh realizovaných v spolupráci s **Metodicko-pedagogickým centrom** a jeho regionálnymi pracoviskami v SR, **Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie, Štátnou školskou inšpekciou, Ústavom informácii a prognóz školstva, Štátnym inštitútom odborného vzdelávania** a mimovládnymi organizáciami.

Nosnou časťou PVĽP sú tieto základné okruhy riešenia s ich vnútornými väzbami:

- Ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov a zamestnankýň
- Vydávanie metodických materiálov a učebných textov
- Monitorovací a hodnotiaci systém rozsahu a kvality výučby k ľudským právam,

a to v štátnych vzdelávacích programoch skupiny odborov 68 Právne vedy, 75 Pedagogické vedy a 76 Učiteľstvo je vo vzdelávacej oblasti teoretické vzdelávanie zakomponovaný obsahový štandard „ľudské práva". Pre školy je záväzný a školy sú povinné zapracovať výučbu týkajúcu sa problematiky ľudských práv do školských vzdelávacích programov a učebníc určených pre odborné vzdelávanie vo vyššie uvedených skupinách odborov.

MV SR informovalo, že **Rada vlády SR pre prevenciu kriminality**, v spolupráci s MPSVR SR – odborom rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí, obnovili **Expertnú skupina pre elimináciu násilia na ženách a v rodinách**. Obnovená expertná skupina sa v rámci svojej činnosti zameriava najmä na úlohy spojené so zvýšením úrovne prevencie a eliminácie násilia na ženách a v rodinách v súlade s medzinárodnými záväzkami SR a jej záväzkami vyplývajúcimi z členstva v EÚ, zákonmi a ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi. Rada vlády SR pre prevenciu kriminality schvaľuje poskytnutie dotácii aj na projekty zamerané na elimináciu násilia na ženách. Rada vlády SR pre prevenciu kriminality každoročne predkladá vláde SR hodnotiacu správu o plnení úloh vyplývajúcich zo stratégie prevencie kriminality za predchádzajúci kalendárny rok, v ktorej sú odpočtované aj úlohy zamerané na prevenciu násilia páchaného na ženách.

ÚSV SR RK k plneniu úlohy č. 30 uviedol, že ešte v apríli 2011 informoval o skutočnosti, že tlmočiť materiály vytvorené MPSVR SR do rómskeho jazyka môže len certifikovaný prekladateľ a žiada uviesť ÚSVRK len ako distributéra. Následne poskytli MPSVR SR zoznam certifikovaných tlmočníkov do rómskeho jazyka.

MK SR prostredníctvom **Národného osvetového centra** realizovalo v roku 2011 projekt sociálnej prevencie a pripravilo reedíciu informačno-vzdelávacieho bulletinu (ďalej len IVB) pod názvom *Sociálna prevencia – Prevencia kriminality* č. 2/2011**.** Internetové vydanie bulletinu (bulletin nevyšiel v tlačenej podobe) obsiahlo vo výbere starších, už publikovaných príspevkov k téme prevencie kriminality aj problematiku prevencie a elimináciu násilia páchaného na ženách**.** V roku 2011 a 2012 bolo vydané vždy jedno číslo rezortného bulletinu *Sociálna prevencia – Prevencia kriminality.* V roku 2011 jeho vydanie pripravilo *Prečo som*

na svete rád/rada, o. **z.**. Monotematické číslo bulletinu vyšlo s finančnou podporou Obvodného úradu v Trnave na základe uznesenia Rady vlády SR pre prevenciu kriminality. V číslo zaradený autorský príspevok so zameraním aj na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách**:** *Domáce násilie***,** Mgr. Barbora Kuchárová. V roku 2012 bol do bulletinu v ňom zaradený autorský príspevok so zameraním aj na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách: *Vybrané aspekty problematiky domáceho násilia*, PaedDr. Júlia Štermenská, klinická psychologička, psychoterapeutka. Problematika bola čiastočne reflektovaná aj v rubrike seba-skúsenostných príspevkov – Príspevky chlapcov z diagnostického centra v záhorskej Bystrici. Bulletiny boli zverejnené na: http://www.nocka.sk/socialna-prevencia/bulletin a na http://www.infodrogy.sk – oficiálnej stránke Úradu vlády SR.

V oblasti predchádzania diskriminácie a všetkých foriem násilia v oblasti audiovízie MK SR venuje pozornosť ochrane ľudskej dôstojnosti, základných práv a slobôd, zákazu podnecovania nenávisti a obmedzeniu šírenia špecifických druhov programov prostredníctvom legislatívnych opatrení. Podľa § 19 zákona č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov programová služba, audiovizuálna mediálna služba na požiadanie a ich zložky okrem iného nesmú spôsobom svojho spracovania a svojím obsahom zasahovať do ľudskej dôstojnosti a základných práv a slobôd iných, propagovať násilie a otvorenou alebo skrytou formou podnecovať nenávisť, znevažovať alebo hanobiť na základe pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického či iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine.

MZVaEZ SR k plneniu úlohy č. 24 uviedlo, že z hľadiska sprístupňovania informácií o medzinárodných záväzkoch SR v oblasti násilia páchaného na ženách MZVaEZ SR sprístupňuje na svojich internetových stránkach implementačné správy a odporúčania *Výboru OSN pre odstránenie všetkých foriem diskriminácie žien* (CEDAW) a ďalších zmluvných orgánov OSN v slovenskom aj v anglickom jazyku. V rámci bilaterálnych aj multilaterálnych vzťahov a diskusií podporuje MZVaEZ SR boj proti násiliu na ženách a v primeranej miere sa problematike venuje.

Inštitút pre výskum práce a rodiny SR (IVPR SR) k úlohe č. 29: Vzhľadom na to, že KMC nebolo v sledovanom období zriadené, spolupráca s mediálnymi radami nebola doposiaľ v predmetnej veci nadviazaná. IVPR však realizoval predmetný monitoring na základe vypracovanej metodiky monitoringu z roku 2009[6] za roky 2010 a 2011. Poskytujeme anotácie vypracovaných monitorovacích správ v sledovanom období:

- **Holubová, B. – Špringelová, M., 2011: Správa z monitoringu médií a reklamy z hľadiska prevencie násilia páchaného na ženách a podpory rodovej rovnosti za rok 2010.** Dostupné na: http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2011/Holubova/holubova_2255_monitoring.pdf
  Správa prináša výsledky monitoringu spravodajstva vybraných médií využitím medzinárodnej metodiky Global Media Monitoring Project. Štandardizovaná metodika umožňuje porovnanie mediálneho pokrytia a relevancie správ o násilí páchanom na ženách, ako aj rodovej prezentácie správ spravodajstva v rokoch 2009 a 2010. Správa ponúka aj obsahovú analýzy vypraných správ o násilí páchanom na ženách a odkrýva mýtizujúce a zavádzajúce znaky prezentácie tejto problematiky. Prípadový monitoring analyzuje vybrané prípady

[6] Holubová, B., 2009: Metodika monitoringu médií a reklamy z hľadiska prevencie násilia páchaného na ženách a odstraňovania rodovej stereotypizácie s presahom na rodovú diskrimináciu a znevažovanie na základe rodu. 101 s. Dostupné na: http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2009/Holubova/Metodika.pdf

mediálnych a marketingových komunikátov z hľadiska mediálneho násilia a sexualizácie dievčat, adolescentiek a žien.
Analyzované prípady sú doplnené výskumnou evidenciou o vplyvoch mediálneho násilia, sexualizácie a objektifikácie dievčat a žien na výskyt násilia páchaného na ženách a na deťoch, agresívneho správania, o vplyve na sebavnímanie, kognitívne vlastnosti, životné ašpirácie dievčat, sexuálne zdravie žien aj mužov a pretrvávanie rigidných rodových stereotypov a rodových nerovností v spoločnosti. Správa ponúka aj legislatívne a nelegislatívne odporúčania na zmenu situácie, návod na zodpovedné informovanie o násilí páchanom na ženách a informačné zdroje alternatívnej mediálnej prezentácie žien a dievčat.

- **Holubová, B. – Špringelová, M., 2012: Správa z monitoringu médií a reklamy z hľadiska prevencie násilia páchaného na ženách a podpory rodovej rovnosti za rok 2011.** Dostupné na: http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2012/Holubova/2261_holubova_monitoring_medii.pdf
  Správa prináša výsledky monitoringu spravodajstva vybraných médií využitím medzinárodnej metodiky Global Media Monitoring Project. Štandardizovaná metodika umožňuje porovnanie mediálneho pokrytia a relevancie správ o násilí páchanom na ženách, ako aj rodovej prezentácie správ spravodajstva v rokoch 2009 - 2011. Správa ponúka aj obsahovú analýzu vybraných správ o násilí páchanom na ženách a odkrýva mýtizujúce a zavádzajúce znaky prezentácie tejto problematiky. Prípadový monitoring analyzuje vybrané prípady mediálnych a marketingových komunikátov z hľadiska sexualizácie a objektifikácie žien - mechanizmu devaluácie žien a udržiavania rodových stereotypov.

Výsledky monitoringu boli prednesené na rokovaní **Výboru pre rodovú rovnosť** pri Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť vo februári 2012 a februári 2013. Členmi výboru sú aj zástupcovia a zástupkyne ministerstva kultúry SR, ktorý predmetnú problematiku majú vo svojej kompetencii.

Inštitút pre výskum práce a rodiny okrem spomínaných úloh realizoval alebo bol súčasťou viacerých medzinárodných aktivít v oblasti násilie páchaného na ženách. V roku 2012 sa zúčastnil na realizácii štúdie „*Collection of methods, tools and good practices in the field of domestic violence (as described by area D of Beijing Platform for Action)*" zadanej Európskym inštitútom rodovej rovnosti (EIGE) vo Vilnuse. Zberu osvedčených postupov v oblasti prevencie, vzdelávania či podporných služieb pre ženy zažívajúce násilie sa zúčastnili viaceré relevantné zástupkyne mimovládneho, štátneho a výskumného sektora, dlhodobo sa angažujúce v oblasti NPŽ. Výsledkom štúdie je zaradenie vybraných metód a postupov v oblasti NPŽ za Slovensko do medzinárodnej databázy EIGE[7]. Špecializované vzdelávanie ZZ Fenestra bolo odporúčané a zaradené aj ako dobrá prax v oblasti vzdelávania[8].

Výskumníčky IVPR sú súčasťou expertnej siete EIGE v oblasti násilia páchaného na ženách a zúčastňujú sa tematických workshopov a stretnutí, spolupracujú na projektoch a aktivitách EIGE v predmetnej oblasti. IVPR participovalo aj pri rešerši Programu domáce násilie a rodovo-podmienené násilie Nórskeho finančného mechanizmu.

Rada pre vysielanie a retransmisiu (ďalej len „Rada"): Ochrana maloletých pred nevhodnými obsahmi - dňa 1. januára 2008 nadobudol účinnosť zákon č. 343/2007 Z. z. o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávania audiovizuálnych diel, multimediálnych diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov a o zmene a doplnení

[7] Dostupné na: http://eige.europa.eu/methods-and-tools/domestic-violence
[8] Dostupné na: http://eige.europa.eu/content/%C5%A1pecializovan%C3%A9-vzdel%C3%A1vanie-pre-zamestnancov-%C5%A1t%C3%A1tnych-verejn%C3%BDch-in%C5%A1tit%C3%BAci%C3%AD-reprezentuj%C3%BAcich-p

niektorých zákonov (audiovizuálny zákon), ktorý ustanovil s účinnosťou od 1. januára 2008 jednotný systém označovania audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimediálnych diel a programov alebo iných zložiek programovej služby vekovou vhodnosťou z hľadiska ich neprístupnosti, nevhodnosti alebo vhodnosti pre vekovú skupinu maloletých do 7, 12, 15 alebo 18 rokov. Podrobnosti o jednotnom systéme označovania a spôsobe jeho uplatňovania upravuje Vyhláška Ministerstva kultúry SR č. 589/2007 Z. z..

Jednotný systém označovania je prostriedkom na ochranu maloletých s ohľadom na osobitosti jednotlivých vekových skupín pred nevhodnými obsahmi. Klasifikácia mediálnych obsahov na základe ustanovených kritérií, určenie vhodnosti resp. nevhodnosti týchto obsahov pre určitú skupinu maloletých a ich následné označenie grafickým symbolom je pozitívnym nástrojom v rovine prevencie pred všetkými formami násilia a intolerancie

Rozhlas a televízia Slovenska (ďalej len „RTVS“) je podľa zákona č. 532/2010 Z. z. o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 397/2011 Z. z. (ďalej len „zákon č. 532/2010 Z. z.“) verejnoprávna, národná, nezávislá, informačná, kultúrna a vzdelávacia inštitúcia, ktorá poskytuje službu verejnosti v oblasti rozhlasového vysielania a televízneho vysielania, ktorá vykonáva svoju činnosť vo vlastnom mene, na vlastný účet a na vlastnú zodpovednosť. MK SR je podľa § 18 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov o. i. ústredným orgánom štátnej správy v oblasti médií a audiovízie, avšak len v rozsahu vymedzenom osobitnými predpismi a ako orgán výkonnej moci nemôže žiadnym spôsobom zasahovať do činnosti verejnoprávneho vysielateľa.

Samosprávne kraje:

BSK: V rámci medializácie problematiky násilia páchaného na ženách a násilia v rodine BSK informuje na svojej web stránke, ako aj v regionálnych médiách (tlačovinách a v televízii). Medializácia problémov týkajúcich sa žien, na ktorých je páchané násilie v článkoch publikovaných v miestnych novinách (Petržalské noviny, Senčan, Bratislavské noviny), ale aj vystúpenia podpredsedníčky BSK PhDr. Gabrielly Németh v regionálnej televízii, o. z. Pomoc ohrozeným deťom vo verejnoprávnej televízii, v komerčných televíziách, ale i v rádiu.

ŽSK prostredníctvom organizácií a poradní v zriaďovateľskej pôsobnosti organizuje a zapája sa do verejných vystúpení a kampaní na tému týraných žien a detí sú priebežne plnené cez verejných a neverejných poskytovateľov.

TTSK v rámci úlohy medializácia problematiky násilia páchaného na ženách uviedol, že viaceré MVO a záujmové združenia medializovalo problematiku násilia páchaného na ženách. V roku2011 a 2012 počet mediálnych výstupov a aktivít presiahol počet 170 akcií. Krízové stredisko v Trnave medializuje danú problematiku informovaním verejnosti, zamerali sa hlavne na študentov. O problematike domáceho násilia sa študenti dozvedia počas študentskej praxe, ktorú vykonávajú v krízovom stredisku. Vykonávanie praxe v konkrétnom zariadení prispieva k rozvoju odborných vedomostí a zručností študentov v rámci problematiky násilia páchaného na ženách a ich deťoch. V roku 2011 sa zúčastnilo praxe 47 a r. 2012: 49 študentov a študentiek.

BBSK: V rámci kampane „NEMLČ(ME) O TOM“ realizovanej v rámci projektu „Pavučina proti násiliu na ženách - sieťovanie aktérov zaoberajúcich sa násilím páchaným na ženách v Banskobystrickom kraji „ financovaného z dotácie ŠR SR na rok 2008 na zabezpečenie úloh prevencie kriminality bol distribuovaný informačný leták všetkým zariadeniam sociálnych služieb, zdravotníckym zariadeniam, školským zariadeniam, úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, mestským úradom a obciam v kraji.

KSK: V rokoch 2011 a 2012 podporilo Kampaň 16 dní aktivizmu, ktorá bola využívaná ako stratégia spájania sa jednotlivcov a skupín na celom svete v boji proti násiliu páchanému na ženách tým, že:

- zvyšuje povedomie o rodovo podmienenom násilí ako ľudsko-právneho problému na lokálnej, národnej a medzinárodnej úrovni
- posilňujú miestne aktivity v oblasti boja proti násiliu páchanému na ženách
- poukazujú na jasné prepojenie lokálnych a medzinárodných snáh zastaviť násilie páchané na ženách,
- organizujú fóra, na ktorých spoločne vytvárajú nové efektívne stratégie v boji proti násiliu páchanému na ženách,
- vytvárajú nástroje pre vytváranie tlaku na vlády, aby realizovali sľuby a záväzky, ktoré smerom k eliminácii násilia páchaného na ženách urobili.

Multiinštitucionálny tím v KSK organizoval *Regionálnu konferenciu pri príležitosti Medzinárodného dňa boja proti násiliu páchanému na ženách*, ktorá bola zároveň začiatkom kampane 16 dní aktivizmu proti násiliu páchanému na ženách. Konferencia bola realizovaná vďaka finančnej podpore Rady vlády SR pre prevenciu kriminality. Cieľom konferencie bolo vytvoriť priestor na informovanie a výmenu skúseností o súčasných možnostiach poskytovania pomoci, podpory a ochrany ženám zažívajúcim násilie v intímnych vzťahoch a ich deťom zo strany kľúčových štátnych a verejných inštitúcií a MVO v Košiciach a Košickom kraji, ako aj prekážkach a výzvach v týchto oblastiach a o význame koordinovanej multiinštitucionálnej spolupráce.

KSK sa zapojilo aj do internetovej iniciatívy "*Hovoríme NIE násiliu páchanému na ženách*" organizované **OZ Fenestra**. Tato internetová iniciatíva bola pokračovaním bilbordovej kampane pod rovnakým názvom. V KSK sú aktívne dve špecializované telefonické linky pre ženy zažívajúce násilie, prevádzkované OZ Fenestra (055/6256237, 0911440808); od pondelka do piatku, len cez deň od 9 – 16) a OZ Pomoc rodine Michalovce (pevná linka iba cez deň/záznamník, mobil nonstop; 056/6884473 a 0908954873).

PSK odbor sociálny vydal v spolupráci so záujmovým združením MYMAMY Prešov informačný leták, ktorý prispieva k zvyšovaniu povedomia spoločnosti o závažnosti problematiky násilia, ako aj o negatívnych dôsledkoch násilia páchaného na ženách. Zároveň je letákom propagovaná nulová tolerancia voči násiliu. Medializácia informačného letáku problematiky násilia bola vykonaná distribuovaním informačných letákov do všetkých sociálnych zariadení, ako aj zverejnením letáku na web stránke PSK a na web stránka.

Školy:

Univerzita Cyrila a Metoda v Trnave v rámci Národného plánu výchovy k ľudským právam na roky 2005 – 2014 je problematika násilia páchaného na ženách reflektovaná v rámci študijného programu aplikované mediálne štúdiá. FMK sa snaží reflektovať prevenciu násilia v širšom zmysle v oblasti etiky, práva a mediálnej výchovy.

MVO:

Fenestra Košice: S podporou grantového programu Úradu vlády v rámci programu Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd bola v roku 2011 zrealizovaná kampaň *16 dní proti násiliu páchanému na ženách*. Pri príležitosti kampane vyhlásila Fenestra súťaž „Násilie páchané na ženách nie je IN - KONAJME“, v rámci ktorej sa mohla verejnosť uchádzať o ocenenia. Súťažné materiály mohli byť fotografie, plagáty a video spoty. Ďalšie aktivity v rámci kampane boli: regionálna konferencia *Mosty k pomoci – od dobrého úmyslu k dobrej spolupráci*; divadelný happening *Vec: cesta číslo 5* demonštrujúci odmietanie násilia páchaného na ženách a verejné zhromaždenie *Vypískajme násilie*!, ktoré vychádzalo z historického kontextu, v 70. rokoch 20. st. sa ženy zažívajúce násilie v Peru prostredníctvom pískania bránili pred násilnými partnermi.

Kampaň sa s rovnakou podporou konala aj v roku 2012. Aktivita kampaň „*16 dní aktivizmu proti násiliu páchanému na ženách 2012 – Konajme!*“ je iniciatívou a zároveň výzvou na zastavenie násilia páchaného na ženách. Každoročne sa k tejto kampani pridávajú individuálne a kolektívne iniciatívy, umelci a umelkyne, školy, organizácie a inštitúcie na celom svete. Svoj odmietavý postoj k násiliu páchanému na ženách mohli ľudia vyjadriť aj tým, že sa zapojili do 2. ročníka Súťaže - *Násilie páchané na ženách NIE JE IN – KONAJME*. Viac informácii o kampani je na webovej stránke ku kampani www.fenestra.sk/16-dni-aktivizmu. Kampaň Fenestra realizovala vďaka finančnej podpore Úradu vlády SR v rámci dotačného programu Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd**,** Veľvyslanectva Spojených štátov amerických v SR a Veľvyslanectva Holandského kráľovstva v SR.

Fenestra pripravila vernisáž výstavy „*Násilie páchané na ženách nie je IN – KONAJME“*, na ktorej boli prítomní víťazi a víťazky v jednotlivých súťažných kategóriách – najlepšia fotografia, najlepší plagát a najlepší video spot. Vernisáž a výstava boli prehliadkou súťažných prác mladých ľudí z celého Slovenska, ktorí sa zapojili do súťaže v rámci kampane 16 dní aktivizmu a vyjadrili tak odmietavý postoj k násiliu páchanému na ženách. Na výstave bola možnosť pozrieť aj plagáty a fotografie z aktivít kampane 16 dní aktivizmu v iných krajinách a materiály o práci slovenských MVO pôsobiacich v téme násilia páchaného na ženách. Informačné brožúry pre ženy zažívajúce násilie v intímnych vzťahoch vydalo OZ Fenestra za finančnej podpory Rady vlády SR pre prevenciu kriminality, na spracovaní ktorej sa podieľali všetci členovia pracovnej skupiny multi-inštitucionáneho tímu v meste Košice. Informačné brožúry slúžia ženám aj sociálnym pracovníkom v zariadeniach sociálnych služieb - ZNB a pri poskytovaní špecializovaného sociálneho poradenstva v košickom kraji.

Záujmové združenie žien MYMAMY Prešov zrealizovalo stretnutia na stredných školách, kde využívali vlastné metodiky a pracovné zošity na „búranie rodových stereotypov“. V roku 2012 bol realizovaný aj projekt *„Pandorina skrinka“,* v ktorom MVO prostredníctvom aktivít ako Klub žien, FEMFEST a vytvorenie expertnej skupiny pri PSK zrealizovala otvorenú diskusiu na tému násilie. Natočením vlastného filmu „Pandorina skrinka“ záujmové združenie žien MYMAMY spracovalo interaktívnu pomôcku hlavne pre školy a organizácie pôsobiace na vidieku, prostredníctvom ktorej poskytujú kontakt a pomoc ženám, na ktorých je páchané násilie v párových vzťahoch, pri riešení ich problémov.

K plneniu úloh 28 a 30 prispelo **O.z. Pomoc ohrozeným deťom** Bratislava vytvorením príručky pre policajtov a policajtky: „*Manuál na použitia metodiky SARA SK*“, ktorý obsahuje informácie o domácom násilí, legislatíve, samotnej metodike, aktualizovaný zoznam

krízových stredísk v rámci každého kraja. V rámci školenia získali policajti karty s odporúčaniami ku komunikácií s ohrozenou a násilnou osobou a usmernenie k postupu policajta v rámci §27a (vykázanie násilnej osoby) a iné. V rámci sprístupňovania informácií, medializácia problematiky v rámci regiónu za hodnotené obdobie realizovali celkovo 28 mediálnych výstupov k tematike domáceho násilia, deti s CAN syndrómom a všeobecne o činnosti OZ POD.V roku 2012 sme vyškolili v téme domáceho násilia a využívania metodiky SARA SK (slúžiacej na odhad rizika v prípadoch domáceho násilia) 1499 policajtov v rámci celého Slovenska (účastní boli policajti z každého OO PZ). Vzdelávanie v metodike SARA SK pre pracovníčky a pracovníkov oddelení sociálnoprávnej ochrany detí na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny SR v rámci jednotlivých mestských častí a v rámci MÚ (aj v rámci bratislavského kraja), mimovládnych organizácii. Celkovo sa uskutočnilo 7 školení, 56 účastníkov a účastníčok.

V. Oblasť štatistík, výskumu a monitoringu

č	Návrhy úloh pôvodného NAP	Aktualizácia 2011	Zodpovedný	Indikátory	Termín	Zdroje financovania	Plnenie
32.	Zabezpečiť zber údajov evidovaného násilia v príslušných rezortoch cestou skvalitnenia štatistického výkazníctva	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti	MZ SR, MV SR, MS SR, GP SR a samosprávne kraje	Počet a kvalita vykázaných štatistických ukazovateľov pre potreby súdneho dôkazníctva	Priebežne s hodnote-ním v roku 2012	Z rozpočtovej kapitoly zodpovedných subjektov	Úloha splnená
33.	Výber národných ukazovateľov násilia páchaného na ženách a ročné správy o výsledkoch štatistického a evidenčného zisťovania	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti	MPSVR SR – IVPR v spolupráci s poskytova-teľmi údajov	Zoznam indikátorov	k 31. 12. 2011 k 31. 12. 2012	IVPR cez kontrahovanú úlohu zo strany ORRRP prostredníctvom kontraktu medzi IVPR a MPSVR SR	Úloha splnená
34.	Pilotný projekt na preklad a odskúšanie pilotného viktimizačného dotazníka domácností vyvinutého EÚ a realizovaného ŠÚ SR v roku 2009	Podieľať sa v nadväznosti na uskutočnený zber údajov podľa dotazníka navrhnutého Eurostatom (2009; dotazník o viktimizácii) na príprave zisťovania o bezpečnosti s výhľadom na budúce výberové zisťovanie v domácnostiach, pripravované na rok 2013, ktorého súčasťou bude špeciálny modul o násilí	ŠÚ SR	Špeciálny modul o násilí v rámci výberového zisťovania v domácnostiach, pripravovaného na rok 2013 – *odpočet v texte*	Priebežne s hodnote-ním v roku 2012	Z rozpočtovej kapitoly ŠÚ	Úloha splnená
35.	Metodika a priebežný monitoring podporných služieb poskytovaných ženám a deťom zažívajúcim násilie	Úloha dosiaľ nebola splnená a naďalej zostáva v platnosti	MPSVR SR - IVPR	Metodika - 1 Monitorovacie správy - 1	aktualizácia: 31. 12. 2011 31. 12. 2012	IVPR cez kontrahovanú úlohu zo strany ORRRP prostredníctvom kontraktu medzi IVPR	Úloha splnená

	vzhľadom na dodržiavanie európskych štandardov					a MPSVR SR	
36.	Výskum násilia špecificky a viacnásobne ohrozených skupín žien	Výskum výskytu násilia páchaného na ženách z marginalizovaných rómskych komunít a ďalších minoritných skupín (napr. zdravotne postihnuté ženy...) vrátane analýzy vrážd žien[9] v súlade s úlohou 3.2 aktualizácie aktivít 2010 Akčného plánu predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na obdobie rokov 2009 – 2011	MPSVR SR v spolupráci s implementátorom národného projektu a ÚSVRK	Výskumná správa zameraná na ohrozené skupiny žien	Priebežne s hodnotením k 31. 12. 2012	V rámci národného projektu OP ZaSI	Úloha nebola splnená kvôli nespusteniu projektu a zostáva v platnosti pre budúci NAP
37.	Príprava reprezentatívneho výskumu maskulinity na Slovensku pre rok 2013	Príprava výskumu maskulinity na Slovensku pre rok 2013 vo vzťahu k násiliu páchanému na ženách (aj so zameraním na marginalizované rómske komunity)	MPSVR SR v súčinnosti IVPR	Formulácia kontraktu s MPSVR SR	31. 12. 2012	IVPR	Úloha nebola splnená kvôli nespusteniu projektu a zostáva v platnosti pre budúci NAP
38.		Novo navrhnutá úloha SNSĽP: V rámci každoročnej Správy o dodržiavaní ľudských práv v Slovenskej republike venovať osobitnú pozornosť problematike násilia páchaného na ženách	SNSĽP	Samostatná kapitola o problematike násilia páchaného na ženách v Súhrnnej správe o dodržiavaní ľudských práv v SR	Sledovanie ročne s hodnotením v roku 2012	SNSĽP	Úloha nesplnená

[9] Analýza vrážd žien má byť realizovaná pre nadchádzajúcu periodickú správu CEDAW v roku 2014

MPSVR SR - Inštitút pre výskum práce a rodiny (ďalej len „IVPR“) vypracoval na základe predbežne stanovenej sústavy národných ukazovateľov NPŽ v roku 2009[10] pravidelné ročné správy o násilí páchanom na ženách na Slovensku s nasledovným obsahom:

- **Holubová, B., 2011: Správa o násilí páchanom na ženách na Slovensku za rok 2010.** Dostupné na: http://www.ivpr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2011/Holubova/holubova_2255.pdf
  Správa poskytuje údaje o rozsahu násilia páchaného na ženách a zistených vraždách žien v roku 2010. Evidované prípady a riešené prípady násilia páchaného na ženách v rezortoch polície, prokuratúry a súdnictva či zdravotníctva vypovedajú o efektívnosti nastavených procesov v týchto rezortoch vzhľadom na ročnú prevalenciu násilia páchaného na ženách. Správa mapuje aj štruktúrne ukazovatele - dôležité strategické dokumenty a legislatívne zmeny v oblasti násilia páchaného na ženách. Kontextové ukazovatele rodovej rovnosti a sociálnej inklúzie, celkovej kriminality, ako aj spoločenskej anómie dopĺňajú obraz o rizikách výskytu násilia páchaného na ženách.

- **Holubová, B., 2012: Správa o násilí páchanom na ženách na Slovensku za rok 2011.** Dostupné na: http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2012/Holubova/2261_holubova_sprava.pdf.
  Cieľom správy bolo poskytnutie uceleného obrazu o výskyte, riešení, pomoci a prevencii NPŽ na základe štatistických a evidenčných údajov zodpovedných rezortov a inštitúcií. Správa overuje opodstatnenosť reálnosť využitia nastavených ukazovateľov NPŽ. Zároveň je aj testovaním stavu viacerých rezortných štatistických systémov v oblasti NPŽ, ich úplnosti a spoľahlivosti. Primárne ide o správu za rok 2011 založenej na údajoch za predmetný rok, poskytuje však aj sumárne údaje z predchádzajúcich rokov pre načrtnutie vývoja či časového radu daného ukazovateľa a tam kde to bolo možné aj údaje za rok 2012. Okrem výsledkových, procesných, kontextových a štruktúrnych indikátorov sa správa venuje aj osobitným druhom NPŽ ako je femicída, násilie na rómskych ženách, sexuálne obťažovanie a mobing na pracovisku, mrzačenie ženských pohlavných orgánov, obchodovanie so ženami a prostitúcia.

Výsledky Správ o násilí páchanom na ženách za rok 2010 a za rok 2011 boli prednesené na rokovaní Výboru pre rodovú rovnosť pri Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť vo februári 2012 a februári 2013. Vybrané zistenia z predmetných správ boli súčasťou aj Súhrnnej správy o stave rodovej rovnosti za rok 2010 a 2011, každoročne predkladanej vláde SR a NR SR.

Monitoring v rámci úlohy č. 35 bol realizovaný koncom roku 2012 na vybraných podporných sociálnych službách poskytovaných ženám zažívajúcim násilie a ich deťoch s nasledovným obsahom.

- **Holubová, B., 2012: Monitoring sociálnych služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti z hľadiska európskych štandardov.** Dostupné na: http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2012/Holubova/2261_holubova_monitoring_sluzby.pdf
  Monitoring predstavuje Minimálne štandardy Rady Európy pre podporné služby pre ženy zažívajúce násilie ako východiskový dokument pre nastavenie parametrov monitoringu špecifických služieb pre ženy - obete násilia a ich deti. Na základe metodiky vypracovanej NOS-OSF bol realizovaný terénny zber údajov a informácií vo všetkých regiónoch Slovenska. Analýza údajov poskytuje arbitrárne zhodnotenie kvality a kvantity špecializovaných sociálnych služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti a navrhuje ich skvalitnenie či rozšírenie vzhľadom na minimálne štandardy Rady Európy.

[10] Holubová, B., 2009: Národné indikátory násilia páchaného na ženách : Návrh sústavy indikátorov a premenných z oblasti násilia páchaného na ženách. Dostupné na: http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2009/Holubova/Narodne-ukazovatele.pdf

Výsledky monitoringu boli poskytnuté aj relevantným sekciám MPSVR SR, prednesené na rokovaní Výboru pre rodovú rovnosť pri Rade vlády SR pre ĽPNM a RR vo februári 2013 a stali sa významným podkladom pre nastavenie viacerých programových a projektových zámerov v oblasti kvantity a kvality špecializovaných sociálnych služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti.

MV SR - Odbor správy informačných systémov polície Prezídia PZ ako gestor informačného systému Evidenčno-štatistický systém kriminality sústreďuje a eviduje údaje o trestných činoch, páchateľoch a obetiach trestných činov. Predmetom spracovávaných informácií sú okrem iného štandardné i neštandardné štatistické výstupy týkajúce sa kriminality súvisiacej s násilím páchaným na ženách, mužoch a deťoch, ktoré sú využívané v oblasti prevencie kriminality ako aj pre analytickú a riadiacu činnosť Policajného zboru. Výstupy z informačného systému Evidenčno-štatistický systém kriminality sú poskytované Štatistickému úradu Slovenskej republiky, ostatným orgánom štátnej správy a prostredníctvom úradu medzinárodnej policajnej spolupráce Prezídia PZ do zahraničia.

MZ SR v rámci plnenia úlohy č. 31 uviedlo, že v rámci skvalitnenia štatistického výkazníctva v oblasti násilia páchaného na ženách, prostredníctvom spolupráce s **Národným centrom zdravotníckych informácií,** zaznamenalo v roku 2011 z hlásení vykonaných v Slovenskej republike 16 872 potratov z toho počet potratov u osôb s podozrením na ohrozenie násilím fyzickým bolo 81, psychickým 113 a aj psychickým a fyzickým bolo 106.

Samovražedných pokusov z dôvodu príčin a okolností úmyselného poškodzovania bolo zaznamenaných v roku 2011 v Slovenskej republike 1004 z toho počet pokusov u osôb s podozrením na ohrozenie násilím fyzickým bolo 26, psychickým 15 a fyzickým aj psychickým 10. Psychiatrické ambulancie v SR v roku 2011 zaznamenali v rámci svojej pôsobnosti, 655 žien s podozrením na ohrozenie násilím, pri akútnej reakcii na stres pri psychických indikátoroch. V prípadoch poruchy psychiky a správania zapríčinených užitím alkoholu tzv. syndróm závislosti sa počet 370 žien zaradil pod fyzické a psychické indikátory.

Sekcia zdravia MZ SR predložila štatistické údaje za rok 2012 v aktualizácii úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu v marci 2013.

V súčasnosti je v legislatívnom procese návrh zákona o Národnom zdravotníckom informačnom systéme a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v rámci ktorého sa ČI. III. navrhuje zmena a doplnenie zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene v znení neskorších predpisov, súvisiaca s vedením zdravotnej dokumentácie v elektronickej forme a jej autorizáciou elektronickým podpisom; ako je aj zadefinované splnomocňovacie ustanovenie pre Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky na vydanie všeobecne záväzného právneho predpisu, upravujúceho podrobnosti o vedení zdravotnej dokumentácie a vzory tlačív zdravotnej dokumentácie a štandardy. Všeobecne záväzný právny predpis bude podrobnejšie ustanovovať jednotlivé náležitosti tlačív, ktoré budú definované ako neoddeliteľná súčasť vedenia zdravotnej dokumentácie, t.j. napr. aj náležitosti tlačiva „Chorobopis“, „Lekárska prepúšťacia správa“ či „Záznam o hospitalizácií“, ktoré budú doplnené alebo upravené podľa požiadaviek vyplývajúcich z praxe alebo platnej legislatívy. V nadväznosti na uvedené bude možné zosúladiť upravené tlačivo „Záznam o hospitalizácii“ s ostatnými tlačivami chorobopisu.

Pokiaľ nadobudne účinnosť zákon o Národnom zdravotníckom informačnom systéme a účinnosť všeobecne záväzného právneho predpisu bude možné zo strany poskytovateľov zdravotnej starostlivosti používať vyššie uvedené tlačivá, z ktorých jedno „Lekárska

prepúšťacia správa“ je uvedené ako vzorové v prílohe č. 6 *Odborného usmernenia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 07594/2009 - OZS o vedení zdravotnej dokumentácie*, zverejnené vo Vestníku Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo dňa 30. apríla 2010, čiastka 7-11, ročník 58.

Pre potreby štatistického zisťovania nového ukazovateľa „Hospitalizácie u osôb s podozrením na ohrozenie násilím“ v Hlásení o prijatí do ústavnej starostlivosti Z01(MZ SR)1-12 v zmysle *Odborného usmernenia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o postupe zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti žene ohrozenej násilím*, uverejnené vo Vestníku Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo dňa 25. novembra 2008, čiastka 54-55, ročník 56, bude potrebné zo strany poskytovateľov zdravotnej starostlivosti predmetný ukazovateľ hlásiť v elektronickej podobe Národnému centru zdravotníckych informácií.

MŠVVaŠ SR sa prostredníctvom Štátneho inštitútu odborného vzdelávania sa v roku 2012 zaoberal výskumom na tému: *Výchova ľudských práv v rodine* a škole a *Vzor tolerantného správania mladých ľudí v rodine a škole.*

Uvedený výskum bol zameraný na výchovu k ľudským právam v rodine a škole, zmapovanie právneho vedomia a zdroja informácií o ľudských právach, analýzu úrovne spolupráce rodiny a školy pri výchove k ľudským právam a mieru participácie rodičov na výchove, analýzu vzťahov v rodine a škole a dodržiavanie ľudských práv, tak z pohľadu žiakov, ako i ich rodičov. Získané výsledky budú komparované s výsledkami predchádzajúcich výskumných zisťovaní, s výsledkami výskumov v trojročných intervaloch (roky 2006, 2009 a 2012) a následne budú komplexne spracované vývojové trendy skúmaného javu.

MS SR v súvislosti s úlohou č. 31 - zabezpečiť zber údajov evidovaného násilia v príslušných rezortoch cestou skvalitnenia štatistického výkazníctva, oslovilo niekoľko občianskych združení, ako Občan, demokracia a zodpovednosť, Pro Familia, Aliancia žien, Fenestra, Inštitút pre výskum práce a rodiny, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva a Queer Leaders Fórum za účelom spolupráce pri stanovení ukazovateľov, ktoré by MS SR zaradilo do príslušných štatistických listov každoročne zasielaných súdom SR. Reagovalo len Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, ktoré navrhlo konkrétne údaje, ktorými by mohli štatistiky MS SR prispieť k skvalitneniu štatistického výkazníctva v oblasti násilia páchaného na ženách a v rodinách a pokračovať tak vo výskume jeho priebehu najmä, pokiaľ ide o formy násilia, príbuznosť páchateľa a obete a dôsledky takto páchaného násilia. Záujem na plnení tejto úlohy pretrval aj do roku 2012, v ktorom sa ministerstvo snažilo o zapracovanie návrhu na doplnenie štatistík, resp. štatistického listu „T“ v nasledovnom znení:

- počet právoplatne odsúdených osôb pre trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby podľa ustanovenia § 208 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v znení neskorších predpisov (resp. podľa ustanovenia § 215 zákona č. 140/1961 Zb. Trestného zákona v znení neskorších predpisov) podľa:

  1. jednotlivých krajov,
  2. pohlavia a veku páchateľa,
  3. formy týrania (fyzické násilie, psychické násilie, ekonomické násilie, kombinované násilie),
  4. vzťahu odsúdenej osoby k obeti (manžel/manželka, druh/družka, otec/matka, syn/dcéra, brat/sestra, starý otec/stará matka, vnuk/vnučka, pestún/pestúnka, iné),
  5. druhu trestu, ktorý bol páchateľovi uložený,

- počet začatých trestných konaní vedených na súdoch pre uvedený trestný čin,
- do príslušného štatistického listu doplniť údaj „domáce násilie“ ako dôvod alebo ako jeden z dôvodov rozvodového konania,
- všetky relevantné informácie zverejniť v štatistických ročenkách i na internetovej stránke ministerstva pod osobitným názvom (napr. *Prehľad o agende násilia páchaného na ženách a mužoch*).

Z väčšej časti to bolo akceptované a začlenené do štatistického listu „T“ a aj napriek skutočnosti, že prvé údaje budú známe až za rok 2012, teda za posledný skúmaný rok platnosti NAP, MS SR chce v sledovaní takto nadstavených údajov pokračovať i naďalej. K tomu je potrebné uviesť, že rezortná štatistika MS SR je založená na už právoplatne odsúdených páchateľoch a počet prebiehajúcich konaní za jednotlivé trestné činy neevidujú, nakoľko súd môže pri rozhodovaní skutok prekvalifikovať.

Počet podaných obžalôb za uvedené trestné činy sleduje štatistika Generálnej prokuratúry SR. Rozvodovú štatistiku podľa dostupných informácií ako súčasť demografickej štatistiky spracúva Štatistický úrad SR. Tlač a distribúciu rozvodových štatistických listov - tzv. „Hlásení o rozvode (Obyv 4-12) - na každý rok osobitne zabezpečuje tiež Štatistický úrad SR. Platné rozvodové listy na rok 2013 sú v súčasnosti rozoslané na súdy, t.j. údaj „domáce násilia“ ako jeden z dôvodov rozvodového konania budeme môcť zaviesť dňom 1. januára 2014. V štatistickej ročenke MS SR bol za rok 2011 v časti I. Trestná agenda po prvý raz zverejnený prehľad o trestnom čine týrania blízkej a zverenej osoby, pohlavie a vek páchateľa. *Indikátory: Počet a kvalita vykázaných štatistických ukazovateľov pre potreby súdneho dôkazníctva: sú uvedené v texte vyššie.*

Generálna prokuratúra SR (ďalej len „GP SR“) mala v predmetnom Národnom akčnom pláne úlohu zabezpečiť zber údajov evidovaného násilia v príslušných rezortoch cestou skvalitnenia štatistického vykazovania. Za účelom splnenia tejto úlohy GP SR ešte v roku 2009 upravila svoju rezortnú štatistiku nasledovne – evidenčný list trestný doplnila o bod č. 44 (násilie páchané na ľuďoch). V tomto bode je každý prokurátor vyplňujúci trestný list v jednotlivej trestnej veci povinný uviesť:

- pod písmenom a) tohto bodu – spôsob odhalenia trestného činu (1 – oznámenie poškodenou osobou, 2 – oznámenie lekárom, zdravotníckym zariadením),
- pod písmenom b) tohto bodu – proti komu bolo použité násilie (1 – blízkym a zvereným osobám, 2 – iným osobám),
- pod písmenom c) počet týraných osôb celkom,
- pod písmenom e) počet týraných detí.

Táto diferenciácia umožňuje generálnej prokuratúre identifikovať a sledovať stav, tendencie, vývoj násilia páchaného na ženách a domáceho násilia. Osobitne prokuratúra vyčlenením osoby oznamovateľa sleduje plnenie povinností zdravotníckych zariadení oznamovať podozrenie z útokov voči telesnej a duševnej integrite žien a detí. Na základe takto sformulovaného bodu č. 44 štatistického listu možno príkladom za rok 2011 vygenerovať nasledujúci štatistický údaj o počte žien, na ktorých bolo spáchané násilie – 3 437. V uvedenom údaji sú zahrnuté poškodené ženy trestným činom znásilnenia, ublíženia na zdraví, sexuálneho násilia, týrania a iných príbuzných násilných trestných činov.

Štatistický úrad SR (ďalej len „ŠÚ SR“) uviedol, že úloha č. 34 - Podieľať sa na príprave výberového zisťovania o bezpečnosti EU-SASU (Safety Survey) so špeciálnym modulom o násilí – bola splnená bez pokračovania. Metodický manuál k predmetnému zisťovaniu bol v

roku 2012 úspešne dokončený v medzinárodnej pracovnej skupine expertov, zriadenej Eurostatom, ktorej aktívnym členom bol ŠÚ SR. Pokračujúce prípravné práce na projekte EU-SASU boli následne zastavené so zreteľom na pozície EP k legislatívnemu nariadeniu, na základe ktorého sa malo predmetné výberové štatistické zisťovanie v domácnostiach realizovať. Na pracovnej skupine Rady EÚ pre štatistiku (CWPS), ktorej sa ŠÚ SR rovnako zúčastňoval, predložený návrh legislatívneho nariadenia k zisťovaniu získal väčšinovú podporu. Kompromisné znenie návrhu nariadenia bolo postúpené Európskemu parlamentu v decembri 2011. Napriek naliehaniu EK na zrýchlenie procesu prijatia nariadenia, Európsky parlament, resp. parlamentný výbor LIBE (Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs) poskytol k návrhu stanovisko až na jeseň 2012. Vo svojej správe z novembra 2012 predložil zamietnutie návrhu s odôvodnením, že pridaná hodnota navrhovaného zisťovania je nízka, metodika prieskumu je nepresvedčivá, jedná sa o nákladný projekt a otázky na respondentov sa vyznačujú prílišnou subjektivitou. EP vo svojom uznesení k návrhu nariadenia (z decembra 2012) „vyzýva Komisiu, aby vzala svoj návrh späť a aby predložila nový návrh“. Eurostat (EK) nový návrh nariadenia predložiť neplánuje. S realizáciou zisťovania EU-SASU v aktuálnom štádiu viac nemožno počítať. Úloha č. 34 je pre ŠÚ SR v zmysle prípravy zisťovania splnená; v zmysle realizácie zisťovania je zastavená bez pokračovania.

Slovenská akadémia vied (ďalej len „SAV“) oznámila, že sleduje plnenie NAP a je otvorená k spolupráci v tejto záležitosti aj v budúcnosti. Na pôde SAV ako celku sa predmetnými záležitosťami zaoberajú podľa potreby poradné orgány Predsedníctva SAV, najmä Komisia SAV pre rodovú rovnosť a Etická komisia SAV. V posledných rokoch však nezaznamenali žiadne problémy alebo negatívne podnety v tejto súvislosti na pôde akadémie. Viaceré ústavy SAV, predovšetkým Sociologický ústav, Ústav výskumu sociálnej komunikácie, ale i ďalšie skúmané problémy, ktoré s problematikou násilia na ženách majú výrazný prienik, prípadne sú príbuzné. Aj v tejto súvislosti vidí SAV priestor pre spoluprácu.

Univerzita Mateja Bella v Banskej Bystrici sa prostredníctvom Katedry sociálnej práce Pedagogickej fakulty venuje výskumu v oblasti násilia páchaného na ženách už viac ako 10 rokov aj Inštitút sociálnych a kultúrnych štúdií, ktorý sa v téme zapája do európskych projektov o rodovej rovnosti. Publikované výstupy výskumov a verejné vystúpenia na početných konferenciách prispievajú k scitlivovaniu povedomia o širokej problematike ľudských práv, s ktorými súvisí aj otázka násilia na ženách.

Fakulta práva Paneurópskej vysokej školy Bratislava svojimi aktivitami napĺňa oblasť štatistík, výskumu a monitoringu. Od roku 2007 raz ročne sleduje viktimačnú situáciu na Slovensku prostredníctvom viktimačného výskumu realizovaného s podporou Rady vlády pre prevenciu kriminality. Výskum zisťuje mieru viktimácie obyvateľstva vo veku 15 a viac rokov vybranými deliktami, kde sú okrem majetkových deliktov sledované aj násilné, pričom v dopytovaní je zaradená špeciálna batéria pre obete týrania. Údaje získané prostredníctvom tohto výskumu dokážu odhaliť, za akých okolností sú obete viktimizované a aj to, aký bol ich vzťah k páchateľovi násilia. Týmto spôsobom možno odhaliť aj také násilné incidenty, ktoré obete síce neuvádzajú ako týranie (resp. nehovoria o nich v batérii o týraní) ale ktoré sú obeťami deklarované ako jednotlivé napadnutia. Séria otázok zameraná na obete týrania zisťuje aj to, či bola obetiam zo strany okolia poskytnutá pomoc, pričom sa obete vyjadrujú aj k účinnosti poskytnutej pomoci. Súčasťou výskumu je zisťovanie postviktimačných následkov pociťovaných obeťami násilia. Fakulta práva zistenia z výskumu prezentuje každoročne na seminároch pre krajských koordinátorov prevencie kriminality a ďalším odborníkom zameraným na problematiku práce s obeťami kriminality.

VI. Oblasť násilia voči ženám na pracovisku

Č	Návrhy úloh pôvodného NAP	Aktualizácia 2011	Zodpovedný	Indikátory	Termín	Zdroje financovania	Plnenie
39.	Podporovať zvyšovanie právneho povedomia prostredníctvom seminárov a iných vzdelávacích aktivít zamestnankýň a zamestnancov v problematike násilia v pracovno-právnych vzťahoch	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti	MŠVVaŠ SR, MZ SR a stavovské organizácie MPSVR SR, SNSĽP, zamestnanecké zväzy, odborové organizácie, samosprávne kraje	Počet vzdelávacích aktivít delených podľa ich formy – *odpočet v texte* Počet účastníkov prednášok, tréningov a ďalších vzdelávacích aktivít *odpočet v texte*	Priebežne do roku 2012	Z rozpočtov zodpovedných rezortov a subjektov	Úloha čiastočne splnená
40.	Pripraviť informačno-metodické materiály pre zamestnávateľov a zamestnankyne/zamestnancov o téme rodovej rovnosti a násilia páchaného na ženách na pracovisku a možnostiach pomoci pre jeho obete	Úloha zostáva v platnosti	aktualizácia: MPSVR SR, SNSĽP, zamestnanecké zväzy, odborové organizácie, samosprávne kraje, MVO	Počet materiálov - *odpočet v texte* Počet pracovísk, na ktoré boli materiály distribuované - *odpočet v texte*	Priebežne do roku 2012	Z rozpočtu MPSVR SR a SNSĽP	Úloha čiastočne splnená
41.	Vykonávať monitoring prípadov sexuálneho obťažovania a šikanovania žien	Úloha sa priebežne plní a zostáva v platnosti	SNSĽP NIP	Správy z monitoringu	Každoročne k 31. 12.	Z rozpočtu SNSĽP a NIP	Úloha splnená čiastočne

MŠVVaŠ SR sa prostredníctvom IUVENTA- Slovenský inštitút mládeže v spolupráci s Amnesty International, Slovenským národným strediskom pre ľudské práva, organizáciou Človek v ohrození, Nadáciou Milana Šimečku a IK RE organizovali podujatie „*Živá knižnica*“. Živá knižnica je špeciálna metóda vzdelávania určená mladým ľuďom na prekonávanie predsudkov, negatívnych stereotypov a vzorov správania prebratých od svojich rodičov. V Živej knižnici dostali mladí ľudia pod vedením pripravených knihovníkov možnosť porozprávať sa, opýtať na konkrétne otázky a vypočuť si aj názor Živej knihy na svoju situáciu, či životnú skúsenosť. Prax ukázala, že metóda Živých knižníc je jedným z najúčinnejších nástrojov búrania stereotypov a predsudkov. Ide o veľmi silnú aktivitu s výbornou odozvou od samotných mladých ľudí.

IUVENTA zrealizovala v dňoch 21. - 23. marca 2012 v Liptovskom Jáne celoštátne kolo XIV. ročníka **Olympiády ľudských práv**. Súťaž bola určená študentom gymnázií, stredných škôl a odborných učilíšť s cieľom presadzovať ľudské práva a budovať právne vedomie mladých ľudí.

V oblasti vysokoškolského vzdelávania bola uvedená problematika včlenená do študijných odborov sociálnej práce, kde je problematika násilia páchaného na ženách a domáce násilie častou témou bakalárskych a magisterských prác. Rezort školstva - Štátny pedagogický ústav v spolupráci s MŠVVaŠ SR v dňoch 5.- 6. decembra 2012 usporiadal fórum pod názvom „*Škola verzus výzvy a riziká súčasnej doby*“. Toto odborné podujatie bolo zamerané na riešenie prevencie rizikového správania a podpory zdravia žiakov v školách.

MZVaEZ SR berie na vedomie odporúčanie ratifikovať Medzinárodný dohovor o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín, Medzinárodný dohovor o ochrane všetkých osôb pred násilným zmiznutím a Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím a deklaruje pripravenosť poskytnúť potrebnú súčinnosť vecne príslušným rezortom v prípade, že vyslovia súhlas s ratifikáciou. V rámci plnenia úlohy č. 39 je pripravené poskytnúť potrebnú súčinnosť vecne príslušným rezortom v prípade, že vyslovia súhlas s ratifikáciou Medzinárodného dohovoru o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín, ako aj Medzinárodného dohovoru o ochrane všetkých osôb pred násilným zmiznutím. Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím bol ratifikovaný 28. apríla 2010.

Národný inšpektorát práce (ďalej len „NIP“) v Správe o dodržiavaní antidiskriminačnej legislatívy za rok 2012 uviedol ako predmet najčastejšie sa opakujúcich podnetov v oblasti diskriminácie:

- nerovnaké zaobchádzanie: v odmeňovaní oproti ostaným zamestnancom, v súvislosti so zvýhodnenými službami (lepšie platené pracovné zmeny počas sviatkov) pre určitých zamestnancov, v súvislosti s udelením porušenia pracovnej disciplíny za nenastúpenie na pracovnú zmenu pri vystavenom potvrdení lekára o ošetrení člena rodiny na celý deň oproti inému zamestnancovi, spočívajúce v nevyplatení mzdy len jej a z dôvodu, že podala žalobu na zamestnávateľa o neplatnosť skončenia pracovného pomeru, v oblasti odmeňovania za rovnakú prácu a prácu rovnakej hodnoty, v súvislosti s postupom zamestnávateľa pri výkone zrážok zo mzdy u zamestnancov, v oblasti odmeňovania zamestnancov ADZ oproti kmeňovým zamestnancom, v oblasti sociálnej a poskytovania pracovných prostriedkov a odevu zamestnancov ADZ oproti kmeňovým zamestnancom užívateľského zamestnávateľa,
- bossing: šikanovanie a neznesiteľná atmosféra na pracovisku, uplatňovanie nekorektného a svojvoľného konania z pozície moci, ponižovanie,

- mobbing: ohováranie, ponižovanie a vytváranie nepriaznivého pracovného prostredia.

V mnohých prípadoch sa podnety týkali porušení vo viacerých oblastiach, viacerých porušení pracovnoprávnych predpisov. Najviac podnetov upozorňovalo na porušovanie zásady rovnakého zaobchádzania na pracovisku v súvislosti s uplatňovaním pracovnoprávnych vzťahov. V rámci vyšetrovaných podaní sa najčastejšie opakuje diskriminácia v oblasti odmeňovania, miezd, pracovnej doby a dovoleniek. Vo výrobnej oblasti boli zaznamenané podnety na nevhodné správanie vedúcich zamestnancov, i priamych. Na inšpektoráty práce a NIP bolo v roku 2012 podaných 103 podaní, ktorých zamestnanci poukazovali na diskrimináciu. Z uvedeného počtu bolo 11 podnetov opodstatnených. Z pohľadu samotných podnetov možno uviesť, že spoločným znakom bolo upozornenie na diskriminačné správanie vedúcich zamestnancov v rôznych smeroch ich činnosti (napr. nevhodné až vulgárne správanie sa, diskriminácia pri hodnotení, pri skončení pracovného pomeru, prideľovaní a rozdeľovaní práce), pri riadení a kontrole pracovných činností. U viacerých zamestnancov bolo zistené nesprávne zatriedenie do platových tried, čo je v rozpore s § 5 ods. 1 a ods. 5 zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

NIP v správe za rok 2012 uviedol, že odhaliť diskrimináciu na pracovisku zo strany inšpekcie práce je problematické, keďže zvyčajne absentujú listinné dôkazy, ktoré by toto konanie potvrdili. Aj keď sa uplatňuje pravidlo obráteného dôkazného bremena pre obvineného, v prípade šetrenia a vytknutia nedostatku je to možné len na základe inšpektorom predložených podkladov dokazujúcich toto porušenie. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že inšpekciou práce sa dá zdokumentovať nerovnaké zaobchádzanie so zamestnancom alebo skupinou zamestnancov na pracovisku, ale na účely diskriminácie je potrebné zamestnávateľovi preukázať aj dôvod tohto konania (napr. z dôvodu farby pleti, členstva v odboroch, zdravotného stavu, príslušnosti k etnickej skupine, z dôvodu, že zamestnanec je žena a pod.), čo zamestnávateľ vo svojom vyjadrení alebo v podaní informácie samozrejme odmieta a často sa v takýchto prípadoch dostávame k riešeniu sporu v oblasti pracovnoprávnych vzťahov. Spory v pracovnoprávnych vzťahoch riešia a rozhodujú súdy a inšpektor práce nie je oprávnený tento spor rozhodovať v prospech jednej alebo druhej strany sporu.

Podnetom na zlepšenie stavu v dozorovanej oblasti antidiskriminačnej legislatívy by bolo legislatívne oddelenie prvkov alebo javov nerovnakého zaobchádzania od samotných foriem diskriminácie. Zatiaľ je možné nerovnaké zaobchádzanie v pracovnoprávnych vzťahoch bez vzťahu ku konkrétnym formám diskriminácie spočívajúcej v osobe zamestnanca alebo bývalého zamestnanca konštatovať len v prípadoch poskytovania mzdy za rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty (§119a ZP) a v prípadoch pracovných podmienok a podmienok odmeňovania agentúrnych a kmeňových zamestnancov (§58 ods.5 ZP). V praxi má inšpektorát práce veľmi ťažké postavenie pri určovaní, kedy dochádza k diskriminácii, resp. k porušeniu antidiskriminačnej legislatívy. K určeniu, že došlo k porušeniu antidiskriminačnej legislatívy sa vyžaduje oveľa viac kompetencií, ako má inšpektorát práce (zamestnanci v pracovnom pomere odmietajú podať informácie, inšpektor práce musí utajiť sťažovateľa a pod.).

Tabuľka 2 Prehľad počtu podnetov podaných na inšpektoráty práce a Národný inšpektorát práce:

rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
počet podnetov	4 657	4 341	4 596	6 289	9 776	5 669	5 257

V hodnotenom období 2012 bolo vybavených celkom 5 257 podnetov, čo v porovnaní s rovnakým obdobím roku 2011 predstavuje pokles o 412 podnetov. Čas na šetrenie podnetov sa legislatívne upravil na 30 dní od doručenia podnetu a len vo výnimočných prípadoch s odôvodnením je túto lehotu možné predĺžiť.

Sexuálnemu obťažovaniu na pracovisku sa venuje *Komisia rovnosti príležitostí žien a mužov* pri **KOZ SR** od roku 2008, kedy bol realizovaný seminár v spolupráci s ORRRRP MPSVR SR. Cieľom seminára bolo oboznámenie sa s Európskou rámcovou dohodu o obťažovaní a násilí na pracovisku z roku 2007 uzatvorenou sociálnymi partneri na európskej úrovni (BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP a ETUC). Výstupy zo seminára sa v ďalších rokoch použili ako informačné materiály pre jednotlivé odborové zväzy. Komisia rovnosti príležitostí žien a mužov pri KOZ SR vypracovala *Akčný plán rodovej rovnosti.* Na webovom sídle informuje o problematike a zverejňuje výsledky správ ako napr. "Rodová (ne)rovnosť na trhu práce: prehľad globálnych trendov a vývoja", ktorá bola vypracovaná renomovanou britskou spoločnosťou Incomes Data Services (IDS) na objednávku Medzinárodnej odborovej konfederácie (ITUC). Správa obsahuje údaje 300 000 respondentov z 20 krajín sveta a venuje sa najmä problematike rodového mzdového rozdielu, dopadom hospodárskej krízy na zamestnanosť žien (skúsenosti z minulosti) a nákladom násilia na ženách pre spoločnosť.

Samosprávne kraje:

BBSK: V roku 2009 v rámci projektu operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia bolo pre zamestnancov Banskobystrického samosprávneho kraja zabezpečené vzdelávanie v aplikovaní rodovej rovnosti v praxi, vrátane násilia na pracovisku. Jednotlivé zariadenia BBSK sa zúčastňujú vzdelávacích aktivít zameraných na rovnosť príležitostí, ktoré organizujú iné subjekty.

PSK je pripravený podporovať zvyšovanie právneho povedomia zamestnancov v problematike násilia v pracovno-právnych vzťahoch. Rovnako participovať na príprave informačno-metodických materiálov pre zamestnancov o téme rodovej rovnosti a násilia páchaného na ženách na pracovisku a možnostiach pomoci pre jeho obete. V rámci plnenia stanovených úloh v RAP, odbor sociálny Úradu PSK pripravil a vydal v spolupráci so Záujmovým združením žien MYMAMY informačný leták „Násilie páchané na ženách“ - Metodická príručka pre pomáhajúcich profesionálov. Poslaním tejto príručky je informovať sociálnych pracovníkov a verejnosť o formách, dynamike a cykloch násilia, o možnostiach riešenia a službách. Informačný leták je zverejnený na web stránke PSK.

TTSK v odpočte plnenia úloh uviedol, že v spolupráci s n. o. Otvorená náruč Piešťany, o. z. Pomoc obetiam násilia zorganizoval v roku 2011 konferenciu „*Domáce násilie a možnosti jeho riešenia*“ venovanú problematike domáceho násilia, prevencii a eliminácie násilia páchaného na deťoch, ženách, starších ľuďoch a v rodinách. Počet účastníkov 66. Cieľom konferencie bolo poskytnúť informácie o formách násilia, oboznámiť s aktivitami v oblasti prevencie a eliminácie domáceho násilia, hľadať komplexné riešenie a rozvíjať spoluprácu s políciou, štátnou a verejnou správou a prizvanými organizáciami pri riešení problémov domáceho násilia. Výstupom z konferencie bol zborník, ktorý bol vydaný v počte 200 ks.

V roku 2012 TTSK v spolupráci s n. o. Otvorená náruč Piešťany a o. z. Pomoc obetiam násilia zorganizoval odborný seminár "*Násilie, ako aktuálna téma*“ zameraný na aktuálnosť riešenia problematiky násilia vo všetkých oblastiach rodinného spoločenstva, zmapovanie súčasného stavu a perspektívy riešenia tohto závažného problému v našej spoločnosti. Počet účastníkov 64.

Zamestnanci Krízového strediska absolvujú v rámci vzdelávania supervízne stretnutia. Od roku 2011 prebiehajú supervízne sedenia pomocou skupinovej supervízie. V roku 2011 sa supervízie zúčastnilo 17 zamestnancov, v roku 2012 sa supervízne stretnutia realizovali s 9 stálymi zamestnancami z úseku výchovy. V roku 2012 sa v krízovom stredisku uskutočnila prednáška na tému „Prevencia šikanovania a domáceho násilia".

Školy:

UCM v Trnave v edukačnom procese venuje pozornosť oblasti násilia voči ženám na pracovisku, ale aj témam „Násilie v rodinách" „Týrané a zneužívané ženy v kontexte sociálnej pomoci" a „Úloha médií v prezentácii sociálno-patologických javov". Predmetom záverečných prác študentov, výskumnej časti je popísanie základných problémových faktorov ako sú páchatelia a obete násilia, reakcie spoločnosti na tento závažný spoločenský problém, ako aj zmapovať súčasný stav na Slovensku. Dané témy sa špeciálne orientujú na cieľovú skupinu žien, ktoré sú v rodine týrané svojim manželom alebo partnerom. Týranie má na ženy veľký negatívny vplyv, ktorý sa odráža na jej osobnosti ako ja na fungovaní v sociálnom prostredí rodiny, ale aj v práci. V práci je vhodné venovať sa aj možnostiam intervenčných programov pre týrané ženy. Základnou témou práce je spracovanie analýzy úlohy médií pri prezentácií závažných spoločenských javov. V rámci predmetu Sociálna psychológia - pre všetky študijné odbory pedagógovia venovali v prednáškach pozornosť sociálnym rolám v súvislosti so šikanovaním a týraním v rôznom sociálnom prostredí, a to od primárneho rodinného prostredia, až po pracovné.

V roku 2012 bola na pôde **Univerzity Mateja Bella** v Banskej Bystrici organizovaná konferencia „Ženy ktoré rozhodujú" za účasti médií a verejnosti, kde vystúpili viaceré ženy pôsobiace v rozhodovacích pozíciách. Otázka násilia na ženách bola jednou z tém, o ktorých sa diskutovalo. Aktivitou UMB určenou pre verejnosť sú aj vedecké kaviarne, venované aj problematike násilia voči ženám a jeho možnej prevencii a eliminácii aj na pracovisku.

MVO:

OZ Náruč – Pomoc deťom v kríze Žilina vo svojej správe uviedla, že v praxi vystupuje vysoký nárast šikanovania na pracoviskách vo vzťahu k ženám zo strany zamestnávateľov. Ak ženy nahlásia inšpektorátu práce šikanovanie zamestnávateľom resp. iné obmedzovanie, napr. nútenie pracovať nadčas, opakované nočné zmeny bez povinnej prestávky či iné veci v rozpore so zákonníkom práce, zamestnávateľ pri prešetrovaní stavu zo strany inšpektorov zinscenuje tak, že nič nezistia a šikana pokračuje. Zamestnankyne/nci končia u klinických psychológov a zdravotnom systéme.

Združenie **Občan, demokracia a zodpovednosť** v roku 2011 realizovalo projekt *Zlepšenie uplatňovania zásady rovnakého zaobchádzania na trhu práce* prostredníctvom spolupráce s inšpektorátmi práce pri ich vzdelávaní,[11] ktorý podporil Úrad vlády SR v rámci programu Podpora a ochrana ľudských práv a slobôd. Cieľom projektu bolo prispieť ku kvalitnejšiemu uplatňovaniu zásady rovnakého zaobchádzania v praxi inšpektorátov a k zvýšeniu efektívnosti ich fungovania na trhu práce, so zameraním na problematické aspekty najmä pri identifikovaní, odhaľovaní a sankcionovaní prípadov diskriminácie z rôznych dôvodov vrátane pohlavia a rodu. Projekt nadviazal na úspešnú spoluprácu s inšpektorátmi práce v roku 2010, počas ktorej boli vygenerované základné témy na diskusiu a na riešenie.

[11] http://www.oad.sk/node/647, 648, 576, 587

Projekt *Rúcame stereotypy* realizovalo **Združenie lesníčiek** zo Zvolena s finančnou podporou Úradu vlády SR. Cieľom projektu bolo predchádzať všetkým formám diskriminácie v rámci pracovného a spoločenského uplatnenia žien najmä v tradične mužských povolaniach na vidieku SR. Aktivity projektu boli zamerané na právne poradenstvo k diskriminácii najmä v pracovnom procese a sprístupnenie odborných informácií k diskriminácii na príkladoch dobrej praxe. Sprievodnou akciou odborného seminára Rúcame stereotypy s medzinárodnou účasťou bolo vyhodnotenie súťaže Vidiecka žena za rok 2011

VII. Oblasť práce s páchateľmi násilia

Č	Návrhy úloh pôvodného NAP	Aktualizácia 2011	Zodpovedný	Indikátory	Termín	Zdroje financovania	Plnenie
42.	Vypracovať analýzu existujúcich modelov dobrej praxe v zahraničí týkajúcej sa programov pre prácu s páchateľmi násilia v partnerských vzťahoch	Úloha bola splnená	MPSVR SR v súčinnosti s IVPR	Analýza	12. 2010	IVPR cez kontrahovanú úlohu zo strany ORRRP prostredníctvom kontraktu medzi IVPR a MPSVR SR	Úloha splnená
43.	Vypracovať systém vzdelávania pre zainteresované profesie, v oblasti práce s páchateľmi násilia na ženách na základe zahraničných skúseností	Vzhľadom na preferovanie využívania dostupných finančných prostriedkov vo vzťahu k ženám, ktoré zažívajú násilie a ich deťom bolo stanovené, že pôvodné úlohy 42., 43. a 44. sa zlúčia; aktualizácia:	MPSVR SR v spolupráci s implementátorom národného	Obsah a harmonogram vzdelávacích a tréningových aktivít Počet vyškolených	Priebežne s hodnotením k 31. 12. 2012	V rámci národného projektu OP ZaSI	Úloha priebežne plnená v rámci dopytovo orientovaného projektu Aliancie žien „Sociálna inklúzia páchateľov domáceho násilia“,

	Zabezpečiť v spolupráci so zahraničnými odborníčkami a odborníkmi a MVO vzdelávanie a špeciálne tréningy pre prácu s páchateľmi násilia na ženách pre profesie v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody, pre mediačných a probačných úradníkov/úradníčky, sociálnych kurátorov/kurátorky.	Vytvoriť obsah a harmonogram a následne realizovať vzdelávacie a tréningové aktivity vo vzťahu k problematike práce s páchateľmi násilia (aj so zameraním na marginalizované rómske komunity) pre zainteresované profesie na základe zahraničných skúseností	projektu a MVO	odborníkov/čok z cieľových skupín			podporeného z ESF, realizovaný 03/2012 - 02/2014
	Vypracovať štandardy práce s páchateľmi násilia na ženách pre zainteresované profesie, s cieľom začať so systematickou prácou v oblasti práce s páchateľmi násilia na ženách na základe zahraničných skúseností						

Viacero medzinárodných dokumentov, ktoré sa primárne orientujú na pomoc ženám, ktoré prežili domáce násilie, upozorňujú na potrebu pomoci aj mužom – páchateľom tohto násilia. Z toho dôvodu bol do NAP zapracovaná ako siedma Oblasť práce s páchateľmi násilia.

MS SR plnilo v spolupráci so Zborom väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „zbor" alebo „ZVJS") úlohu č. 42 zabezpečiť v spolupráci so zahraničnými odborníčkami a odborníkmi a MVO vzdelávanie a špeciálne tréningy pre prácu s páchateľmi násilia na ženách pre profesie v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody, pre mediačných aprobačných úradníkov, sociálnych kurátorov/kurátorky a Vypracovať štandardy práce s páchateľmi násilia na ženách pre zainteresované profesie s cieľom začať so systematickou prácou v oblasti práce s páchateľmi násilia na ženách na základe zahraničných skúseností. Zbor túto úlohu plnil priebežne. ZVJS realizuje vzdelávanie a špeciálne tréningy personálu pre prácu s páchateľmi násilia na ženách pre profesie v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody najmä v rámci základného vzdelávania a špecializovaného odborného vzdelávania v Inštitúte vzdelávania ZVJS v Nitre. Základné odborné vzdelanie**,** ktoré absolvujú všetci príslušníci ZVJS, sa realizuje v rámci vyučujúcich predmetov:

- Penológia: Téma - zaobchádzanie s obvinenými odsúdenými (účel a prostriedky zaobchádzania, špecifiká zaobchádzania s väznenými osobami obvinenými z páchania domáceho násilia, špecializovaný výkon trestu, realizácia sociálnej práce v podmienkach penitenciárnej praxe, t.j. riešenie sociálnych problémov rodín, ktoré sú obeťami domáceho násilia).
- Právo a organizácia ZVJS: Téma - základné pojmy z trestného práva hmotného (ochranné opatrenia, teda druhy a spôsob realizácie v podmienkach ZVJS).

Špecializované odborné vzdelanie**,** ktoré absolvujú vybraní príslušníci zboru, sa realizuje v rámci vyučovacích predmetov: 1/ Odborná príprava: téma - základy kriminológie (príčiny kriminality, osobnosť páchateľa trestného činu, faktory kriminálneho správania), téma - základy viktimológie (obete trestného činu a ich typológia, viktimologické aspekty násilnej trestnej činnosti, pomoc obetiam trestného činu), téma - prevencia kriminality (primárna, sekundárna a terciárna), v predmete 2/ Penológia: témy - typológia odsúdených založená na poznaní osobnosti, charakteristika osobnosti páchateľov domáceho násilia, uplatňovanie psychoterapeutických metód u osôb s poruchami správania.

V roku 2009 a 2010 bola realizovaná jedna časť sociálno - psychologického výcviku, ktorá bola určená pre príslušníkov ZVJS zaradených alebo pripravovaných na funkcie pedagóg, sociálny pracovník a psychológ. Do výcviku bolo možné zaradiť i ďalších príslušníkov ZVJS, najmä vykonávajúcich štátnu službu v priamom kontakte s obvinenými a odsúdenými. Výcvik prebiehal počas štyroch týždňov v počte 200 vyučujúcich hodín, ktorý zabezpečil Inštitút vzdelávania v Nitre. Obsah praktických nácvikov komunikácie je vždy vedený s dôrazom na ochranu a dodržiavanie ľudských práv a rešpektovanie etnických a kultúrnych odlišností obvinených a odsúdených, ako aj vytváranie podmienok pre vzájomnú akceptáciu a elimináciu prejavov diskriminácie a intolerancie.

V roku 2009 absolvovalo sociálno - psychologický výcvik 23 príslušníkov ZVJS, v roku 2010 to bolo 26 príslušníkov ZVJS.

Tabuľka 3 Počet vyškolených príslušníkov ZVJS:

Vzdelávacia aktivita	2009	2010	2011 (k 27.5.)	SPOLU
Základné odborné vzdelanie	267	288	148	703
Špecializované odborné vzdelanie	229	260	120	609
Sociálno-psychologický výcvik	23	26	-	49
SPOLU	519	574	268	1361

V roku 2009 bola odborom výkonu väzby a výkonu trestu GR ZVJS organizovaná vzdelávacia aktivita s názvom: Kurz k problematike násilia páchaného na ženách a v rodinách - zaobchádzanie s páchateľmi násilných trestných činov, ktorý bol určený pre vybraných príslušníkov ZVJS, konkrétne pre pedagógov, psychológov asociálnych pracovníkov oddelení výkonu väzby a výkonu trestu z jednotlivých ústavov, zameraný na oblasti: rodová rovnosť; násilie - pojem, prejavy, formy, znaky, dôsledky, psychologické aspekty páchania násilia na ženách a v rodinách; podmienky a možnosti riešenia problematiky násilia páchaného na ženách - úloha štátnych orgánov, orgánov samosprávy a občianskych združení v prevencii a riešení problémov násilia páchaného na ženách a v rodinách; poskytované služby a poradenstvo zamerané na obete, rodinu i páchateľa; aktivity pomoci obetiam násilia.. Získané poznatky a informačné materiály účastníci kurzu ďalej odovzdávali v ústavoch k ďalšiemu využitiu pri individuálnej a skupinovej práci s páchateľmi domáceho násilia a násilných trestných činov páchaných na ženách.

Zástupca ZVJS sa dňa 17. novembra 2010 zúčastnil v Bruseli i záverečného sympózia projektu „SPREAD“ (2008 - 2010), ktorý organizovala španielska nadácia pre ženy „SURT“ na tému: *„Riešenie problému násilia medzi pohlaviami vo väzniciach v rámci EÚ“*. Projekt „SPREAD“ vznikol na základe projektu Daphne ALTRA (2006 - 2008) s cieľom navrhnúť a zaviesť do väzenských zariadení inovačné programy určené pre ženy, ktoré sa stali obeťami domáceho násilia a pre týrajúcich mužov. Projekt vo svojej práci pokračoval a vo väzenských zariadeniach v Bulharsku, Fínsku a na Cypre zaviedol nové programy pre ženy, ktoré prežili domáce násilie a pre mužov - agresorov, ktorí domáce násilie páchali.

MS SR priebežne plní úlohu č. 42 týkajúcu sa vypracovania štandardov práce s páchateľmi násilia na ženách. ZVJS zabezpečuje preklad minimálnych štandardov pre riešenie problematiky násilia: Manuál pre personál“ pracujúci s uvedenou cieľovou skupinou a preklad dokumentu „Minimálne štandardy kvality programov vo väzniciach pre mužov - páchateľov a ženy, ktoré sa stali obeťami domáceho násilia“.

Práca príslušníkov ZVJS - odborného väzenského personálu a školiteľov s cieľovou skupinou odsúdených - spočíva predovšetkým vo zvyšovaní úrovne právneho vedomia prostredníctvom nasledovných aktivít:

1/ skupinové formy práce:

- „Právo na každý deň“ zabezpečený v spolupráci s PF UPJŠ v Košiciach v období 2010- 2011 v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Košice – Šaca.
- „Právo na každý deň“ zabezpečený v spolupráci s PF TU v Trnave v období 2010 - 2011 v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou.

- Spolupráca s občianskym združením „Paragraf“ v Ústave na výkon väzby Bratislava. Jednou zo služieb, ktoré toto združenie ponúka, je sprostredkovanie právnej pomoci v prípade domáceho násilia páchaného na ženách.

2/ osvetová činnosť: prednášky v rámci prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách na témy:

- Prevencia a eliminácia domáceho násilia, konkrétne násilia páchaného na ženách.
- Domáce násilie.
- EÚ si pripomína deň pre odstránenie násilia páchaného na ženách.
- Každá tretia žena je obeťou rodového násilia.
- 25. november Medzinárodný deň odstránenia násilia páchaného voči ženám.
- Zastavme domáce násilie páchané na ženách - volanie o pomoc nesmieme prepočuť.
- Násilie páchané na ženách a deťoch v rodine sa týka nás všetkých.

Cieľom takejto systematickej práce väzenského personálu je predovšetkým to, aby páchatelia násilia páchaného na ženách prevzali zodpovednosť za svoje činy, uvedomili si tragické následky svojho patologického správania s primárnym akcentom na prevenciu recidívy. Zbor naďalej neprestáva hľadať stále nové formy a možnosti zvyšovania úrovne zaobchádzania s páchateľmi násilia páchaného na ženách.

V priebehu roku 2012 v súlade s uvedenými úlohami ZVJS nadviazal spoluprácu s neziskovou mimovládnou organizáciou **Aliancia žien Slovenska** a zapojil sa do projektu *„Sociálna inklúzia páchateľov domáceho násilia“,* ktorý sa uskutočňuje v rámci operačného programu zamestnanosť asociálna inklúzia. Projekt podporilo MPSVR SR prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu a Fondu sociálneho rozvoja. V rámci projektu je realizovaný odborný výcvik profesionálov, v prvej fáze v Bratislavskom kraji a následnej aj v ostatných. Výcvik vedú zahraniční experti Ute Rôsemann a Roland Hertel, ktorí majú dlhoročnú prax v práci s páchateľmi domáceho násilia na slobode, ako aj vo väzenskom prostredí.

Ďalšou aktivitou, ktorú sa Aliancia žien v spolupráci so ZVJS v rámci predmetného projektu zaviazala zrealizovať, je práca s 15 páchateľmi domáceho násilia, ktorí boli odsúdení na trest odňatia slobody. Pôjde o individuálnu, prípadne skupinovú prácu s odsúdenými - páchateľmi domáceho násilia.

V rámci plnenia úlohy týkajúcej sa vypracovania štandardov práce s páchateľmi násilia na ženách na základe zahraničných skúseností, boli do slovenského jazyka preložené nasledovné materiály:

- Výskumná správa. Programy vo väzniciach členských štátov Európskej únie pre ženy obete a mužov - páchateľov násilia na ženách,
- Tréningový balík o rodovom násilí pre príslušníkov väzenstva,
- Minimálne štandardy kvality programov vo väzniciach pre mužov - páchateľov a ženy obete rodového násilia.

Na základe zahraničných skúseností čerpaných z uvedených materiálov, zručností nadobudnutých odborným výcvikom a v súlade so štandardami kvality bude aj v ZVJS implementovaný komplexný program práce s odsúdenými mužmi - páchateľmi násilia na ženách.

Zoznam použitých skratiek

ADZ	Agentúra dočasného zamestnávania
APZ	Akadémia Policajného zboru
BSK	Bratislavský samosprávny kraj
BBSK	Banskobystrický samosprávny kraj
BŽD	Bezpečné ženské domy
CAN	Syndróm týraného, zneužívaného a zanedbaného dieťaťa
CETS	Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu
CEDAW	Výbor OSN pre odstránenie všetkých foriem diskriminácie žien
COHAVIO	Výbor pre predchádzanie a boj proti násiliu na ženách a domácemu násiliu
CPODN	Centrum pomoci obetiam domáceho násilia
CWPS	pracovná skupina Rady EÚ pre štatistiku
č.	číslo
čl.	článok
ECOSOC	Výbor pre postavenie žien Hospodárskej a sociálnej rady OSN
EIGE	Európsky inštitút rodovej rovnosti
EP	Európsky parlament
ESF	Európsky sociálny fond
ESĽP	Európsky súd pre ľudské práva
EÚ	Európska únia
FF	Filozofická fakulta
FO	Fyzická osoba
FMK UCM	Fakulta masmediálnej komunikácia Univerzity sv. Cyrila a Metoda
GP SR	Generálna prokuratúra Slovenskej republiky
GREVIO	Medzinárodná skupina nezávislých expertov na účely monitorovania implementácie CETS na národných úrovniach
IK RE	Informačná kancelária Rady Európy
ITUC	Medzinárodná odborová konfederácia
IVB	informačno-vzdelávací bulletin
IVPR	Inštitút pre výskum práce a rodiny
KMC	Koordinačno-metodické centrum pre násilie na ženách a domáce násilie
KOZ SR	Konfederácia odborových zväzov Slovenskej republiky
KSK	Košický samosprávny kraj

MK SR	Ministerstvo kultúry SR
MPC	Metodicko-pedagogické centrum
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MS SR	Ministerstvo spravodlivosti SR
MŠ RE	Minimálne štandardy Rady Európy
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MVO	Mimovládna organizácia
MV SR	Ministerstvo vnútra SR
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva SR
MZVaEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
NAP	Národný akčný plánu na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách za roky 2011 – 2012
NFM	Nórsky finančný mechanizmus
NIP	Národný inšpektorát práce
NP IRR	Národný projekt Inštitút rodovej rovnosti
NPŽ	Násilie páchané na ženách
n. o.	nezisková organizácia
NSK	Nitriansky samosprávny kraj
Ods.	odstavec
OO PZ	Obvodné oddelenie Policajného zboru
OP	Operačný program
ORRRP	Odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí
OSN	Organizácia spojených národov
OSVaZ	Odbor sociálnych vecí a zdravotníctva
OZ, o. z.	Občianske združenie
OZS	Oddelenie zdravotnej správy
PF	Pedagogická fakulta
PO	Právnická osoba
POD	Pomoc ohrozeným deťom
PSK	Prešovský samosprávny kraj
PSS	prijímateľ sociálnej služby
PVĽP	Národný plán výchovy k ľudským právam v rezorte školstva na roky 2005 - 2014
PZ	Policajný zbor
RAP	Regionálny akčný plán

RAP BSK	Regionálny akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách pre Bratislavský kraj
RE	Rada Európy
RTVS	Rozhlas a televízia Slovenska
RV SR	Rada vlády SR
RV SR ĽPNMaRR	Rada vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť
s.	strana
SARA DN	Diagnostická metóda na určovanie ohrozenia v rámci domáceho násilia
SAV	Slovenská akadémia vied
SK	Samosprávny kraj
SKC	Slovenské krízové centrum
SNSĽP	Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
SPODaSK	sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela
SR	Slovenská republika
SURT	španielska nadácia pre ženy
ŠR SR	Štátny rozpočet Slovenskej Republiky
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TSK	Trenčiansky samosprávny kraj
TTSK	Trnavský samosprávny kraj
TV	televízia
TU	Trnavská univerzita
UCM	Univerzita sv. Cyrila a Metoda
UK	Univerzita Komenského
UN	United Nations = Organizácia spojených národov
UPJŠ	Univerzita P.J. Šafárika Košice
USA	Spojené štáty americké
Ú BSK	Úrad Bratislavského samosprávneho kraja
ÚSV SR RK	Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity
Úrad PSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPSVaR, UPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
VÚC	Vyšší územný celok
VSÚ	Vyšší súdny úradník
Z. z., Zb.	Zbierka zákonov
ZaSI	Zamestnanosť a sociálna inklúzia

ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska
ZNB	Zariadenie núdzového bývania
ZP	Zákonník práce
ZSS	Združenie slovenských spotrebiteľov
ZŠ	Základná škola
ZVJS	Zbor väzenskej a justičnej stráže
ZZŽ	Záujmové združenie žien
ŽSK	Žilinský samosprávny kraj